

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (osmi senat)

z dne 13. julija 2011 ^{*i}

„Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Trg montaže in vzdrževanja dvigal in tekočih stopnic –
Odločba o ugotovitvi kršitve člena 81 ES – Manipulacije pri razpisih – Razdelitev trgov –
Določanje cen“

V zadevah T-141/07, T-142/07, T-145/07 in T-146/07,

General Technic-Otis Sàrl s sedežem v Howaldu (Luksemburg), ki jo je najprej zastopal M. Nosbusch,
nato A. Winckler, odvetnika, in J. Temple Lang, solicitor,

tožeča stranka v zadevi T-141/07,

General Technic Sàrl s sedežem v Howaldu, ki jo zastopa M. Nosbusch,

tožeča stranka v zadevi T-142/07,

Otis SA s sedežem v Dilbeeku (Belgija),

Otis GmbH & Co. OHG s sedežem v Berlinu (Nemčija),

Otis BV s sedežem v Amersfoortu (Nizozemska),

Otis Elevator Company s sedežem v Farmingtonu, Connecticut (Združene države),

ki jih zastopata A. Winckler in J. Temple Lang,

tožeče stranke v zadevi T-145/07,

United Technologies Corporation s sedežem v Wilmingtonu, Delaware (Združene države), ki jo
zastopata A. Winckler in J. Temple Lang,

tožeča stranka v zadevi T-146/07,

proti

Evropski komisiji, ki jo v zadevah T-141/07 in T-142/07 zastopata A. Bouquet in R. Sauer, zastopnika,
skupaj z A. Condominesom, odvetnik, ter v zadevah T-145/07 in T-146/07 A. Bouquet, R. Sauer in
J. Bourke, zastopniki, skupaj z A. Condominesom,

tožena stranka,

* Jezika postopka: francoščina in angleščina.

zaradi predlogov za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2007) 512 konč. z dne 21. februarja 2007 v zvezi s postopkom po členu 81 [ES] (zadeva COMP/E-1/38.823 – Dvigala in tekoče stopnice) ali, podredno, predlogov za znižanje glob, ki so bile naložene tožečim strankam,

SPLOŠNO SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi M. E. Martins Ribeiro (poročevalka), predsednica, N. Wahl in A. Dittrich, sodnika,

sodna tajnica: K. Andová, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnav z dne 1., 6. in 7. oktobra 2009

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predmet teh zadev so predlogi za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2007) 512 final z dne 21. februarja 2007 v zvezi s postopkom po členu 81 [ES] (zadeva COMP/E-1/38.823 – Dvigala in tekoče stopnice) (v nadaljevanju: izpodbijana odločba), katere povzetek je bil objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* z dne 26. marca 2008 (UL C 75, str. 19), ali, podredno, predlogi za znižanje glob, ki so bile naložene tožečim strankam.
- 2 Komisija Evropskih skupnosti je v izpodbijani odločbi menila, da so spodaj navedene družbe kršile člen 81 ES:
 - Kone Belgium SA (v nadaljevanju: Kone Belgija), Kone GmbH (v nadaljevanju: Kone Nemčija), Kone Luxembourg Sàrl (v nadaljevanju: Kone Luksemburg), Kone BV Liften en Roltrappen (v nadaljevanju: Kone Nizozemska) in Kone Oyj (v nadaljevanju: KC) (v nadaljevanju za vse skupaj ali vsako posebej: Kone);
 - Otis SA (v nadaljevanju: Otis Belgija), Otis GmbH & Co. OHG (v nadaljevanju: Otis Nemčija), General Technic-Otis Sàrl (v nadaljevanju: GTO), General Technic Sàrl (v nadaljevanju: GT), Otis BV (v nadaljevanju: Otis Nizozemska), Otis Elevator Company (v nadaljevanju: OEC) in United Technologies Corporation (v nadaljevanju: UTC) (v nadaljevanju za vse skupaj ali vsako posebej: Otis);
 - Schindler SA (v nadaljevanju: Schindler Belgija), Schindler Deutschland Holding GmbH (v nadaljevanju: Schindler Nemčija), Schindler Sàrl (v nadaljevanju: Schindler Luksemburg), Schindler Liften BV (v nadaljevanju: Schindler Nizozemska) in Schindler Holding Ltd (v nadaljevanju: Schindler Holding) (v nadaljevanju za vse skupaj ali vsako posebej: Schindler);
 - ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV (v nadaljevanju: TKLA), ThyssenKrupp Aufzüge GmbH (v nadaljevanju: TKA), ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH (v nadaljevanju: TKF), ThyssenKrupp Elevator AG (v nadaljevanju: TKE), ThyssenKrupp AG (v nadaljevanju: TKAG), ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl (v nadaljevanju: TKAL) in ThyssenKrupp Liften BV (v nadaljevanju: TKL) (v nadaljevanju za vse skupaj ali vsako posebej: ThyssenKrupp) ter
 - Mitsubishi Elevator Europe BV (v nadaljevanju: MEE).
- 3 Družba UTC je vodilno svetovno podjetje na področju gradbenih sistemov ter aeronavtične industrije. Družba OEC je hčerinska družba v 100-odstotni lasti družbe UTC, ki ima sedež v Združenih državah in je dejavna na področju tekočih stopnic in dvigal, posluje pa prek nacionalnih hčerinskih družb. To so zlasti Otis Belgija v Belgiji, Otis Nemčija v Nemčiji, GTO v Luksemburgu in Otis Nizozemska na

Nizozemskem. Ob sprejetju izpodbijane odločbe je bila družba GTO v 75-odstotni lasti družbe Otis Belgija, preostalih 25 % pa je bilo v lasti družbe GT (točke od 21 do 26 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Upravni postopek

Preiskava Komisije

- 4 Komisija je poleti leta 2003 prejela informacije o morebitnem obstoju kartela štirih glavnih evropskih proizvajalcev dvigal in tekočih stopnic, ki poslujejo v Uniji, in sicer družb Kone, Otis, Schindler in ThyssenKrupp (točki 3 in 91 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Belgija

- 5 Komisija je 28. januarja 2004 in v marcu 2004 začela preiskave na podlagi člena 14(2) in (3) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962 Prva Uredba o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 3), zlasti v prostorih hčerinskih družb družb Kone, Otis, Schindler in ThyssenKrupp v Belgiji (točke 92, 93, 95 in 97 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 6 Družbe Kone, Otis, ThyssenKrupp in Schindler so druga za drugo vložile vloge na podlagi Obvestila Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 155, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002). Zadevna podjetja so svoje vloge dopolnila (točke 94, 96, 98 in 103 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 7 Družbi Kone je bila 29. junija 2004 odobrena pogojna imuniteta na podlagi odstavka 8(b) tega obvestila (točka 99 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 8 Komisija je med septembrom in decembrom 2004 na podlagi člena 18 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) poslala še zahteve po informacijah podjetjem, ki so sodelovala pri kršitvi v Belgiji, več strankam v tej državi članici in belgijskemu združenju Agoria (točki 101 in 102 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Nemčija

- 9 Komisija je 28. januarja 2004 in v marcu 2004 na podlagi člena 14(3) Uredbe št. 17 začela preiskave zlasti v prostorih hčerinskih družb družb Otis in ThyssenKrupp v Nemčiji (točki 104 in 106 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 10 Družba Kone je vlogo na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, ki jo je vložila 2. februarja 2004 v zvezi z Belgijo, 12. in 18. februarja 2004 dopolnila s podatki v zvezi z Nemčijo. Tudi družba Otis je med marcem 2004 in februarjem 2005 vlogo v zvezi z Belgijo dopolnila s podatki v zvezi z Nemčijo. Družba Schindler je 25. novembra 2004 na podlagi zadevnega obvestila vložila vlogo, ki je vsebovala informacije v zvezi z Nemčijo, ter jo dopolnila med decembrom 2004 in februarjem 2005. Nazadnje je decembra 2005 prav tako na podlagi tega obvestila vlogo v zvezi z Nemčijo pri Komisiji vložila še družba ThyssenKrupp (točke 105, 107, 112 in 114 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 11 Komisija je od septembra do novembra 2004 na podlagi člena 18 Uredbe št. 1/2003 poslala še zahteve po informacijah podjetjem, ki so sodelovala pri kršitvi v Nemčiji, več strankam v tej državi članici ter združenjem VDMA, VFA in VMA (točke 110, 111 in 113 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Luksemburg

- 12 Družba Kone je vlogo, ki jo je vložila 2. februarja 2004 v zvezi z Belgijo, 5. februarja 2004 dopolnila s podatki v zvezi z Luksemburgom. Družbi Otis in ThyssenKrupp sta v zvezi z Luksemburgom na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 podali ustno vlogo. Na podlagi istega obvestila je vlogo v zvezi z Luksemburgom vložila tudi družba Schindler (točke 115, 118, 119 in 124 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 13 Komisija je 9. marca 2004 na podlagi člena 14(3) Uredbe št. 17 začela preiskave zlasti v prostorih hčerinskih družb družb Schindler in ThyssenKrupp v Luksemburgu (točka 116 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 14 Družbi Kone je bila 29. junija 2004 na podlagi odstavka 8(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 odobrena pogojna imuniteta za del vloge v zvezi z Luksemburgom (točka 120 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 15 Komisija je septembra in oktobra 2004 na podlagi člena 18 Uredbe št. 1/2003 poslala še zahteve po informacijah podjetjem, ki so sodelovala pri kršitvi v Luksemburgu, več strankam v tej državi članici in luksemburškemu združenju vzdrževalcev dvigal (točki 122 in 123 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Nizozemska

- 16 Družba Otis je marca 2004 vložila vlogo na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 v zvezi z Nizozemsko, ki jo je pozneje še dopolnila. Aprila 2004 je vlogo na podlagi tega obvestila vložila še družba ThyssenKrupp in jo v nadaljevanju prav tako večkrat dopolnila. Vlogo z dne 2. februarja 2004 v zvezi z Belgijo je 19. julija 2004 dopolnila še družba Kone, in sicer z informacijami v zvezi z Nizozemsko (točke 127, 129 in 130 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 17 Družbi Otis je bila 27. julija 2004 na podlagi odstavka 8(a) zadevnega obvestila odobrena pogojna imuniteta (točka 131 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 18 Komisija je 28. aprila 2004 na podlagi člena 14(3) Uredbe št. 17 začela preiskave zlasti v prostorih hčerinskih družb družb Kone, Schindler, ThyssenKrupp in MEE na Nizozemskem ter v prostorih združenja Boschduin (točka 128 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 19 Septembra 2004 je na podlagi člena 18 Uredbe št. 1/2003 poslala še zahteve po informacijah podjetjem, ki so sodelovala pri kršitvi na Nizozemskem, več strankam v tej državi članici ter združenjema VLR in Boschduin (točki 133 in 134 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah

- 20 Komisija je 7. oktobra 2005 sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ga je naslovila zlasti na družbe, navedene v točki 2 zgoraj. Vse naslovnice zadevnega obvestila so v odgovor na očitke Komisije predložile pisne pripombe (točki 135 in 137 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 21 Zaslišanja ni bilo, saj nobena naslovnica obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah tega ni zahtevala (točka 138 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Izodbijana odločba

- 22 Komisija je 21. februarja 2007 sprejela izodbijano odločbo, v kateri je ugotovila, da so družbe, naslovnice te odločbe, sodelovale pri štirih enotnih, kompleksnih in trajajočih kršitvah člena 81(1) ES v štirih državah članicah, in sicer tako, da so si medsebojno razdelile trge z dogovarjanjem ali usklajevanjem glede dodelitve razpisov in pogodb, povezanih s prodajo, montažo, vzdrževanjem in posodabljanjem dvigal in tekočih stopnic (točka 2 obrazložitve izodbijane odločbe).
- 23 Komisija je glede naslovnice izodbijane odločbe menila, da so za kršitve člena 81 ES, ki so jih storile hčerinske družbe zadevnih podjetij v Belgiji, Nemčiji, Luksemburgu in na Nizozemskem, solidarno odgovorne tudi njihove matične družbe, ker so v času kršitve lahko odločilno vplivale na poslovno politiko hčerinskih družb in je mogoče domnevati, da so to možnost tudi izkoristile (točke 608, 615, 622, 627 in od 634 do 641 obrazložitve izodbijane odločbe). Glede matičnih družb družbe MEE je bilo odločeno, da niso solidarno odgovorne za ravnanje svoje hčerinske družbe, ker ni bilo mogoče dokazati, da so odločilno vplivale na njeno ravnanje (točka 643 obrazložitve izodbijane odločbe).
- 24 Komisija je pri določanju zneskov glob v izodbijani odločbi uporabila metodo iz Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) [PJ] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 171, v nadaljevanju: smernice iz leta 1998). Preučila je še, ali in koliko zadevna podjetja izpolnjujejo zahteve, določene v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002.
- 25 Komisija je zadevne kršitve na podlagi njihove narave in dejstva, da je vsaka od njih zajemala celotno ozemlje posamezne države članice (Belgije, Nemčije, Luksemburga oziroma Nizozemske), opredelila kot „zelo resne“, čeprav njihovega dejanskega vpliva ni bilo mogoče izmeriti (točka 671 obrazložitve izodbijane odločbe).
- 26 Komisija je zadevna podjetja v posameznih državah članicah – da bi upoštevala njihovo dejansko gospodarsko zmožnost, da povzročijo večjo škodo konkurenci – razdelila v več kategorij, in sicer glede na promet, ki so ga imela na trgu dvigal in/ali tekočih stopnic, vključno s storitvami vzdrževanja in posodabljanja, če je bilo to primerno (točki 672 in 673 obrazložitve izodbijane odločbe).
- 27 Kar zadeva kartel v Belgiji, sta bili družbi Kone in Schindler uvrščeni v prvo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 40.000.000 EUR, določenim glede na težo kršitve. Družba Otis je bila uvrščena v drugo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 27.000.000 EUR. Družba ThyssenKrupp je bila uvrščena v tretjo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 16.500.000 EUR (točki 674 in 675 obrazložitve izodbijane odločbe). Izhodiščni znesek globe, določen za družbo Otis, je bil pomnožen z 1,7 in izhodiščni znesek globe za družbo ThyssenKrupp z 2, da so se upoštevali njuna velikost in njuni celotni viri; tako sta bila izhodiščna zneska njunih glob povišana na 45.900.000 EUR oziroma 33.000.000 EUR (točki 690 in 691 obrazložitve izodbijane odločbe). Ker je kršitev trajala sedem let in osem mesecev (od 9. maja 1996 do 29. januarja 2004), je Komisija zadevnim podjetjem izhodiščne zneske glob povišala za 75 %. Tako je bil osnovni znesek globe družbe Kone povišan na 70.000.000 EUR, družbe Otis na 80.325.000 EUR, družbe Schindler na 70.000.000 EUR in družbe ThyssenKrupp na 57.750.000 EUR (točki 692 in 696 obrazložitve izodbijane odločbe). Komisija je menila, da je družba ThyssenKrupp ponovila kršitev, zato je na podlagi te obteževalne okoliščine znesek njene globe povišala za 50 % (točke 697, 698 in od 708 do 710 obrazložitve izodbijane odločbe). Zadevnim podjetjem ni bila priznana nobena olajševalna okoliščina (točke 733, 734, 749, 750 in od 753 do 755 obrazložitve izodbijane odločbe). Družbi Kone je bila na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 priznana popolna imuniteta pred globami. Družbi Otis je bilo po eni strani priznano 40-odstotno znižanje globe v razponu, določenem v odstavku 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, zadevnega obvestila, po drugi strani pa še 1-odstotno znižanje globe, ker ni izodbijala dejstev. Družbi ThyssenKrupp je bilo po eni strani priznano 20-odstotno znižanje globe v razponu, določenem

v odstavku 23(b), prvi pododstavek, druga alineja, zadevnega obvestila, po drugi strani pa še 1-odstotno znižanje globe, ker ni izpodbijala dejstev. Družbi Schindler je bilo priznано 1-odstotno znižanje globe, ker ni izpodbijala dejstev (točke od 760 do 777 obrazložitve izpodbijane odločbe).

- 28 Kar zadeva kartel v Nemčiji, so bile družbe Kone, Otis in ThyssenKrupp uvrščene v prvo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 70.000.000 EUR. Družba Schindler je bila uvrščena v drugo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 17.000.000 EUR (točke od 676 do 679 obrazložitve izpodbijane odločbe). Izhodiščni znesek globe, določen za družbo Otis, je bil pomnožen z 1,7 in izhodiščni znesek globe za družbo ThyssenKrupp z 2, da so se upoštevali njuna velikost in njuni celotni viri; tako sta bila izhodiščna zneska njunih glob povišana na 119.000.000 EUR oziroma 140.000.000 EUR (točki 690 in 691 obrazložitve izpodbijane odločbe). Ker je kršitev, ki so jo storile družbe Kone, Otis in ThyssenKrupp, trajala osem let in štiri mesece (od 1. avgusta 1995 do 5. decembra 2003), je Komisija zadevnim podjetjem izhodiščni znesek glob povišala za 80 %. Ker je kršitev, ki jo je storila družba Schindler, trajala pet let in štiri mesece (od 1. avgusta 1995 do 6. decembra 2000), je Komisija zadevnemu podjetju izhodiščni znesek globe povišala za 50 %. Tako je bil osnovni znesek globe družbe Kone povišan na 126.000.000 EUR, družbe Otis na 214.200.000 EUR, družbe Schindler na 25.500.000 EUR in družbe ThyssenKrupp na 252.000.000 EUR (točki 693 in 696 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je menila, da je družba ThyssenKrupp ponovila kršitev, zato je na podlagi te obteževalne okoliščine znesek njene globe povišala za 50 % (točke od 697 do 707 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zadevnim podjetjem ni bila priznana nobena olajševalna okoliščina (točke od 727 do 729, 735, 736, od 742 do 744, 749, 750 in od 753 do 755 obrazložitve izpodbijane odločbe). Družbi Kone je bilo po eni strani priznано največje, 50-odstotno znižanje globe iz odstavka 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, po drugi strani pa še 1-odstotno znižanje globe, ker ni izpodbijala dejstev. Družbi Otis je bilo po eni strani priznано 25-odstotno znižanje globe v razponu, določenem v odstavku 23(b), prvi pododstavek, druga alineja, zadevnega obvestila, po drugi strani pa še 1-odstotno znižanje globe, ker ni izpodbijala dejstev. Družbi Schindler je bilo po eni strani priznано 15-odstotno znižanje globe v razponu, določenem v odstavku 23(b), prvi pododstavek, tretja alineja, zadevnega obvestila, po drugi strani pa še 1-odstotno znižanje globe, ker ni izpodbijala dejstev. Družbi ThyssenKrupp je bilo priznано 1-odstotno znižanje globe, ker ni izpodbijala dejstev (točke od 778 do 813 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 29 Kar zadeva kartel v Luksemburgu, sta bili družbi Otis in Schindler uvrščeni v prvo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 10.000.000 EUR. Družbi Kone in ThyssenKrupp sta bili uvrščeni v drugo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 2.500.000 EUR (točke od 680 do 683 obrazložitve izpodbijane odločbe). Izhodiščni znesek globe, določen za družbo Otis, je bil pomnožen z 1,7 in izhodiščni znesek globe za družbo ThyssenKrupp z 2, da so se upoštevali njuna velikost in njuni celotni viri; tako sta bila izhodiščna zneska njunih glob povišana na 17.000.000 EUR oziroma 5.000.000 EUR (točki 690 in 691 obrazložitve izpodbijane odločbe). Ker je kršitev trajala osem let in tri mesece (od 7. decembra 1995 do 9. marca 2004), je Komisija zadevnim podjetjem izhodiščni znesek globe povišala za 80 %. Tako je bil osnovni znesek globe družbe Kone povišan na 4.500.000 EUR, družbe Otis na 30.600.000 EUR, družbe Schindler na 18.000.000 EUR in družbe ThyssenKrupp na 9.000.000 EUR (točki 694 in 696 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je menila, da je družba ThyssenKrupp ponovila kršitev, zato je na podlagi te obteževalne okoliščine znesek njene globe povišala za 50 % (točke 697, 698 in od 711 do 714 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zadevnim podjetjem ni bila priznana nobena olajševalna okoliščina (točke 730, 749, 750 in od 753 do 755 obrazložitve izpodbijane odločbe). Družbi Kone je bila na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 priznana popolna imuniteta pred globami. Družbi Otis je bilo po eni strani priznано 40-odstotno znižanje globe v razponu, določenem v odstavku 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, zadevnega obvestila, po drugi strani pa še 1-odstotno znižanje globe, ker ni izpodbijala dejstev. Družbama Schindler in ThyssenKrupp je bilo priznано le 1-odstotno znižanje globe, ker nista izpodbijali dejstev (točke od 814 do 835 obrazložitve izpodbijane odločbe).

30 Kar zadeva kartel na Nizozemskem, je bila družba Kone uvrščena v prvo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 55.000.000 EUR. Družba Otis je bila uvrščena v drugo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 41.000.000 EUR. Družba Schindler je bila uvrščena v tretjo kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 24.500.000 EUR. Družbi ThyssenKrupp in MEE sta bili uvrščeni v četrto kategorijo z izhodiščnim zneskom globe 8.500.000 EUR (točki 684 in 685 obrazložitve izpodbijane odločbe). Izhodiščni znesek globe, določen za družbo Otis, je bil pomnožen z 1,7 in izhodiščni znesek globe za družbo ThyssenKrupp z 2, da so se upoštevali njuna velikost in njuni celotni viri; tako sta bila izhodiščna zneska njunih glob povišana na 69.700.000 EUR oziroma 17.000.000 EUR (točki 690 in 691 obrazložitve izpodbijane odločbe). Ker je kršitev, ki sta jo storili družbi Otis in ThyssenKrupp, trajala pet let in deset mesecev (od 15. aprila 1998 do 5. marca 2004), je Komisija zadevnima podjetjema izhodiščni znesek globe povišala za 55 %. Ker je kršitev, ki sta jo storili družbi Kone in Schindler, trajala štiri leta in devet mesecev (od 1. junija 1999 do 5. marca 2004), je Komisija zadevnima podjetjema izhodiščni znesek globe povišala za 45 %. Ker je kršitev, ki jo je storila družba MEE, trajala štiri leta in en mesec (od 11. januarja 2000 do 5. marca 2004), je Komisija zadevnemu podjetju izhodiščni znesek globe povišala za 40 %. Tako je bil osnovni znesek globe družbe Kone povišan na 79.750.000 EUR, družbe Otis na 108.035.000 EUR, družbe Schindler na 35.525.000 EUR, družbe ThyssenKrupp na 26.350.000 EUR in družbe MEE na 11.900.000 EUR (točki 695 in 696 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je menila, da je družba ThyssenKrupp ponovila kršitev, zato je na podlagi te obteževalne okoliščine znesek njene globe povišala za 50 % (točke 697, 698 in od 715 do 720 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zadevnim podjetjem ni bila priznana nobena olajševalna okoliščina (točke od 724 do 726, 731, 732, 737, od 739 do 741, od 745 do 748 in od 751 do 755 obrazložitve izpodbijane odločbe). Družbi Otis je bila na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 priznana popolna imuniteta pred globami. Družbi ThyssenKrupp je bilo po eni strani priznано 40-odstotno znižanje globe v razponu, določenem v odstavku 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, zadevnega obvestila, po drugi strani pa še 1-odstotno znižanje globe, ker ni izpodbijala dejstev. Družbama Schindler in MEE je bilo priznано 1-odstotno znižanje globe, ker nista izpodbijali dejstev (točke od 836 do 855 obrazložitve izpodbijane odločbe).

31 Izrek izpodbijane odločbe se glasi:

„Člen 1

1. V Belgiji so spodaj navedena podjetja kršila člen 81 [ES], ker so se v navedenih obdobjih na podlagi sporazumov in usklajenih ravnanj na nacionalni ravni v zvezi z dvigali in tekočimi stopnicami redno in kolektivno dogovarjala o delitvi trgov, javnih in zasebnih razpisov ter drugih pogodb v skladu s predhodno dogovorjenimi deleži za prodajo in montažo ter si hkrati niso konkurirala pri pogodbah o vzdrževanju in posodabljanju:

- Kone: [KC] in [Kone Belgija]: od 9. maja 1996 do 29. januarja 2004;
- Otis: [UTC], [OEC] in [Otis Belgija]: od 9. maja 1996 do 29. januarja 2004;
- Schindler: Schindler Holding [...] in [Schindler Belgija]: od 9. maja 1996 do 29. januarja 2004 ter
- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] in [TKLA]: od 9. maja 1996 do 29. januarja 2004.

2. V Nemčiji so spodaj navedena podjetja kršila člen 81 [ES], ker so se v navedenih obdobjih na podlagi sporazumov in usklajenih ravnanj na nacionalni ravni v zvezi z dvigali in tekočimi stopnicami redno in kolektivno dogovarjala o delitvi trgov, javnih in zasebnih razpisov ter drugih pogodb v skladu s predhodno dogovorjenimi deleži za prodajo in montažo:

- Kone: [KC] in [Kone Nemčija]: od 1. avgusta 1995 do 5. decembra 2003;
- Otis: [UTC], [OEC] in [Otis Nemčija]: od 1. avgusta 1995 do 5. decembra 2003;

– Schindler: Schindler Holding [...] in [Schindler Nemčija]: od 1. avgusta 1995 do 6. decembra 2000 ter

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE], [TKA] in [TKF]: od 1. avgusta 1995 do 5. decembra 2003.

3. V Luksemburgu so spodaj navedena podjetja kršila člen 81 [ES], ker so se v navedenih obdobjih na podlagi sporazumov in usklajenih ravnanj na nacionalni ravni v zvezi z dvigali in tekočimi stopnicami redno in kolektivno dogovarjala o delitvi trgov, javnih in zasebnih razpisov ter drugih pogodb v skladu s predhodno dogovorjenimi deleži za prodajo in montažo ter si hkrati niso konkurirala pri pogodbah o vzdrževanju in posodabljanju:

– Kone: [KC] in [Kone Luksemburg]: od 7. decembra 1995 do 29. januarja 2004;

– Otis: [UTC], [OEC], [Otis Belgija], [GTO] in [GT]: od 7. decembra 1995 do 9. marca 2004;

– Schindler: Schindler Holding [...] in [Schindler Luksemburg]: od 7. decembra 1995 do 9. marca 2004 ter

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] in [TKAL]: od 7. decembra 1995 do 9. marca 2004.

4. Na Nizozemskem so spodaj navedena podjetja kršila člen 81 [ES], ker so se v navedenih obdobjih na podlagi sporazumov in usklajenih ravnanj na nacionalni ravni v zvezi z dvigali in tekočimi stopnicami redno in kolektivno dogovarjala o delitvi trgov, javnih in zasebnih razpisov ter drugih pogodb v skladu s predhodno dogovorjenimi deleži za prodajo in montažo ter si hkrati niso konkurirala pri pogodbah o vzdrževanju in posodabljanju:

– Kone: [KC] in [Kone Nizozemska]: od 1. junija 1999 do 5. marca 2004;

– Otis: [UTC], [OEC] in [Otis Nizozemska]: od 15. aprila 1998 do 5. marca 2004;

– Schindler: Schindler Holding [...] in [Schindler Nizozemska]: od 1. junija 1999 do 5. marca 2004;

– ThyssenKrupp: [TKAG] in [TKL]: od 15. aprila 1998 do 5. marca 2004 ter

– [MEE]: od 11. januarja 2000 do 5. marca 2004.

Člen 2

1. Za kršitve v Belgiji, navedene v členu 1(1), se podjetjem naložijo te globe:

– Kone: [KC] in [Kone Belgija], solidarno: 0 EUR;

– Otis: [UTC], [OEC] in [Otis Belgija], solidarno: 47.713.050 EUR;

– Schindler: Schindler Holding [...] in [Schindler Belgija], solidarno: 69.300.000 EUR ter

– ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] in [TKLA], solidarno: 68.607.000 EUR.

2. Za kršitve v Nemčiji, navedene v členu 1(2), se naložijo te globe:

– Kone: [KC] in [Kone Nemčija], solidarno: 62.370.000 EUR;

– Otis: [UTC], [OEC] in [Otis Nemčija], solidarno: 159.043.500 EUR;

- Schindler: Schindler Holding [...] in [Schindler Nemčija], solidarno: 21.458.250 EUR ter
 - ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE], [TKA] in [TKF], solidarno: 374.220.000 EUR.
3. Za kršitve v Luksemburgu, navedene v členu 1(3), se podjetjem naložijo te globe:
- Kone: [KC] in [Kone Luksemburg], solidarno: 0 EUR;
 - Otis: [UTC], [OEC], [Otis Belgija], [GTO] in [GT], solidarno: 18.176.400 EUR;
 - Schindler: Schindler Holding [...] in [Schindler Luksemburg], solidarno: 17.820.000 EUR ter
 - ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] in [TKAL], solidarno: 13.365.000 EUR.
4. Za kršitve na Nizozemskem, navedene v členu 1(4), se podjetjem naložijo te globe:
- Kone: [KC] in [Kone Nizozemska], solidarno: 79.750.000 EUR;
 - Otis: [UTC], [OEC] in [Otis Nizozemska], solidarno: 0 EUR;
 - Schindler: Schindler Holding [...] in [Schindler Nizozemska], solidarno: 35.169.750 EUR;
 - ThyssenKrupp: [TKAG] in [TKL], solidarno: 23.477.850 EUR ter
 - [MEE]: 1.841.400 EUR.

[...]“

Postopek in predlogi strank

- 32 Tožeče stranke, in sicer GTO, GT, Otis Belgija, Otis Nemčija, Otis Nizozemska, OEC in UTC, so 4. maja 2007 (v zadevah T-141/07 in T-142/07) in 7. maja 2007 (v zadevah T-145/07 in T-146/07) v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile te tožbe.
- 33 Splošno sodišče (osmi senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo začeti ustni postopek v teh zadevah in je v okviru ukrepov procesnega vodstva, določenih v členu 64 Poslovnika Splošnega sodišča, strankam postavilo pisna vprašanja ter zahtevalo, naj predložijo dokumente. Stranke so tej zahtevi ugodile v za to določenem roku.
- 34 Splošno sodišče je po predlogu Komisije z dne 18. avgusta 2009 v zadevi T-145/07 v okviru ukrepov procesnega vodstva, določenih v členu 64 Poslovnika, tudi od Komisije zahtevalo, naj odgovori na nekatera vprašanja in predloži dokumente. Komisija je tej zahtevi ugodila v za to določenem roku.
- 35 Stranke v zadevah T-141/07, T-145/07 in T-146/07 so podale ustne navedbe in odgovorile na ustna vprašanja, ki jim jih je na obravnavah 1., 6. in 7. oktobra 2009 postavilo Splošno sodišče.
- 36 Tožeča stranka v zadevi T-142/07 ni bila zastopana na obravnavi 1. oktobra 2009. Vendar je Komisija na tej obravnavi odgovorila na vprašanja Splošnega sodišča.
- 37 V zadevi T-141/07 je tožeča stranka na zahtevo Splošnega sodišča 12. oktobra 2009 predložila dopis, v katerem so bili navedeni podatki iz spisa, za katere je na obravnavi zahtevala, naj se izpustijo iz objav Splošnega sodišča. Komisija je z dopisom z dne 12. novembra 2009 predložila stališča v zvezi s tem dopisom. Ustni postopek v tej zadevi je bil nato končan.

- 38 V zadevi T-142/07 je tožeča stranka z dopisom z dne 12. oktobra 2009 Splošnemu sodišču navedla, da ne nasprotuje združitvi navedene zadeve z zadevami T-141/07, T-145/07 in T-146/07 zaradi izdaje sodbe. Ustni postopek v zadevi T-142/07 je bil nato končan.
- 39 V zadevah T-145/07 in T-146/07 so tožeče stranke na zahtevo Splošnega sodišča 15. oktobra 2009 predložile dopis, v katerem so bili navedene podatki iz spisa, za katere so na obravnavi zahtevale, naj se izpustijo iz objav Splošnega sodišča. Ustni postopek v teh zadevah je bil nato končan.
- 40 Ker so tožeče stranke v zadevah T-141/07, T-145/07 in T-146/07 na obravnavi opredelile v zvezi s tem in ker je tožeča stranka v zadevi T-142/07 prav tako pisno predstavila svoja stališča, je Splošno sodišče v skladu s členom 50 Poslovnika odločilo združiti te zadeve zaradi izdaje sodbe.
- 41 V zadevi T-141/07 tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- izpodbijano odločbo razglasi za nično v delu, v katerem se nanaša nanjo;
 - podredno, odpravi ali zniža znesek globe, ki ji je bila naložena z izpodbijano odločbo;
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 42 V zadevi T-142/07 tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- izpodbijano odločbo razglasi za nično v delu, v katerem se nanaša nanjo;
 - podredno, odpravi ali zniža znesek globe, ki ji je bila naložena z izpodbijano odločbo;
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 43 V zadevi T-145/07 tožeče stranke Splošnemu sodišču predlagajo, naj:
- odpravi ali bistveno zniža globe, ki so jim bile naložene na podlagi izpodbijane odločbe;
 - Komisiji naloži plačilo stroškov;
 - sprejme vse druge ukrepe, za katere meni, da so ustrezni.
- 44 V zadevi T-146/07 tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- odpravi ali bistveno zniža globe, ki so ji bile naložene na podlagi izpodbijane odločbe;
 - Komisiji naloži plačilo stroškov;
 - sprejme vse druge ukrepe, za katere meni, da so ustrezni.
- 45 Komisija v vsaki zadevi Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- tožbe zavrne;
 - tožečim strankam naloži plačilo stroškov.

Pravo

- 46 V uvodu je treba opozoriti, da imata tožbi, ki sta ju vložili tožeči stranki v zadevah T-141/07 in T-142/07, dva predmeta, in sicer, primarno, predlog za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe in, podredno, predlog za odpravo ali znižanje zneska glob. Nasprotno se tožbe, ki so jih vložile tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07, nanašajo samo na odpravo ali znižanje glob.
- 47 Tožeča stranka v zadevi T-141/07, ki jo je Splošno sodišče na obravnavi pozvalo, naj predloži stališča glede natančnega obsega svoje argumentacije, je v bistvu izjavila, da bi lahko samo tožbeni razlog kršitve načela enakega obravnavanja v zvezi s pripisom odgovornosti za ravnanje družbe GTO njenim matičnim družbam privedel do razglasitve ničnosti izpodbijane odločbe v celoti.
- 48 Tožeče stranke v zadevah T-141/07, T-142/07, T-145/07 in T-146/07 navajajo skupaj osem tožbenih razlogov. Prvi je kršitev načela, ki ureja pripisovanje odgovornosti za kršitve člena 81 ES, načel domneve nedolžnosti, individualizacije kazni in enakega obravnavanja, pravice do obrambe in člena 253 ES pri pripisu kršitev, ki so jih storile hčerinske družbe, njihovim matičnim družbam. Drugi je kršitev smernic iz leta 1998, načel sorazmernosti in enakega obravnavanja, pravice do obrambe in člena 253 ES pri določitvi izhodiščnega zneska glob na podlagi teže kršitev. Tretji, ki ga navajajo samo tožeče stranke v zadevi T-145/07, je kršitev smernic iz leta 1998 in načela sorazmernosti pri določitvi izhodiščnega zneska globe na podlagi trajanja kršitve v Nemčiji. Četrta, ki ga navajajo tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07, je kršitev smernic iz leta 1998 in načela sorazmernosti pri uporabi skupinskega množitelja zaradi upoštevanja odvratilnega cilja pri določitvi izhodiščnega zneska glob. Peti, ki ga navajajo tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07, je kršitev obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, člena 253 ES ter načel varstva legitimnih pričakovanj, sorazmernosti, pravičnosti in enakega obravnavanja ter pravice do obrambe pri presoji njihovega sodelovanja. Šesti, ki ga navajajo tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07, je kršitev načel varstva legitimnih pričakovanj in sorazmernosti pri določitvi zneska znižanja glob, odobrenega za sodelovanje zunaj obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002. Sedmi, ki ga navajajo tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07, je kršitev člena 23(2) Uredbe št. 1/2003. Nazadnje, osmi tožbeni razlog, ki ga navaja tožeča stranka v zadevi T-141/07, je kršitev načela sorazmernosti pri izračunu končnega zneska glob.

Tožbeni razlog kršitve načela, ki ureja pripisovanje odgovornosti za kršitve člena 81 ES, načel domneve nedolžnosti, individualizacije kazni in enakega obravnavanja, pravice do obrambe in člena 253 ES pri pripisu kršitev, ki so jih storile hčerinske družbe, njihovim matičnim družbam

Uvodne ugotovitve

- 49 Tožeče stranke v zadevah T-141/07, T-142/07, T-145/07 in T-146/07 v okviru tega tožbenega razloga izpodbijajo odgovornost družb UTC, OEC, Otis Belgija in GT za protikonkurenčno ravnanje njihovih zadevnih hčerinskih družb v Belgiji, Nemčiji, Luksemburgu in na Nizozemskem.
- 50 Čeprav tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07 ta tožbeni razlog navajajo samo v okviru svojega predloga za odpravo ali znižanje zneska glob, je treba šteti, da poskušajo navedene tožeče stranke s tem tožbenim razlogom doseči tako kot tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-142/07 ne samo odpravo ali znižanje zneska naloženih glob, temveč tudi razglasitev ničnosti člena 1 izpodbijane odločbe v delu, v katerem naj bi Komisija napačno ugotovila kršitev, pripisano zadevnim matičnim družbam.
- 51 Tako se ta tožbeni razlog nanaša, po eni strani, na zakonitost ugotovitve kršitve, ki so jo storile matične družbe iz člena 1 izpodbijane odločbe, in, po drugi strani, na zakonitost glob, naloženih navedenim družbam v členu 2 izpodbijane odločbe.

- 52 Kar zadeva solidarno odgovornost matične družbe za ravnanje hčerinske družbe, je treba opozoriti, da to, da je hčerinska družba ločena pravna oseba, ne zadostuje za izključitev možnosti, da se njeno ravnanje pripiše matični družbi (sodba Sodišča z dne 14. julija 1972 v zadevi Imperial Chemical Industries proti Komisiji, 48/69, Recueil, str. 619, točka 132).
- 53 Konkurenčno pravo Unije namreč zadeva dejavnosti podjetij, pojem podjetja pa zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in njihov način financiranja (glej sodbo Sodišča z dne 10. septembra 2009 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, C-97/08 P, ZOdl., str. I-8237, točka 54 in navedena sodna praksa).
- 54 Poleg tega je sodišče Unije pojasnilo, da je treba pojem podjetja, postavljen v ta kontekst, razumeti tako, da označuje gospodarsko enoto, čeprav s pravnega vidika to gospodarsko enoto sestavlja več fizičnih ali pravnih oseb (glej sodbo Sodišča z dne 12. julija 1984 v zadevi Hydrotherm Gerätebau, 170/83, Recueil, str. 2999, točka 11, in zgoraj v točki 53 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 55 in navedena sodna praksa, ter sodbo Splošnega sodišča z dne 29. junija 2000 v zadevi DSG proti Komisiji, T-234/95, Recueil, str. II-2603, točka 124). Tako je poudarilo, da za uporabo pravil o konkurenci formalna ločitev dveh družb, ki izhaja iz njune ločene pravne osebnosti, ni odločilna, saj je odločilno merilo, ali obstaja njuno enotno ravnanje na trgu. Torej se lahko izkaže, da je treba ugotoviti, ali družbi z ločenima pravnima osebnostma oblikujeta ali spadata v samo eno podjetje ali gospodarski subjekt z enotnim ravnanjem na trgu (zgoraj v točki 52 navedena sodba Imperial Chemical Industries proti Komisiji, točka 140, in sodba Splošnega sodišča z dne 15. septembra 2005 v zadevi DaimlerChrysler proti Komisiji, T-325/01, ZOdl., str. II-3319, točka 85).
- 55 Kadar tak gospodarski subjekt krši pravila o konkurenci, mora v skladu z načelom osebne odgovornosti za to kršitev odgovarjati sam (glej zgoraj v točki 53 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 56 in navedena sodna praksa).
- 56 Tako se ravnanje hčerinske družbe lahko pripiše matični družbi, predvsem če zadevna hčerinska družba – čeprav je ločena pravna oseba – o svojem ravnanju na trgu ne odloča samostojno, ampak večinoma ravna v skladu z navodili matične družbe, zlasti ob upoštevanju gospodarskih, organizacijskih in pravnih vezi, ki povezujejo pravna subjekta (glej sodbi Sodišča z dne 16. novembra 2000 v zadevi Metsä-Serla in drugi proti Komisiji, C-294/98 P, Recueil, str. I-10065, točka 27, in z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 117, ter zgoraj v točki 53 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 58 in navedena sodna praksa).
- 57 V takem primeru sta namreč matična družba in njena hčerinska družba del iste gospodarske enote in zato tvorita samo eno podjetje v smislu sodne prakse, navedene v točki 54 zgoraj. Dejstvo, da matična družba in njena hčerinska družba tvorita samo eno podjetje v smislu člena 81 ES, tako Komisiji omogoča, da odločbo, s katero naloži plačilo glob, naslovi na matično družbo, ne da bi bilo treba dokazati osebno vpletenost te družbe v kršitev (zgoraj v točki 53 navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 59).
- 58 V zvezi s tem je treba pojasniti, da Komisija ne more samo ugotoviti, da lahko neko podjetje odločilno vpliva na drugo, ne da bi bilo treba preveriti, ali je podjetje dejansko izvajalo ta vpliv. Nasprotno, Komisija mora načeloma dokazati tak odločilen vpliv na podlagi vseh dejstev, med katerimi je zlasti morebitno vodstveno pooblastilo enega od teh podjetij v razmerju do drugega podjetja (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 2. oktobra 2003 v zadevi Aristrain proti Komisiji, C-196/99 P, Recueil, str. I-11005, točke od 96 do 99, in zgoraj v točki 56 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točke od 118 do 122, ter sodbo Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Avebe proti Komisiji, T-314/01, ZOdl., str. II-3085, točka 136).

- 59 V posebnem primeru, v katerem je matična družba 100-odstotna lastnica kapitala hčerinske družbe, ki je kršila konkurenčna pravila Unije, ta matična družba po eni strani lahko odločilno vpliva na ravnanje te hčerinske družbe, po drugi strani pa obstaja izpodbojna domneva, da ta matična družba dejansko odločilno vpliva na njeno ravnanje (glej zgoraj v točki 53 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 60 in navedena sodna praksa).
- 60 V teh okoliščinah za domnevo, da matična družba odločilno vpliva na poslovno politiko hčerinske družbe, zadostuje, da Komisija dokaže, da je ves kapital hčerinske družbe v lasti matične družbe. Komisija lahko tako matično družbo šteje za solidarno odgovorno za plačilo globe, naložene njeni hčerinski družbi, razen če matična družba, ki mora to domnevo ovreči, ne predloži zadostnih dokazov, da njena hčerinska družba na trgu ravna samostojno (glej zgoraj v točki 53 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 61 in navedena sodna praksa).
- 61 Poleg tega, čeprav drži, da se Sodišče v točkah 28 in 29 sodbe z dne 16. novembra 2000 v zadevi Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji (C-286/98 P, Recueil, str. I-9925) ob 100-odstotnem lastništvu kapitala hčerinske družbe sklicuje tudi na druge okoliščine, kot sta neprerekanje vpliva, ki ga izvaja matična družba na poslovno politiko hčerinske družbe, in skupno zastopanje dveh družb v upravnem postopku, ostane dejstvo, da je Sodišče te okoliščine poudarilo le zato, da bi predstavilo vse elemente, s katerimi je Splošno sodišče utemeljilo svoje razlogovanje, in ne zato, da bi bilo treba za uporabo domneve, navedene v točki 59 zgoraj, predložiti dodatne indice v zvezi z dejanskim vplivanjem matične družbe (zgoraj v točki 53 navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 62).
- 62 Na podlagi zgoraj navedenih načel je treba preučiti pripis kršitev, ki so jih storile družbe Otis Nemčija, Otis Belgija, Otis Nizozemska in GTO, njihovim zadevnim matičnim družbam. V zvezi s tem je treba po vrsti preučiti, prvič, pripis kršitev, ki so jih v Belgiji, Nemčiji in na Nizozemskem storile družbe Otis Belgija, Otis Nemčija in Otis Nizozemska (v nadaljevanju skupaj: hčerinske družbe Otis), družbama UTC in OEC (točke od 615 do 621 obrazložitve izpodbijane odločbe) ter, drugič, pripis kršitev, ki jih je v Luksemburgu storila družba GTO, družbam UTC, OEC, Otis Belgija in GT (točke od 622 do 626 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Pripis kršitev, ki so jih storile hčerinske družbe Otis, družbama UTC in OEC

- 63 Komisija je v točki 615 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, da „[č]eprav so [hčerinske družbe Otis] pravni subjekti, ki so neposredno sodelovali v kartelih, sta njihova lastnica, družba OEC, ter njena 100-odstotna lastnica in končna matična družba, UTC, lahko odločilno vplivali na poslovno politiko posameznih hčerinskih družb v času trajanja kršitve in mogoče je domnevati, da sta to možnost tudi izkoristili“.
- 64 Komisija v točkah od 616 do 618 obrazložitve izpodbijane odločbe meni, da trditev, v skladu s katero so hčerinske družbe Otis vse svoje poslovne odločitve sprejemale samostojno in brez navodil družbe OEC, ali trditev, v skladu s katero za tekoče dejavnosti, vključno z odločitvami o sodelovanju pri ponudbah [zaupno]¹, ni bila potrebna odobritev na ravni družbe OEC, ali trditev, ki se nanaša na [zaupno], „ne zadostujejo za ovrženje domneve, da [hčerinske družbe Otis] niso samostojno določale svojega ravnanja na trgu“. V zvezi z zadnjo trditvijo je Komisija v točki 618 obrazložitve izpodbijane odločbe dodala, po eni strani, da [zaupno], in, po drugi strani, da [zaupno].
- 65 Komisija v točki 619 obrazložitve izpodbijane odločbe prav tako trdi, da ji „[d]ružbi OEC in UTC ter njune zadevne hčerinske družbe niso v odgovorih na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah [...] predložile nobenih informacij, s katerimi bi pojasnile razmerja med družbami, hierarhično strukturo in

1 Prikriti zaupni podatki.

obveznosti poročanja, da bi ovrgle domnevo, v skladu s katero sta družbi OEC in UTC odločilno vplivali na svoje hčerinske družbe in jim tako preprečili, da bi samostojno določale svoje ravnanje na trgu“.

- 66 Nazadnje Komisija v točki 620 obrazložitve izpodbijane odločbe poudarja, da se v nasprotju s trditvami družbe OEC ta družba „ne šteje za solidarno odgovorno za različne kršitve člena 81 [ES] na podlagi ‚praktičnih ali političnih‘ razlogov, ampak predvsem izključno na podlagi dejstva, da sta družbi OEC in UTC del gospodarske enote, ki je zelo resno kršila konkurenčno pravo [Unije] [...]“.
- 67 Tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07 v prvem delu v bistvu trdijo, da sta ob upoštevanju osebne narave odgovornosti za kršitve konkurenčnega prava v tem pravu priznana samo dva primera, v katerih se lahko matična družbe šteje za odgovorno za ravnanje svoje hčerinske družbe, in sicer, prvič, kadar hčerinska družba ni samostojno odločala o svoji poslovni politiki, ampak je v vseh pogledih sledila navodilom matične družbe, kar mora dokazati Komisija, in, drugič, kadar je matična družba vedela za nezakonito ravnanje hčerinske družbe in ga ni ustavila, čeprav bi to lahko storila. V izpodbijani odločbi pa naj ne bi bilo nobenega dokaza v tem smislu.
- 68 Tako naj odgovornost matične družbe ne bi mogla temeljiti na njeni možnosti vplivanja, kot velja v okviru uporabe Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 3, str. 40). Stališče Komisije naj bi pomenilo, da ne bi mogla nobena matična družba ovreči domneve, kakršno je postavila Komisija, ker je nemogoče, da družba, ki je 100-odstotna lastnica druge delniške družbe, ne bi imela pravne možnosti vplivanja, razen v izjemnih okoliščinah. Tožeča stranka v zadevi T-146/07 poleg tega trdi, da je stališče Komisije v nasprotju z domnevo nedolžnosti, zagotovljeno s členom 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP), in členom 23(2) Uredbe št. 1/2003, v skladu s katerim lahko Komisija globe naloži samo, če je bila kršitev storjena naklepno ali iz malomarnosti.
- 69 Prvič, v zvezi s tem je treba navesti, da argumentacija tožečih strank izhaja iz napačnega razumevanja sodne prakse, navedene v točkah od 52 do 61 zgoraj. V skladu s to sodno prakso se Komisija ne more, da bi protikonkurenčno ravnanje ene družbe pripisala drugi, opreti zgolj na možnost vplivanja take družbe, kot velja v okviru uporabe Uredbe št. 139/2004, ne da bi bilo treba preveriti, ali se je to vplivanje dejansko izvajalo. Nasprotno, Komisija mora načeloma dokazati tak odločilen vpliv na podlagi vseh dejstev, med katerimi je zlasti morebitno pooblastilo ene od teh družb za vodenje druge. Vendar iz te sodne prakse izhaja, da kadar ima matična družba 100-odstotni nadzor nad hčerinsko družbo, ki je ravnala protikonkurenčno, obstaja izpodbojna domneva, da navedena matična družba odločilno vpliva na ravnanje svoje hčerinske družbe, in torej zadostuje, da Komisija dokaže, da je ves kapital hčerinske družbe v lasti matične družbe. Sodišče je tako menilo, da mora matična družba ovreči to domnevo tako, da predloži zadostne dokaze, da njena hčerinska družba na trgu ravna samostojno (glej zgoraj v točki 61 navedeno sodbo Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji, točka 29, in zgoraj v točki 53 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 61).
- 70 V obravnavanem primeru ni sporno, da je imela družba UTC v obdobju kršitve neposredno v lasti 100 % kapitala družbe OEC in posredno prek družbe OEC 100 % kapitala družb Otis Belgija, Otis Nemčija in Otis Nizozemska. Komisija je torej upravičeno domnevala, da je družba UTC v obdobju kršitve odločilno vplivala na poslovno politiko teh hčerinskih družb. Zato tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07 ne morejo trditi, da bi morala Komisija v primeru hčerinskih družb v 100-odstotni lastni matične družbe dokazati, da hčerinska družba ni samostojno odločala o svoji poslovni politiki ali da je matična družba vedela za nezakonito ravnanje hčerinske družbe in ga ni ustavila, čeprav bi to lahko storila.
- 71 Drugič, kar zadeva domnevno kršitev načela domneve nedolžnosti, je treba opozoriti, da se to načelo, kot izhaja zlasti iz člena 6(2) EKČP, uvršča med temeljne pravice, ki so v skladu s sodno prakso Sodišča, potrjeno tudi s členom 6(2) EU in členom 48 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,

razglašene 7. decembra 2000 v Nici (UL C 364, str. 1), priznane kot del pravnega reda Unije. Z vidika narave zadevnih kršitev ter narave in stopnje strogosti sankcij, ki so zanje predpisane, se načelo domneve nedolžnosti uporablja zlasti v postopkih v zvezi s kršitvijo pravil o konkurenci, ki veljajo za podjetja in na podlagi katerih se lahko naložijo globe ali periodične denarne kazni (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 5. aprila 2006 v zadevi Degussa proti Komisiji, T-279/02, ZOdl., str. II-897, točka 115 in navedena sodna praksa).

- 72 Načelo domneve nedolžnosti pomeni, da vsaka obdolžena oseba velja za nedolžno, dokler ni v skladu z zakonom dokazana njena krivda (sodba Splošnega sodišča z dne 6. oktobra 2005 v združenih zadevah Sumitomo Chemical in Sumika Fine Chemicals proti Komisiji, T-22/02 in T-23/02, ZOdl., str. II-4065, točka 106).
- 73 Kar zadeva vprašanje, ali je pravilo v zvezi s pripisovanjem kršitve, kot je predstavljeno v sodni praksi, navedeni v točki 59 zgoraj, združljivo s členom 6(2) EKČP, je treba poudariti, da je Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP) menilo, da ta določba ne nasprotuje dejanskim ali pravnim domnevam, predvidenim v kazenski zakonodaji, vendar zahteva, da so razumno omejene, pri čemer je treba upoštevati težo zadevnega primera in ohraniti pravico do obrambe (glej sodbo ESČP z dne 7. oktobra 1988 v zadevi Salabiaku proti Franciji, série A, št. 141-A, točka 28; glej v tem smislu tudi sodbo ESČP z dne 23. septembra 2008 v zadevi Grayson in Barnham proti Združenemu kraljestvu, *Recueil des arrêts et décisions*, 2008, točka 40). Domneva nedolžnosti torej ne more biti kršena, če so v postopkih v zvezi s konkurenco nekateri sklepi izpeljani iz običajnih izkušenj in zadevna podjetja ohranijo možnost izpodbijanja teh sklepov (glej po analogiji sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott k sodbi Sodišča z dne 4. junija 2009 v zadevi T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, ZOdl., str. I-4529, I-4533, točka 93).
- 74 V obravnavanem primeru je Komisija najprej v izpodbijani odločbi ugotovila, ne da bi uporabila kakršno koli dejansko ali pravno domnevno, da so hčerinske družbe Otis kršile člen 81 ES v Belgiji, Nemčiji in na Nizozemskem.
- 75 Ker se člen 81 ES nanaša na ravnanje podjetij, je Komisija nato preučila, ali je gospodarska enota, ki je storila te kršitve, zajemala tudi matične družbe hčerinskih družb Otis. Ugotovila je, da sta družbi OEC in UTC odločilno vplivali na ravnanje svojih hčerinskih družb, pri čemer se je oprla na domnevo o odgovornosti, ki izhaja zlasti iz sodne prakse, navedene v točki 59 zgoraj. Nazadnje, v skladu s pravico do obrambe so imele te matične družbe, ki so bile naslovnice obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, možnost ovreči to domnevo s predložitvijo dokazov o samostojnosti hčerinskih družb Otis. Vendar je Komisija v točki 621 obrazložitve izpodbijane odločbe menila, da ta domneva ni bila ovržena.
- 76 Ker je bila domneva iz točke 59 zgoraj izpodbojna, se nanaša samo na pripis že ugotovljene kršitve hčerinske družbe matični družbi in poleg tega spada v postopek, pri katerem je bila pravica do obrambe upoštevana, je treba očitok v zvezi s kršitvijo načela domneve nedolžnosti zavriniti.
- 77 Tretjič, tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07 tudi ne morejo trditi, da je bilo v obravnavani zadevi kršeno načelo individualizacije kazni. Na podlagi tega načela, ki se uporablja v vsakem upravnem postopku, v katerem se lahko na podlagi pravil Unije o konkurenci izrečejo sankcije, se sme podjetje sankcionirati samo za dejanja, ki se mu individualno očitajo (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 13. decembra 2001 v združenih zadevah Krupp Thyssen Stainless in Acciai speciali Terni proti Komisiji, T-45/98 in T-47/98, *Recueil*, str. II-3757, točka 63). Vendar mora biti to načelo usklajeno s pojmom podjetja. Ni namreč odnos prigovarjanja h kršitvi med matično in hčerinsko družbo ali celo vpletenost prve v navedeno kršitev tisti, ki Komisiji omogoča, da odločbo o naložitvi glob naslovi na matično družbo skupine družb, ampak ji to omogoča dejstvo, da obe tvorita samo eno podjetje v smislu člena 81 ES (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 30. septembra 2003 v zadevi Michelin proti Komisiji, T-203/01, *Recueil*, str. II-4071, točka 290). V zvezi s tem je treba ugotoviti, da sta bili družbi UTC in OEC osebno sankcionirani za kršitve, za katere se šteje, da sta jih zaradi tesnih

gospodarskih in pravnih vezi, ki ju povezujejo s hčerinskimi družbami Otis, storili sami (glej v tem smislu zgoraj v točki 56 navedeno sodbo Metsä-Serla in drugi proti Komisiji, točka 34). Iz tega sledi, da načelo individualizacije kazni ni bilo kršeno.

- 78 Zato je treba ugotoviti, da se je lahko Komisija upravičeno oprla na domnevo, da sta družbi OEC in UTC v času trajanja kršitve odločilno vplivali na poslovno politiko hčerinskih družb Otis (točka 615 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 79 Tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07 v okviru drugega dela trdijo, da so tudi ob predpostavki, da 100-odstotno lastništvo kapitala družbe zadostuje za utemeljitev domneve o odgovornosti matične družbe, v nasprotju s trditvijo iz točke 619 obrazložitve izpodbijane odločbe predložile dovolj dokazov za ovrženje te domneve. Treba je torej preučiti, ali je Komisija v točki 621 obrazložitve izpodbijane odločbe upravičeno trdila, da družbi UTC in OEC nista ovrgli domneve o odgovornosti za kršitve, ki so jih storile hčerinske družbe Otis.
- 80 Na prvem mestu je treba zavrniti trditve družbe UTC, ki se nanašajo na nezadostno obrazložitev izpodbijane odločbe v zvezi z ugotovitvijo Komisije, da družba UTC ni ovrгла domneve o odgovornosti. V skladu z ustaljeno sodno prakso mora biti iz obrazložitve, ki se zahteva s členom 253 ES, jasno in nedvoumno razvidno sklepanje organa Unije, ki je avtor spornega akta, tako da se lahko zainteresirane stranke seznanijo z utemeljitvami sprejetega ukrepa in da lahko pristojno sodišče izvaja nadzor (sodbi Sodišča z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točka 63, in z dne 30. septembra 2003 v zadevi Nemčija proti Komisiji, C-301/96, Recueil, str. I-9919, točka 87, ter zgoraj v točki 58 navedena sodba Avebe proti Komisiji, točka 41). V obravnavanem primeru je Komisija v točkah od 616 do 620 obrazložitve izpodbijane odločbe jasno navedla (glej točke od 64 do 66 zgoraj) razloge, iz katerih je menila, da družba UTC ni ovrгла navedene domneve.
- 81 Na drugem mestu je treba opozoriti, da mora matična družba za ovrženje domneve o odgovornosti predložiti zadostne dokaze o tem, da njena hčerinska družba na trgu ravna samostojno. Treba je torej preveriti, ali so tožeče stranke, kot trdijo, predložile take dokaze.
- 82 Prvič, trditev tožeče stranke v zadevi T-146/07, da sta družbi UTC in OEC pravna subjekta, ki sta ločena od svojih hčerinskih družb, ne more ovreči zgoraj navedene domneve, ker formalna ločitev družb, ki izhajajo iz njihove ločene pravne osebnosti, ne preprečuje, da lahko tvorijo eno samo podjetje za namene uporabe člena 81 ES zaradi njihovega enotnega ravnanja na trgu (glej točko 52 zgoraj).
- 83 Drugič, ločenosti vodstvenih in upravnih organov družbe UTC in hčerinskih družb Otis ter [zaupno] med upravnim odborom družbe OEC in upravnimi odbori navedenih hčerinskih družb v času trajanja kršitve, na katere se sklicujejo tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07, ni mogoče šteti za odločilne. Kot je Komisija med drugim navedla v točki 618 obrazložitve izpodbijane odločbe, [zaupno] namreč kot taka ne more dokazati, da so hčerinske družbe Otis samostojno določale svojo poslovno politiko. Vsekakor je treba ugotoviti, da te trditve niso podprte z listinskimi dokazi, kot je poimenski seznam članov poslovnih organov navedenih podjetij v obdobju kršitve (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 8. oktobra 2008 v zadevi Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, T-69/04, ZOdl., str. II-2567, točka 69).
- 84 Tretjič, domneve o odgovornosti tudi ni mogoče ovreči z dejstvom, da je UTC holdinška družba diverzificiranega konglomerata, katere nadzor nad dejavnostmi družbe OEC je omejen na to, kar se je zahtevalo z obveznostmi družbe UTC do njenih delničarjev na podlagi veljavne zakonodaje. V zvezi s tem je treba posebej opozoriti, da ima v skupini družb holdinška družba nalogo, da zbira kapitalске deleže v različnih družbah in zagotavlja enotno upravljanje z njimi (glej zgoraj v točki 83 navedeno sodbo Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, točka 63). Poleg tega je v obravnavani

zadevi družba UTC v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in v tožbi sama navedla več elementov, ki pričajo o njeni vpletenosti v določanje poslovne politike njenih hčerinskih družb, kar kaže, da hčerinske družbe Otis svojega ravnanja na trgu ne določajo samostojno. [zaupno]

- 85 Četrnič, v nasprotju s trditvami tožečih strank v zadevah T-145/07 in T-146/07 uporaba formalnih in zapisanih politik za spoštovanje pravil o konkurenci ne more ovreči domneve o odgovornosti družb OEC in UTC za ravnanje njunih hčerinskih družb. Z uporabo takih politik namreč ni mogoče dokazati, da so navedene hčerinske družbe samostojno določale svojo poslovno politiko na trgu. Dejstvo, da družbi UTC in OEC zagotavljata izvajanje takih politik [zaupno], ali dejstvo, ki ga je družba OEC poudarila v svoji tožbi, da je [zaupno]; nasprotno bolj podpirata trditve, da se hčerinske družbe Otis ne upravljajo samostojno.
- 86 V tem okviru je treba tudi zavrniti trditve tožečih strank v zadevi T-145/07, v skladu s katerimi, prvič, dejstvo, da matična družba izda pravila in poslovne smernice, ki se nanašajo na nekatera načela, ne dokazuje nadzora nad vsemi podrobnostmi vsakodnevnega ravnanja hčerinske družbe in, drugič, bi bilo v nasprotju z zdravo pametjo in osnovnimi načeli pravičnosti, če bi se navodila, oblikovana za preprečevanje nezakonitega ravnanja, uporabila za ugotavljanje odgovornosti za to ravnanje, kadar taka navodila niso bila upoštevana. Te trditve namreč temeljijo na napačni premisi, da se je Komisija oprla na obstoj navedenih pravil in smernic za utemeljitev odgovornosti družbe OEC, kar v tem primeru ne drži, saj se je Komisija v točki 615 obrazložitve izpodbijane odločbe oprla na domnevo o odgovornosti, kot je potrjena z ustaljeno sodno prakso (glej točki 59 in 60 zgoraj).
- 87 Petič, dejstvo, ki ga je poudarila tožeča stranka v zadevi T-146/07, in sicer da so nekateri zaposleni ravnali v nasprotju z navodili družbe UTC, zlasti s prikrivanjem svojega ravnanja pred nadrejenimi in družbo UTC, ne more ovreči domneve o neobstoju samostojnosti zadevnih hčerinskih družb. V zvezi s tem je razlikovanje družbe UTC med, po eni strani, hčerinskimi družbami Otis in, po drugi strani, zaposlenimi v teh hčerinskih družbah, ki naj bi storili kršitve in svoje ravnanje prikrili pred nadrejenimi in družbo UTC, umetno. Navedeni zaposleni so glede na hčerinske družbe Otis, v katerih so zaposleni, v razmerju, za katero je značilno dejstvo, da delajo za vodstvo in pod vodstvom vsake od teh hčerinskih družb ter so ves čas tega razmerja vključeni v navedena podjetja, tako da z vsakim od njih tvorijo gospodarsko enoto (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 16. decembra 1975 v združenih zadevah Suiker Unie in drugi proti Komisiji, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, Recueil, str. 1663, točka 539, in z dne 16. septembra 1999 v zadevi Becu in drugi, C-22/98, Recueil, str. I-5665, točka 26).
- 88 Šestič, kar zadeva trditve tožečih strank v zadevi T-145/07, da imajo hčerinske družbe Otis „zadostno stopnjo samostojnosti“ za določanje vseh vidikov svojega ravnanja na trgu v zvezi s strankami in konkurenti ter „potrebno samostojnost“ za izvajanje poslovnih dejavnosti, ki vključujejo transakcije [zaupno], je treba ugotoviti, da navedene tožeče stranke ne trdijo, da so hčerinske družbe na trgu delovale popolnoma samostojno, ampak nasprotno, da so imele samo relativno samostojnost, omejeno na omejene poslovne dejavnosti.
- 89 Na tretjem mestu je treba zavrniti trditve tožeče stranke v zadevi T-146/07, v skladu s katero je domneva o odgovornosti, navedena v točki 59 zgoraj, neizpodbojna domneva ali pravilo o objektivni odgovornosti. Sodišče je namreč ovrgljivost domneve potrdilo v svoji nedavni sodbi v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, navedena v točki 53 zgoraj (točki 60 in 61). Dejstvo, da tožeče stranke v obravnavanem primeru niso predložile dokazov, s katerimi bi lahko ovrgle domnevo o neobstoju samostojnosti hčerinskih družb, ne pomeni, da domneve ni nikoli mogoče ovreči (glej v tem smislu sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott k zgoraj v točki 53 navedeni sodbi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, ZOdl., str. I-8241, točka 75 in opomba 67).
- 90 Iz vsega navedenega izhaja, da je Komisija kršitve, ki so jih storile hčerinske družbe Otis v Belgiji, Nemčiji in na Nizozemskem, upravičeno pripisala njihovima matičnima družbama OEC in UTC.

Pripis kršitve, ki jo je storila družba GTO, družbam GT, Otis Belgija, OEC in UTC

– Izpodbijana odločba

91 Komisija je v točki 626 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila, da je treba družbo GT, ki je imela v obdobju kršitve [zaupno] % kapitala družbe GTO, in družbo Otis Belgija, ki je imela preostalih [zaupno] %, „šteti za solidarno odgovorni z družbo GTO za kršitev člena 81 [ES] v Luksemburgu“. V zvezi s tem je pojasnila, po eni strani, da se zaradi „tesnih osebnih, gospodarskih in pravnih vezi med družbo GTO in njenima matičnima družbama [...] zanje šteje, da tvorijo gospodarsko enoto [...], ter se zdi, da družba GTO ni samostojno odločala o svojem ravnanju na trgu, ampak je v bistvu izvajala navodila, ki sta ji jih dali matični družbi“ (točka 622 obrazložitve izpodbijane odločbe). Po drugi strani je Komisija menila, da družbi Otis Belgija in GT „nista ovrgli dokaza, da sta bili v položaju odločilno vplivati na poslovno politiko družbe GTO ter da sta dejansko izvrševali svoje pravice nadzora in izkoristili vsa druga sredstva za izvajanje odločilnega vpliva, do katerega sta bili upravičeni (točka 626 obrazložitve izpodbijane odločbe).

92 Kar zadeva izvajanje odločilnega vpliva družb GT in Otis Belgija na poslovno politiko družbe GTO, Komisija v točki 622 obrazložitve izpodbijane odločbe navaja:

„[...] [zaupno] Zato Komisija meni, da je med kršitvami v Luksemburgu družba GTO opravljala svoje dejavnosti pod skupnim nadzorom družb Otis [Belgija] in GT ter da je bila poslovna politika družbe GTO določena s skupnim dogovorom njenih dveh delničark. Poleg tega sta matični družbi povezani z delovanjem družbe GTO v Luksemburgu na naslednje načine: [zaupno].“

93 Komisija v točki 623 obrazložitve izpodbijane odločbe opozarja, da „dejstvo, da tekoče dejavnosti hčerinske družbe vodijo samo poslovodje hčerinske družbe, ni odločilni dejavnik pri pripisu odgovornosti matični družbi“, ter v točki 624 obrazložitve izpodbijane odločbe dodaja, da je treba „zaradi razdelitve glasovalnih pravic med delničarje v upravi družbe GTO“ [zaupno] šteti, da je „vsaka pomembnejša odločitev, ki jo je družba GTO sprejela med kršitvijo, [...] nujno izražala željo družb Otis [Belgija] in GT“.

94 Kar zadeva trditev družbe GT, da ni bila v položaju odločilno vplivati na oblikovanje poslovne strategije družbe GTO, Komisija v točki 625 obrazložitve izpodbijane odločbe še pojasni:

„[zaupno].“

95 Nazadnje, Komisija je v točki 622 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila, da je treba družbi „OEC in UTC [...] prav tako šteti za odgovorni [za protikonkurenčno ravnanje družbe GTO], saj je [družba UTC] končna matična družba s 100-odstotnim lastništvom družbe Otis [Belgija]. Družbi OEC in UTC sta prek družbe Otis [Belgija] lahko odločilno vplivali na poslovno politiko družbe GTO ves čas trajanja kršitve in mogoče je domnevati, da sta to možnost tudi izkoristili“.

– Pripis kršitve, ki jo je storila družba GTO, družbi GT

96 Tožeča stranka v zadevi T-142/07 trdi, na prvem mestu, da Komisija ni pravno zadostno obrazložila vpletenosti družbe GT v kršitev v Luksemburgu.

97 Kot je bilo navedeno v točki 80 zgoraj, mora biti iz obrazložitve, ki se zahteva s členom 253 ES, jasno in nedvoumno razvidno sklepanje organa Unije, ki je avtor spornega akta, tako da se lahko zainteresirane stranke seznanijo z utemeljitvami sprejetega ukrepa in da lahko pristojno sodišče izvaja nadzor. Kot je bilo navedeno v točkah od 91 do 93 zgoraj, je iz točke 622 obrazložitve izpodbijane

odločbe razvidno, da je Komisija menila, da je družba GTO v obdobju kršitve v Luksemburgu svoje dejavnosti opravljala pod skupnim nadzorom družb Otis Belgija in GT. Kar zadeva vpletenost družbe GT, je Komisija v točki 625 obrazložitve izpodbijane odločbe poudarila [zaupno].

- 98 Iz tega sledi, da je treba očitok v zvezi z nezadostno obrazložitvijo zavrniti.
- 99 Na drugem mestu tožeča stranka v zadevi T-142/07 izpodbija utemeljenost pripisa kršitve, ki jo je storila družba GTO, družbi GT.
- 100 Tožeča stranka v zadevi T-142/07 trdi, da Komisija ni dokazala, da je družba GT odločilno vplivala na ravnanje družbe GTO na trgu. V zvezi s tem se sklicuje na dejstvo, da je družba GT povsem finančna družba brez lastne poslovne dejavnosti in da so njeni rezultati odvisni izključno od prihodkov od deležev. Nikoli naj ne bi ustvarila prometa, imela zaposlenih in stroškov poslovanja. Poleg tega naj bi bil delež družbe GT v družbi GTO manjšinski delež, ki naj ne bi presegal tega, kar je potrebno za zaščito finančnih interesov družbe GT.
- 101 V zvezi s tem je treba opozoriti, da pojem podjetja v konkurenčnem pravu zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in njihov način financiranja. Zgolj imetništvo deležev, čeprav nadzornih, ne zadošča za to, da se opredeli kot gospodarska dejavnost subjekta, ki je imetnik teh deležev, kadar to povzroči le uresničevanje pravic, vezanih na status delničarja ali družbenika, ter glede na okoliščine primera na prejem dividend, ki so sad zgolj lastništva premoženja. Nasprotno pa je treba subjekt, ki z nadzornim deležem v družbi dejansko izvaja ta nadzor tako, da neposredno ali posredno sodeluje pri njenem upravljanju, obravnavati tako, kot da sodeluje pri gospodarski dejavnosti, ki jo opravlja nadzorovano podjetje (sodba Sodišča z dne 10. januarja 2006 v zadevi Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, ZOdl., str. I-289, točke 107, 111 in 112).
- 102 Čeprav je imela v obravnavanem primeru družba GT samo [zaupno] % kapitala družbe GTO, je treba ugotoviti, da kot izhaja iz sporazuma o poslovanju in upravljanju [zaupno], sklenjenega med družbama GTO in GT (v nadaljevanju: sporazum iz leta 1987), in sporazuma o poslovanju in upravljanju [zaupno], sklenjenega med družbo GTO in g. D. (v nadaljevanju: sporazum iz leta 1995), je upravljanje [zaupno]. V skladu s sporazumom iz leta 1987 in sporazumom iz leta 1995 je upravljanje [zaupno], ki je bilo najprej dodeljeno družbi GT in nato g. D. [zaupno].
- 103 Na podlagi sporazuma iz leta 1987 in sporazuma iz leta 1995 je pooblaščenec [zaupno]. V zvezi s tem je treba opozoriti, da se lahko pri analizi obstoja gospodarske enote med več družbami, ki so del skupine, upoštevajo vpliv matične družbe na cenovno politiko, dejavnosti proizvodnje in distribucije, prodajni cilji, bruto marže, prodajni stroški, denarna sredstva, zaloge in trženje (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 12. decembra 2007 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, T-112/05, ZOdl., str. II-5049, točka 64 in navedena sodna praksa), pa tudi vsi poštevniki dejavniki v zvezi z gospodarskimi, organizacijskimi in pravnimi vezmi med navedenimi družbami, ki se lahko po posameznih primerih razlikujejo ter jih ni mogoče taksativno naštetih (glej v tem smislu zgoraj v točki 53 navedeno sodbo z dne 10. septembra 2009 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 74). Iz tega sledi, da je lahko Komisija upravičeno menila, da sta družba GT in od leta 1995 g. D., [zaupno], odločilno vplivala na poslovno politiko družbe GTO.
- 104 Poleg tega ni sporno, da je g. D. sam sodeloval na protikonkurenčnih sestankih, navedenih v členu 1(3) izpodbijane odločbe (glej preglednici 8 in 10 v točkah 311 in 347 obrazložitve izpodbijane odločbe), [zaupno] od 1. januarja 1996 ter da je bila torej družba GT popolnoma seznanjena z delovanjem družbe GTO in vpletena vanj. Splošno sodišče je v zvezi s tem že menilo, da je mogoče protikonkurenčno ravnanje hčerinske družbe pripisati matični družbi, kadar obstajajo natančni dokazi o dejavni vpletenosti matične družbe v protikonkurenčno ravnanje hčerinske družbe. To očitno velja v obravnavanem primeru [zaupno] (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998

v zadevi KNP BT proti Komisiji, T-309/94, Recueil, str. II-1007, točka 47). V zvezi s tem glede na sodno prakso, navedeno v točki 87 zgoraj, g. D. ni mogoče ločiti od družbe GT [*zaupno*], ampak je zanj treba šteti, da s to družbo tvori gospodarsko enoto.

105 Iz navedenega izhaja, da je Komisija pravno zadostno dokazala, da je družba GT odločilno vplivala na ravnanje družbe GTO na trgu. Zato je treba očitek v zvezi z domnevno nezakonitim pripisom ravnanja družbe GTO družbi GT zavriniti.

– *Pripis kršitve, ki jo je storila družba GTO, družbam Otis Belgija, OEC in UTC*

106 Tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 trdijo, da Komisija ni pravno zadostno dokazala, da so bile družbe Otis Belgija, OEC in UTC odgovorne za ravnanje družbe GTO.

107 Na prvem mestu poudarjajo, da dejstvo, da so imele družbe Otis Belgija, OEC in UTC delež v družbi GTO, ne zadostuje, da se jim pripiše kršitev zadnjenavedene družbe. Tako naj bi bil pojem skupnega nadzora, ki ga uporablja Komisija, neupoštevten. V skladu s prakso odločanja Komisije, ki naj bi jo Splošno sodišče potrdilo v zgoraj v točki 58 navedeni sodbi Avebe proti Komisiji, naj bi bile matične družbe, ki imajo delež v skupnem podjetju, za protikonkurenčno ravnanje tega podjetja odgovorne samo, če so sodelovale pri takem ravnanju ali so vedele zanj.

108 Najprej je treba v zvezi s sklicevanjem tožečih strank v zadevah T-141/07 in T-145/07 na prakso odločanja Komisije navesti, da je treba morebitni obstoj skupnega pooblastila matičnih družb za vodenje njihove hčerinske družbe presoati glede na okoliščine posameznega primera. Zato presoje dejanskih okoliščin v predhodnih zadevah, ki jo je opravila Komisija, ni mogoče prenesti na obravnavani primer (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 9. julija 2007 v zadevi Sun Chemical Group in drugi proti Komisiji, T-282/06, ZOdl., str. II-2149, točka 88). Treba je tudi opozoriti, da so odločbe v zvezi z drugimi zadevami lahko le indikativne, ker okoliščine v posameznih zadevah niso enake (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 21. septembra 2006 v zadevi JCB Service proti Komisiji, C-167/04 P, ZOdl., str. I-8935, točki 201 in 205, in z dne 7. junija 2007 v zadevi Britannia Alloys & Chemicals proti Komisiji, C-76/06 P, ZOdl., str. I-4405, točka 60).

109 V nasprotju s trditvami tožečih strank v zadevah T-141/07 in T-145/07 Splošno sodišče v zgoraj v točki 58 navedeni sodbi Avebe proti Komisiji ni zahtevalo, naj Komisija za to, da se kršitev skupne hčerinske družbe pripiše matični družbi, dokaže, da je matična družba sama sodelovala v kartelu ali vedela za sodelovanje hčerinske družbe v kartelu. Splošno sodišče je v navedeni sodbi menilo, da je položaj, v katerem matične družbe skupne hčerinske družbe skupaj nadzorujejo vse deleže v navedeni hčerinski družbi in imajo v zvezi s hčerinsko družbo skupno vodstveno pooblastilo, enak položaju iz zgoraj v točki 61 navedene sodbe Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji, v katerem je ena sama matična družba imela 100-odstotni nadzor nad svojo hčerinsko družbo, da bi dokazalo domnevo, da je navedena matična družba dejansko vplivala na ravnanje svoje hčerinske družbe. Med drugim je treba poudariti, da je Splošno sodišče v tej zadevi navedlo, da sta bila družabnika s 50-odstotnim deležem v zadevnem skupnem podjetju samo skupno pooblaščenca za delovanje in podpisovanje v imenu skupnega podjetja, za to, da sta ga obvezala do tretjih oseb in da sta tretje osebe obvezala do njega, ter za prejemanje in porabo sredstev v njegovem imenu. Poleg tega sta bila za tekoče upravljanje pristojna dva direktorja, ki sta ju imenovali matični družbi. Nazadnje, matični družbi sta neomejeno in solidarno prevzeli obveze skupnega podjetja. Splošno sodišče je menilo, da vsa ta dejstva skupaj pomenijo dovolj pomembne indice za utemeljitev domneve, da sta matični družbi skupno določali ravnanje njune hčerinske družbe na trgu, in sicer toliko, da se je za zadnjo štelo, da ni imela nobene prave samostojnosti pri tem (zgoraj v točki 58 navedena sodba Avebe proti Komisiji, točki 138 in 139).

110 V obravnavanem primeru se Komisija v nasprotju s trditvami tožečih strank v zadevah T-141/07 in T-145/07 ni oprla samo na delež družbe Otis Belgija in posredno na deleža družb OEC in UTC v kapitalu njihove hčerinske družbe, da bi utemeljila njihovo odgovornost. Komisija je namreč

v točki 622 obrazložitve izpodbijane odločbe menila, prvič, [zaupno]. Drugič, Komisija je menila, da je bila družba Otis Belgija na več načinov povezana tudi z delovanjem družbe GTO v Luksemburgu. [zaupno] (točka 622 obrazložitve izpodbijane odločbe).

- 111 Na drugem mestu tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 trdijo, da družbe Otis Belgija, OEC in UTC niso bile v položaju odločilno vplivati na poslovno politiko družbe GTO. Zlasti naj bi imela družba Otis Belgija vlogo, omejeno na kapitalski vložek in prejemanje dividend. Tožeče stranke, ki se opirajo zlasti na sporazum iz leta 1987, s katerim naj bi bilo upravljanje [zaupno] družbe GTO zaupano družbi GT, in sporazum iz leta 1995, s katerim naj bi bilo to upravljanje zaupano g. D., trdijo, da družba Otis Belgija ni imela niti pooblastila za poseganje v upravljanje družbe GTO niti pooblastila za imenovanje oseb, pooblaščenih za zastopanje družbe GTO, tako da družbi Otis Belgija ni mogoče pripisati odgovornosti za kršitve družbe GTO. Torej je treba preučiti, ali elementi, ki jih Komisija navaja v izpodbijani odločbi, pravno zadostno dokazujejo, da je družba Otis Belgija odločilno vplivala na poslovno politiko družbe GTO.
- 112 V skladu s členom 8 statuta družbe GTO so morale biti odločitve upravnega odbora družbe GTO sprejete z 80-odstotno večino glasov. Ob upoštevanju dejstva, da je bila družba GTO v [zaupno]-odstotnem lastništvu družbe Otis Belgija, pri čemer je bilo preostalih [zaupno] % v lasti družbe GT, in glede na to, da je v skladu s členom 7 statuta družbe GTO vsak družbenik zastopan v upravnem odboru družbe sorazmerno s svojim deležem v kapitalu, je družba Otis Belgija nujno prek svojega ali svojih predstavnikov v upravnem odboru v celotnem obdobju kršitve izražala svoje soglasje z vsemi odločitvami upravnega odbora, ki so morale biti sprejete z 80-odstotno večino glasov. V zvezi s tem je treba navesti še, da sta kvorum, določen za sprejetje odločitev upravnega odbora družbe GTO, določili skupaj družbi GT in Otis Belgija v ustanovnem aktu družbe GTO.
- 113 Na podlagi člena 8 statuta družbe GTO je bil upravni odbor pristojen za vse, kar ni bilo z zakonom ali statutom strogo pridržano za družbenike. Upravni odbor je lahko pooblastila za tekoče upravljanje prenesel na poslovodjo. Vendar je bilo v skladu s to določbo tekoče upravljanje družbe GTO vseeno omejeno, saj so bile zadeve, ki niso spadale v ta okvir, pridržane za upravni odbor in jih je moralo odobriti 80 % njegovih članov. Poleg tega je imel upravni odbor družbe GTO v skladu s tretjo resolucijo upravnega odbora družbe GTO [zaupno], ki je bila potrjena s sklepom upravnega odbora družbe GTO [zaupno], posebne pristojnosti, ki jih ni mogel prenesti, [zaupno]. Treba je torej ugotoviti, da so navedene pristojnosti, ki jih je imel upravni odbor, spadale pod določitev poslovne politike družbe GTO, zlasti [zaupno], in da je bila za izvajanje teh pristojnosti nujno potrebna odobritev predstavnika ali predstavnikov družbe Otis Belgija v upravnem odboru družbe GTO.
- 114 Tožeča stranka v zadevi T-141/07 je v odgovoru na pisno vprašanje Splošnega sodišča poleg tega navedla, da je preučitev razpoložljivih arhivov pokazala, da upravni odbor družbe GTO ni izvajal zgoraj navedenih pristojnosti, ki so mu bile pridržane z resolucijo z dne 10. februarja 1987. [zaupno]
- 115 Ne glede na dejstva, povzeta v točkah od 112 do 114 zgoraj, tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 trdijo, da družbe Otis Belgija, OEC in UTC niso mogle odločilno vplivati na poslovno politiko družbe GTO, saj je bilo njeno upravljanje [zaupno], ki je bilo zelo obširno opredeljeno v sporazumu iz leta 1987 in sporazumu iz leta 1995 [zaupno], najprej zaupano družbi GT in nato g. D. Trdijo, da v nasprotju s trditvami Komisije v točki 622 obrazložitve izpodbijane odločbe [zaupno]. Družbo GTO naj bi ves čas trajanja kršitve torej popolnoma samostojno operativno vodil g. D.
- 116 Čeprav so bila, kot trdijo tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 in kot je bilo navedeno v točki 102 zgoraj, pooblastila za upravljanje [zaupno], podeljena g. D., [zaupno], je bilo v členu 8 statuta družbe GTO vseeno izrecno določeno, da bo „[t]o tekoče upravljanje [...] vseeno omejeno in [da bodo] zadeve, ki ne bodo spadale v ta okvir, [...] pridržane [upravnemu] odboru ter jih bo moralo odobriti 80 % članov [upravnega] odbora“.

- 117 V zvezi s tem je treba poudariti, da je tožeča stranka v zadevi T-141/07 v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča predložila zapisnike z nekaj sestankov upravnega odbora, ki so potekali v obdobju kršitve. [*zaupno*]
- 118 Glede na navedeno je Komisija v točki 622 obrazložitve izpodbijane odločbe upravičeno menila, da so morale biti vse pomembne odločitve v družbi GTO sprejete z 80-odstotno večino glasov in da je torej družba GTO v obdobju kršitve v Luksemburgu svoje dejavnosti opravljala pod skupnim nadzorom družb Otis Belgija in GT ter da je bila poslovna politika družbe GTO določena s skupnim dogovorom njenih dveh delničark. Zato je Komisija lahko menila, da je treba družbi Otis Belgija in GT šteti za odgovorni za kršitev družbe GTO v Luksemburgu.
- 119 Ker je, kot je bilo navedeno v točkah od 63 do 90 zgoraj, za družbi OEC in UTC mogoče šteti, da sta odločilno vplivali na poslovno politiko družbe Otis Belgija, je Komisija v točki 622 obrazložitve izpodbijane odločbe prav tako upravičeno menila, da je treba družbi OEC in UTC šteti za odgovorni za kršitev družbe GTO.
- 120 Ker iz zgornjih razmislekov izhaja, da je Komisija družbe Otis Belgija, OEC in UTC upravičeno štela za odgovorne za kršitev družbe GTO, ni treba preučiti trditve tožečih strank v zadevah T-141/07 in T-145/07, da je sodelovanje družbe Otis Belgija v kartelu v Belgiji neupoštevno.

– *Kršitev pravice do obrambe*

- 121 Tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 trdijo, da je bila kršena njihova pravica do obrambe, ker v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni bilo omembe [*zaupno*], na katero se je Komisija oprla v točki 622 obrazložitve izpodbijane odločbe, da bi dokazala, da je bila družba Otis Belgija povezana s poslovanjem družbe GTO [*zaupno*].
- 122 Iz ustaljene sodne prakse je razvidno, da je upoštevanje pravice do obrambe v vseh postopkih, ki lahko pripeljejo do kazni, zlasti glob ali denarnih kazni, temeljno načelo prava Unije, ki ga je treba upoštevati tudi, če gre za postopek upravne narave. V zvezi s tem je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah procesno jamstvo, ki uporablja temeljno načelo prava Unije, ki zahteva spoštovanje pravice do obrambe ves čas postopka. To načelo zlasti zahteva, da obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ga Komisija naslovi na podjetje, ki mu namerava naložiti sankcijo zaradi kršitve pravil o konkurenci, vsebuje bistvene elemente, uporabljene zoper to podjetje, kot so očitano ravnanje, njegova opredelitev in dokazi, na katere se opira Komisija, da bi to podjetje lahko v upravnem postopku, uvedenem zoper njega, učinkovito navajalo svoje trditve (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 3. septembra 2009 v združenih zadevah Papierfabrik August Koehler in drugi proti Komisiji, C-322/07 P, C-327/07 P in C-338/07 P, ZOdl., str. I-7191, točke od 34 do 36 in navedena sodna praksa; glej tudi sodbo Sodišča z dne 3. septembra 2009 v zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji, C-534/07 P, ZOdl., str. I-7415, točka 26).
- 123 Spoštovanje pravice do obrambe namreč zahteva, da se zadevnemu podjetju v upravnem postopku omogoči, da ustrezno predstavi svoje stališče glede resničnosti in upoštevnosti zatrjevanih dejstev in okoliščin ter glede dokumentov, ki jih Komisija navaja v utemeljitev svoje trditve o obstoju kršitve v zvezi z njim (glej sodbo z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točka 66 in navedena sodna praksa).
- 124 V tem okviru je treba opozoriti, da neposredovanje dokumenta pomeni kršitev pravice do obrambe samo, če lahko zadevno podjetje dokaže, prvič, da se je Komisija oprla na ta dokument, da bi utemeljila svoj očitok v zvezi z obstojem kršitve, in, drugič, da bi bilo ta očitok mogoče dokazati samo s sklicevanjem na navedeni dokument. Če bi bili na voljo še drugi dokazni dokumenti, s katerimi so se stranke seznanile v upravnem postopku in so z njimi posebej podprti sklepi Komisije, izločitev

nepredloženega obremenilnega dokumenta kot dokaza ne bi vplivala na utemeljenost očitkov iz izpodbijane odločbe. Zadevno podjetje mora tako dokazati, da bi bil rezultat, do katerega je prišla Komisija v svoji odločbi, drugačen, če bi bilo treba kot obremenilni dokaz zavrniti dokument, ki ga Komisija ni posredovala podjetju in na katerega se je oprla v obtožbi podjetja (zgoraj v točki 123 navedena sodba Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točke od 71 do 73).

- 125 V obravnavanem primeru zadostuje ugotovitev, da ker iz točk od 106 do 118 zgoraj izhaja, da je Komisija ne glede na obstoj [zaupno] v točki 622 obrazložitev izpodbijane odločbe upravičeno menila, da je družba GTO v obdobju kršitve v Luksemburgu svoje dejavnosti opravljala pod skupnim nadzorom družb Otis Belgija in GT ter da je bila poslovna politika družbe GTO določena s skupnim dogovorom njenih dveh delničark, nepravilnost, ki naj bi jo storila Komisija, ker v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni bilo omembe [zaupno], ne more pomeniti kršitve pravice do obrambe tožečih strank. Rezultat upravnega postopka namreč ne bi mogel biti drugačen, če bi bilo to pojasnilo vključeno v obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 126 Poleg tega je Komisija v točki 597 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah res navedla samo to, da namerava družbi Otis Belgija in GT šteti za odgovorni za kršitev, ki jo je storila njuna hčerinska družba GTO, in pojasnila, da je bilo za pomembne odločitve družbe GTO potrebno soglasje družb GT in Otis Belgija. Opozorila je tudi na neposredno sodelovanje družbe Otis Belgija v kartelu v Belgiji in na osebne vezi med g. D., [zaupno] družbe GT, in družbo GTO, katere [zaupno] je bil. Obstoj [zaupno] torej ni bil omenjen v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 127 Vendar je dejstvo, da [zaupno], vsekakor razvidno iz več dokumentov, ki so jih tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 poslale Komisiji v odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, zlasti [zaupno].
- 128 Komisija je v točki 597 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah posebej navedla, da namerava družbo Otis Belgija šteti za odgovorno za kršitev, ki jo je storila družba GTO v Luksemburgu. Poleg tega tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 niso mogle spregledati vsebine teh dokumentov in njihove morebitne upoštevnosti v zvezi z navedeno odgovornostjo, ko so jih predložile Komisiji, saj so se tožeče stranke izrecno oprle na te dokumente, da bi podprle svoje trditve. Zato glede na sodno prakso, navedeno v točkah od 122 do 124 zgoraj, ne morejo trditi, da je bila njihova pravica do obrambe kršena (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, T-59/02, ZOdl., str. II-3627, točka 270).
- 129 Ta očitek je torej treba zavrniti.

– *Kršitev načela enakega obravnavanja*

- 130 Tožeče stranke v zadevah T-141/07, T-145/07 in T-146/07, ki se opirajo na statut družbe MEE, ki ni del spisa Komisije in ni bil priložen njihovi tožbi, v bistvu trdijo, da je Komisija kršila načelo enakega obravnavanja, ko je družbi Otis Belgija in GT štela za odgovorni za kršitev, ki jo je storila njuna hčerinska družba GTO, medtem ko je pravilno menila, da nadzor, ki sta ga nad družbo MEE izvajali njeni matični družbi Mitsubishi Electric Corporation (v nadaljevanju: MEC) in TBI Holding, ni zadostoval, da bi se jima pripisala kršitev, ki jo je storila njuna hčerinska družba.
- 131 V zvezi s tem je treba poudariti, da je, kot izhaja iz točk od 106 do 118 zgoraj, Komisija v točki 622 obrazložitve izpodbijane odločbe upravičeno menila, da je družba GTO v obdobju kršitve v Luksemburgu svoje dejavnosti opravljala pod skupnim nadzorom družb Otis Belgija in GT ter da je bila poslovna politika družbe GTO določena s skupnim dogovorom njenih dveh delničark. Trditve, v skladu s katero se tako kot matičnima družbama družbe MEE tudi matičnima družbama družbe GTO ne sme pripisati odgovornosti za kršitev zadnjenavedene družbe, torej ni mogoče sprejeti.

- 132 Glede na navedeno in ker tožeče stranke v zadevah T-141/07, T-145/07 in T-146/07 trdijo, da je Komisija pravilno ugotovila, da nadzor, ki sta ga nad družbo MEE izvajali njeni matični družbi, ni zadostoval, da bi se jima pripisala kršitev, ki jo je storila njuna hčerinska družba, je treba ugotoviti, da položaja, v katerih sta družbi MEE in GTO, nista primerljiva, tako da tožeče stranke z očitkom kršitve načela enakega obravnavanja nikakor ne morejo uspeti.
- 133 Iz navedenega izhaja, da je treba vse očitke v zvezi s pripisom kršitev družbe GTO in hčerinskih družb Otis njihovim zadevnim matičnim družbam zavrniti.

Tožbeni razlog kršitve smernic iz leta 1998, načel sorazmernosti in enakega obravnavanja, pravice do obrambe in člena 253 ES pri določitvi izhodiščnega zneska glob na podlagi teže kršitev

Uvodne ugotovitve

- 134 V uvodu je treba opozoriti, da ima Komisija na podlagi ustaljene sodne prakse pri izbiri metode izračuna globe široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku. Ta metoda, ki jo določajo smernice iz leta 1998, Komisiji omogoča veliko fleksibilnost pri izvajanju pooblastila za odločanje po prostem preudarku v skladu z določbami člena 23(2) Uredbe št. 1/2003 (glej v tem smislu zgoraj v točki 122 navedeno sodbo Papierfabrik August Koehler in drugi proti Komisiji, točka 112 in navedena sodna praksa).
- 135 Težo kršitev konkurenčnega prava Unije je treba ugotoviti ob upoštevanju veliko dejavnikov, kot so zlasti okoliščine posameznega primera, njegov kontekst in odvratilni učinek glob, pri čemer ni zavezujočega ali izčrpnega seznama meril, ki jih je obvezno treba upoštevati (sodba Sodišča z dne 19. marca 2009 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, C-510/06 P, ZOdl., str. I-1843, točka 72, in zgoraj v točki 122 navedena sodba Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 54).
- 136 Kot je bilo navedeno v točki 24 zgoraj, je Komisija v obravnavanem primeru znesek glob določila na podlagi metode, določene v smernicah iz leta 1998.
- 137 Čeprav smernic iz leta 1998 ni mogoče opredeliti kot pravno pravilo, ki bi ga uprava v vsakem primeru morala spoštovati, vseeno določajo pravilo ravnanja, ki kaže na prakso, ki ji je treba slediti in od katere uprava v konkretnem primeru ne more odstopiti brez navedbe razlogov, ki bi bili združljivi z načelom enakega obravnavanja (glej zgoraj v točki 56 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 209 in navedena sodna praksa, in sodbo Splošnega sodišča z dne 8. oktobra 2008 v zadevi Carbone-Lorraine proti Komisiji, T-73/04, ZOdl., str. II-2661, točka 70).
- 138 Komisija se s tem, da sprejme taka pravila ravnanja in da z njihovo objavo razglasi, da jih bo v prihodnje uporabljala v primerih, na katere se nanašajo, sama omejuje pri izvrševanju svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku in od teh pravil ne more odstopiti, ne da bi bila glede na okoliščine primera sankcionirana na podlagi kršitve splošnih pravnih načel, kot sta enako obravnavanje in varstvo legitimnih pričakovanj (glej zgoraj v točki 56 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 211 in navedena sodna praksa, ter zgoraj v točki 137 navedeno sodbo Carbone-Lorraine proti Komisiji, točka 71).
- 139 Poleg tega smernice iz leta 1998 na splošno in abstraktno določajo metodologijo, ki si jo je Komisija določila za potrebe določitve višine glob, in posledično podjetjem zagotavljajo pravno varnost (zgoraj v točki 56 navedena sodba Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točki 211 in 213).
- 140 Nazadnje je treba opozoriti, da je v smernicah iz leta 1998 na prvem mestu določena presoja teže kršitve, na podlagi katere se lahko določi splošni izhodiščni znesek (točka 1(A), drugi odstavek). Na drugem mestu se teža preuči glede na naravo storjenih kršitev in značilnosti zadevnega podjetja, zlasti

glede na njegovo velikost in položaj na upoštevnom trgu, kar lahko povzroči ponderiranje izhodiščnega zneska, razvrstitev podjetij v kategorije in določitev posebnega izhodiščnega zneska (točka 1(A), tretji, četrti, peti, šesti in sedmi odstavek).

Izpodbijana odločba

- 141 Na prvem mestu je Komisija v oddelku izpodbijane odločbe, ki se nanaša na težo kršitev (oddelek 13.6.1), vzporedno preučila štiri kršitve, ugotovljene v členu 1 te odločbe, ker naj bi imele „nekaj skupnih elementov“ (točka 657 obrazložitve izpodbijane odločbe). Ta oddelek je razdeljen na tri pododdelke, med katerimi je prvi naslovljen „Narava kršitev“ (pododdelek 13.6.1.1), drugi „Velikost upoštevnege geografskega trga“ (pododdelek 13.6.1.2) in tretji „Sklep o teži kršitve“ (pododdelek 13.6.1.3).
- 142 Komisija je v pododdelku, naslovljenem „Narava kršitev“, v točkah 658 in 659 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila:
- „658 Kršitve, na katere se nanaša ta odločba, so vključevale zlasti tajno dogovarjanje med konkurenti o delitvi trgov ali zamrznitvi tržnih deležev z delitvijo projektov prodaje in montaže novih dvigal in/ali tekočih stopnic ter o nekonkuriranju pri vzdrževanju in posodabljanju dvigal in tekočih stopnic (razen v Nemčiji, kjer dejavnost vzdrževanja in posodabljanja ni bila vključena v razprave med članicami kartela). Take horizontalne omejitve so že po naravi med najresnejšimi kršitvami člena 81 [ES]. Zaradi kršitev iz te zadeve so bile stranke na trgu umetno prikrajšane za prednosti, ki bi jih lahko pričakovale od konkurenčne ponudbe. Zanimiva je tudi ugotovitev, da so bila med goljufivimi projekti tudi javna naročila, ki se financirajo iz davkov in se izvajajo prav zato, da se prejmejo konkurenčne ponudbe, zlasti take z ugodnim razmerjem med kakovostjo in ceno.
- 659 Pri presoji teže kršitve so običajno pomembnejši dejavniki, povezani z njenim ciljem, kot pa dejavniki, povezani z njenimi učinki, še zlasti, če se sporazumi, kot je sporazum iz te zadeve, nanašajo na zelo resne kršitve, kot sta določitev cen in delitev trga. Učinki sporazuma običajno niso zadostno merilo za presojto teže kršitve.“
- 143 Komisija je navedla, da „ni poskusila dokazati natančnih učinkov kršitve, saj je nemogoče z zadostno gotovostjo opredeliti upoštevne konkurenčne parametre (cena, poslovni pogoji, kakovost, inovacije in drugo), če ne bi bilo kršitev“ (točka 660 obrazložitve izpodbijane odločbe). Vendar je menila, da je „[o]čitno [...], da so imele kršitve dejanski vpliv“, in glede tega pojasnila, da „[ž]e samo dejstvo, da so članice kartela uresničile različne protikonkurenčne ureditve, kaže na vpliv na trg, čeprav je dejanski vpliv težko izmeriti, saj zlasti ni znano, ali in koliko drugih projektov je bilo še vključenih v goljufanje pri ponudbi, niti koliko projektov je bilo morda razdeljenih med članice kartela, ne da bi bili za to potrebni stiki med njimi“ (točka 660 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je v isti točki obrazložitve izpodbijane odločbe še dodala, da „[v]eliki skupni tržni deleži konkurentov kažejo na verjetne protikonkurenčne učinke, sorazmerna stabilnost teh tržnih deležev med celotnim trajanjem kršitev pa potrjuje te učinke“.
- 144 Komisija je v točkah od 661 do 669 obrazložitve izpodbijane odločbe odgovorila na trditve tožečih strank iz upravnega postopka, s katerimi so te želele dokazati omejen vpliv kršitev na trg.
- 145 Komisija je v pododdelku, naslovljenem „Velikost zadevnega geografskega trga“, v točki 670 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da so „[k]arteli, na katere se nanaša [izpodbijana] odločba, [...] zajemali celotno ozemlje Belgije, Nemčije, Luksemburga oziroma Nizozemske“ in da „[i]z sodne prakse jasno izhaja, da se celotno ozemlje države članice že samo po sebi šteje za znaten del skupnega trga“.

- 146 V pododdelku, naslovljenem „Sklep o teži kršitve“, je Komisija v točki 671 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da je „glede na naravo kršitev in dejstvo, da je vsaka od njih zajemala ozemlje ene od držav članic (Belgije, Nemčije, Luksemburga oziroma Nizozemske), [...] vsaka od naslovnih storila eno ali več zelo resnih kršitev člena 81 [ES]“. Na podlagi tega je sklenila, da „so ti dejavniki takšni, da je treba kršitve šteti za zelo resne, čeprav njihovega dejanskega vpliva ni mogoče izmeriti“.
- 147 Na drugem mestu je Komisija v oddelku izpodbijane odločbe, naslovljenem „Različno obravnavanje“ (oddelek 13.6.2), določila izhodiščni znesek globe za posamezna podjetja, ki so sodelovala v različnih kartelih (glej točke od 27 do 30 zgoraj), pri čemer je – kot je navedeno v točki 672 obrazložitve izpodbijane odločbe – upoštevala „dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljic, da povzročijo večjo škodo konkurenci“. V točki 673 obrazložitve izpodbijane odločbe je še pojasnila, da so bila podjetja „zato razvrščena v več kategorij glede na ustvarjen promet v sektorju dvigal in/ali tekočih stopnic, vključno s storitvami vzdrževanja in posodabljanja, če je bilo to primerno“.

Opredelitev kršitve v Luksemburgu kot „zelo resne“

- 148 Tožeča stranka v zadevi T-141/07 trdi, da je Komisija s tem, ko je kršitev v Luksemburgu opredelila kot „zelo resno“, napačno uporabila smernice iz leta 1998, glede na majhen geografski obseg te kršitve, ki ga Komisija običajno upošteva v svoji praksi odločanja, in omejen vpliv zadevnega ravnanja na upoštevni trg. Na podlagi tega sklepa, da je treba izhodiščni znesek v višini 10 milijonov EUR, določen za kršitev v Luksemburgu, znižati. Tožeča stranka tudi trdi, da Komisija ni upoštevala skupne vrednosti trga, na katerega je vplival kartel v Luksemburgu. Čeprav je tožeča stranka v zadevi T-141/07 zadnjenavedeno trditev oblikovala v okviru svojega tožbenega razloga v zvezi z napačno opredelitvijo kršitve v Luksemburgu, iz njenih pisanj izhaja, da se ta očitek v bistvu nanaša na določitev splošnega izhodiščnega zneska globe, zato je obravnavan v točkah od 166 do 178 spodaj.
- 149 Na prvem mestu tožeča stranka v zadevi T-141/07 trdi, da je treba pri ocenjevanju teže kršitve upoštevati njen dejanski vpliv na trg, če ga je mogoče izmeriti. Vpliv kršitve v Luksemburgu pa naj bi bil zanemarljiv, zaradi česar bi morala Komisija omejiti znesek globe, naložene družbi GTO. Družba GTO se v podporo tej trditvi sklicuje zlasti na nespoštovanje in neučinkovitost sporazuma, na dejstvo, da nekatera podjetja niso sodelovala v kartelih, kar naj bi omogočilo ohranitev določene stopnje konkurence, in na dejstvo, da med udeleženkami kartela izguba razpisov v korist tretjih podjetij ni bila nadomeščena s predodelitvijo obstoječih projektov. Tožeča stranka v zadevi T-141/07 navaja še, da so bili predmet kartela samo nekateri projekti.
- 150 Treba je opozoriti, da je v zvezi s presojo teže kršitve v smernicah iz leta 1998 v točki 1(A), prvi in drugi odstavek, navedeno:

„Pri ocenjevanju teže kršitve je [treba] upoštevati njeno naravo, njen dejanski vpliv na trg, kjer se to lahko meri, in velikost upoštevnege geografskega trga.

Kršitve se bodo torej razdelile v tri kategorije: manjše kršitve, resne kršitve in zelo resne kršitve.“

- 151 Na podlagi točke 1(A), prvi odstavek, smernic iz leta 1998 mora Komisija pri presoji teže kršitve oceniti dejanski vpliv na trg le, če se zdi, da ga je mogoče meriti (glej v tem smislu zgoraj v točki 122 navedeno sodbo *Prym in Prym Consumer proti Komisiji*, točka 74; sodbo Splošnega sodišča z dne 9. julija 2003 v zadevi *Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients proti Komisiji*, T-224/00, Recueil, str. II-2597, točka 143, in zgoraj v točki 71 navedeno sodbo *Degussa proti Komisiji*, točka 216).
- 152 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da se mora Komisija pri presoji dejanskega vpliva kršitve na trg opirati na konkurenco, ki bi običajno obstajala, če ne bi bilo kršitve (glej zgoraj v točki 137 navedeno sodbo *Carbone-Lorraine proti Komisiji*, točka 83 in navedena sodna praksa).

- 153 V obravnavanem primeru je Komisija v točki 660 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da „ni poskusila dokazati natančnih učinkov kršitve, saj je nemogoče z zadostno gotovostjo opredeliti upoštevne konkurenčne parametre (cena, poslovni pogoji, kakovost, inovacije in drugo), če ne bi bilo kršitev“. Čeprav je Komisija v točki 660 obrazložitve izpodbijane odločbe menila, da je očitno, da so imeli karteli dejanski vpliv že zato, ker so bili udejanjeni, kar že samo po sebi pomeni vpliv na trg, in čeprav je v točkah od 661 do 669 obrazložitve izpodbijane odločbe zavrnila trditve zadevnih podjetij, ki so želela dokazati, da so bili učinki zadevnih kartelov omejeni, je treba ugotoviti, da v izpodbijani odločbi pri presoji teže kršitev ni nikjer upoštevan njihov morebitni vpliv na trg.
- 154 Tako je Komisija v točki 671 obrazložitve izpodbijane odločbe pri sklepu glede presoje teže kršitev upoštevala le naravo zadevnih kršitev in njihov geografski obseg. V navedeni točki je namreč ugotovila, da je „glede na naravo kršitev in dejstvo, da je vsaka od njih zajemala ozemlje ene od držav članic (Belgije, Nemčije, Luksemburga oziroma Nizozemske), [treba šteti, da je] vsaka od naslovnih storila eno ali več zelo resnih kršitev člena 81 ES“.
- 155 Prvič, treba je ugotoviti, da tožeča stranka v zadevi T-141/07 ne dokaže, da je bilo dejanski vpliv kartela v Luksemburgu mogoče izmeriti, ampak samo trdi, da so bili njegovi učinki nujno zanemarljivi. V zvezi s tem na podlagi okoliščin, na katere se sklicuje navedena tožeča stranka in ki se nanašajo na nespoštovanje in neučinkovitost sporazuma, nesodelovanje nekaterih podjetij v kartelih in neobstoj predodelitve obstoječih projektov v primeru izgube projektov v korist tretjih podjetij (glej točko 149 zgoraj) – tudi če bi bile dokazane –, ni mogoče ugotoviti, da je bilo mogoče učinke kartelov na luksemburškem trgu izmeriti, še zlasti ker tožeča stranka ne izpodbija trditve Komisije, da je bilo v obravnavanem primeru nemogoče z zadostno gotovostjo opredeliti upoštevne konkurenčne parametre, če ne bi bilo kršitev.
- 156 V teh okoliščinah tožeča stranka v zadevi T-141/07 ni dokazala, da bi morala Komisija v obravnavanem primeru v skladu s smernicami iz leta 1998 in sodno prakso, navedeno v točki 151 zgoraj, upoštevati dejanski vpliv kršitev, da bi tako presodila njihovo težo.
- 157 Drugič, tudi če bi bilo mogoče dejanski vpliv kršitev izmeriti in bi bile trditve tožeče stranke, navedene v točki 149 zgoraj, utemeljene, ker bi bilo z njimi dokazano, da je bil vpliv kartelov na luksemburški trg omejen, je treba ugotoviti, da je opredelitev te kršitve kot „zelo resne“ kljub temu primerna.
- 158 Treba je namreč navesti, da kršitve, ugotovljene v izpodbijani odločbi, že po svoji naravi spadajo med najresnejše kršitve člena 81 ES, saj so vključevale „tajno dogovarjanje med konkurenti o delitvi trgov ali zamrznitvi tržnih deležev z delitvijo projektov prodaje in montaže novih dvigal in/ali tekočih stopnic ter o nekonkuriranju pri vzdrževanju in posodabljanju dvigal in tekočih stopnic (razen v Nemčiji, kjer dejavnost vzdrževanja in posodabljanja ni bila vključena v razprave med članicami kartela)“ (točka 658 obrazložitve izpodbijane odločbe). V zvezi s tem je v smernicah iz leta 1998 navedeno, da so „zelo resne“ kršitve navadno horizontalne omejitve, kot so cenovni karteli in kvote o delitvah trga ali druga ravnanja, ki ogrožajo pravilno delovanje notranjega trga. Take kršitve so tudi med primeri omejevalnih sporazumov, ki so v členu 81(1)(c) ES izrecno navedeni kot nezdružljivi s skupnim trgom. Taki omejevalni sporazumi poleg resnega izkrivljanja konkurence, ki ga povzročajo, ker udeležence sporazumov zavezujejo k upoštevanju ločenih trgov, pogosto razmejenih z državnimi mejami, povzročajo tudi izolacijo teh trgov, kar je v nasprotju z glavnim ciljem Pogodbe ES o povezovanju trga Skupnosti. Zato so v sodni praksi take kršitve, še posebno pri horizontalnih omejevalnih sporazumih, opredeljene kot „posebej resne“ ali „očitne“ kršitve (sodbe Splošnega sodišča z dne 6. aprila 1995 v zadevi Tréfilunion proti Komisiji, T-148/89, Recueil, str. II-1063, točka 109; z dne 15. septembra 1998 v združenih zadevah European Night Services in drugi proti Komisiji, T-374/94, T-375/94, T-384/94 in T-388/94, Recueil, str. II-3141, točka 136, in z dne 18. julija 2005 v zadevi Scandinavian Airlines System proti Komisiji, T-241/01, ZOdl., str. II-2917, točka 85).

- 159 Poleg tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da učinek protikonkurenčnega ravnanja pri presoji teže kršitve ni odločilno merilo. Elementi, ki zadevajo namernost nekega ravnanja, so lahko pomembnejši kot tisti, ki zadevajo njegove učinke, predvsem če gre za kršitve, ki so resne že po naravi, kot je razdelitev trgov (sodba Sodišča z dne 2. oktobra 2003 v zadevi Thyssen Stahl proti Komisiji, C-194/99 P, Recueil, str. I-10821, točka 118; zgoraj v točki 122 navedena sodba Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 96; zgoraj v točki 77 navedena sodba Krupp Thyssen Stainless in Acciai speciali Terni proti Komisiji, točka 199, in zgoraj v točki 71 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točka 251).
- 160 Tako ima narava kršitve odločilno vlogo zlasti pri opredeljevanju „zelo resnih“ kršitev. Iz opisa zelo resnih kršitev v smernicah iz leta 1998 izhaja, da so lahko sporazumi ali usklajena ravnanja, katerih namen je, kot v obravnavanem primeru, zlasti razdelitev trgov, že zaradi svoje narave opredeljeni kot „zelo resni“, ne da bi bilo treba taka ravnanja opredeliti na podlagi posebnega vpliva ali posebne geografske razsežnosti (glej v tem smislu zgoraj v točki 122 navedeno sodbo Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 75, in sodbo Sodišča z dne 24. septembra 2009 v združenih zadevah Erste Bank der österreichischen Sparkassen in drugi proti Komisiji, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P in C-137/07 P, ZOdl., str. I-8681, točka 103). To ugotovitev potrjuje tudi dejstvo, da so v opisu resnih kršitev izrecno navedeni vpliv na trg in učinki na obsežna območja skupnega trga, medtem ko v opisu zelo resnih kršitev ni omenjena nobena zahteva niti po dejanskem vplivu na trg niti po učinkih na neko geografsko območje (glej v tem smislu zgoraj v točki 83 navedeno sodbo Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, točka 171 in navedena sodna praksa). Torej so kršitve iz izpodbijane odločbe po naravi zelo resne že ob upoštevanju njihovega cilja, tudi če bi bilo ugotovljeno, da karteli niso dali vseh želenih učinkov.
- 161 Poleg tega, tudi če bi domnevali, da je Komisija želela upoštevati ta neobvezni element – to je vpliv kršitve na trg – in bi morala zato v izpodbijani odločbi navesti konkretne, verodostojne in zadostne indice, na podlagi katerih bi lahko presodila, kako je lahko kršitev dejansko vplivala na konkurenco na trgu (zgoraj v točki 122 navedena sodba Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 82), je treba šteti, da je zadevna institucija to obveznost izpolnila. Kar namreč zadeva kršitev v Luksemburgu, je Komisija ugotovila, da so zadevna podjetja s sporazumi uresničila skoraj 100% skupne prodaje dvigal in tekočih stopnic v letu 2003, pri čemer je navedla, da so bile lokalne hčerinske družbe družb Kone, Otis, Schindler in ThyssenKrupp edine dobaviteljice tekočih stopnic v Luksemburgu (točka 52 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je opozorila še na pogostnost srečanj (točka 302 obrazložitve izpodbijane odločbe), previdnostne ukrepe, sprejete za prikritje sestankov in stikov (točke od 304 do 307 obrazložitve izpodbijane odločbe), in mehanizem nadomestil (točki 317 in 336 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 162 Tako je Komisija, kot je bilo navedeno v točki 153 zgoraj, v točki 660 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila, da že dejstvo, da so bile udejanjene različne protikonkurenčne ureditve samo po sebi kaže na vpliv na trg, čeprav je dejanski vpliv težko izmeriti, saj zlasti ni mogoče ugotoviti, ali in koliko drugih projektov je bilo še vključenih v goljufanje pri ponudbi, niti koliko projektov je bilo morda razdeljenih med članice kartela, ne da bi bili za to potrebni stiki med njimi. V zvezi s tem je še dodala, da veliki skupni tržni deleži konkurentov kažejo na verjetne protikonkurenčne učinke, sorazmerna stabilnost teh tržnih deležev med celotnim trajanjem kršitev pa potrjuje te učinke.
- 163 Kar na drugem mestu zadeva trditev glede prakse odločanja Komisije, v skladu s katero bi bilo treba kršitev glede na omejen obseg geografskega trga, na katerega se je nanašala, opredeliti kot „resno“, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da praksa odločanja Komisije ne more biti pravni okvir za globe na področju konkurence (zgoraj v točki 108 navedeni sodbi JCB Service proti Komisiji, točki 201 in 205, ter Britannia Alloys & Chemicals proti Komisiji, točka 60; zgoraj v točki 137 navedena sodba Carbone-Lorraine proti Komisiji, točka 92; glej tudi zgoraj v točki 158 navedeno sodbo Scandinavian Airlines System proti Komisiji, točka 132). Glede na preučitev iz točk od 158 do 160 zgoraj take trditve nikakor ni mogoče sprejeti.

- 164 Poleg tega iz sodne prakse izhaja, da je velikost geografskega trga le eno od treh meril, ki so v skladu s smernicami iz leta 1998 upoštevna za celovito presojo teže kršitve. Med temi medsebojno odvisnimi merili ima odločilno vlogo narava kršitve. Po drugi strani velikost geografskega trga ni samostojno merilo v tem smislu, da bi se lahko kot „zelo resne“ opredelile samo kršitve, ki se nanašajo na več držav članic. Niti podlagi Pogodbe ES, niti Uredbe št. 1/2003, niti smernic iz leta 1998 ali sodne prakse ni mogoče sklepati, da se lahko kot take opredelijo samo geografsko zelo razširjene omejitve (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 14. decembra 2006 v združenih zadevah Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji, od T-259/02 do T-264/02 in T-271/02, ZOdl., str. II-5169, točka 311 in navedena sodna praksa). Poleg tega celotno ozemlje države članice, tudi če je v primerjavi z drugimi državami članicami razmeroma majhno, vsekakor pomeni znaten del skupnega trga (sodba Sodišča z dne 9. novembra 1983 v zadevi Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin proti Komisiji, 322/81, Recueil, str. 3461, točka 28; glej zgoraj navedeno sodbo Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji, točka 312 in navedena sodna praksa). Ker je zadevni kartel obsegal celotno ozemlje Luksemburga, je treba šteti, da je pomenil znaten del skupnega trga.
- 165 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba trditve tožeče stranke v zadevi T-141/07, povzete v točkah 148 in 149 zgoraj, zavrnil.

Domnevna nezakonitost izhodiščnih zneskov glob

– Splošni izhodiščni zneski glob

- 166 Na prvem mestu tožeča stranka v zadevi T-141/07 trdi, da Komisija v zvezi s kršitvijo v Luksemburgu ni upoštevala omejene velikosti prizadetega trga, čeprav je izrecno navedla, da je ta dejavnik upošteven za izračun glob. V zvezi s tem poudarja, da je izhodiščni znesek 10 milijonov EUR (ki naj bi pomenil 31,3 % vrednosti zadevnega trga) očitno nesorazmeren glede na splošni izhodiščni znesek, določen za kršitev v Belgiji (15,7 % vrednosti prizadetega trga), na Nizozemskem (15,2 % vrednosti prizadetega trga) in v Nemčiji (12 % vrednosti referenčnega trga, ki ga je izbrala Komisija), in bi ga bilo treba znižati.
- 167 Treba je poudariti, da tožeča stranka v zadevi T-141/07 ne izpodbija zakonitosti metodologije, opisane v točki 1(A) smernic iz leta 1998 v zvezi z določanjem splošnih izhodiščnih zneskov glob. Ta metodologija ustreza pavšalni logiki, na podlagi katere se splošni izhodiščni znesek globe, določen glede na težo kršitve, izračuna glede na naravo kršitve in njen geografski obseg ter dejanski vpliv zadevne kršitve na trg, če ga je mogoče izmeriti (sodbi Splošnega sodišča z dne 15. marca 2006 v zadevi BASF proti Komisiji, T-15/02, ZOdl., str. II-497, točka 134, in z dne 6. maja 2009 v zadevi Wieland-Werke proti Komisiji, T-116/04, ZOdl., str. II-1087, točka 62).
- 168 Poleg tega velikost upoštevne trga načeloma ni obvezen element, ampak le eden od elementov, upoštevanih za presojo teže kršitve, saj Komisiji v skladu s sodno prakso ni treba niti opredeliti zadevnega trga niti oceniti njegove velikosti, če ima zadevna kršitev protikonkurenčen cilj (glej v tem smislu zgoraj v točki 122 navedeno sodbo Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točki 55 in 64, ter sodbo Splošnega sodišča z dne 30. septembra 2009 v zadevi Hoechst proti Komisiji, T-161/05, ZOdl., str. II-3555, točka 109).
- 169 Tako lahko Komisija za določitev splošnega izhodiščnega zneska globe upošteva vrednost trga, na katerem se je izvajala kršitev, ni pa k temu zavezana (glej v tem smislu zgoraj v točki 167 navedeni sodbi BASF proti Komisiji, točka 134, in Wieland-Werke proti Komisiji, točka 63). Smernice iz leta 1998 namreč ne določajo, da se znesek glob izračuna glede na celotni promet ali promet, ki so ga ustvarila podjetja na zadevnem trgu. Vendar ne nasprotujejo temu, da bi se tak promet zaradi spoštovanja splošnih načel prava Unije, in če okoliščine to zahtevajo, upošteval pri določanju globe (zgoraj v točki 151 navedena sodba Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients proti Komisiji, točka 187).

- 170 Trditev tožeče stranke v zadevi T-141/07, da bi moral splošni izhodiščni znesek globe, naložene družbi GTO, izražati omejeno velikost luksemburškega trga, torej temelji na napačni premisi in jo je treba zavrniti.
- 171 Poleg tega je treba poudariti, da čeprav je Komisija v točki 666 obrazložitve izpodbijane odločbe v odgovor na trditev, da je treba učinek kartela v Luksemburgu šteti za omejen, ker je obsegal samo eno državo članico, navedla, da je „[v]elikost luksemburškega trga v primerjavi z drugimi državami članicami [...] ustrezno upoštevana za izračun globe (glej točke od 680 do 683 obrazložitve)“, se točke obrazložitve izpodbijane odločbe, na katere se sklicuje Komisija, nanašajo na razdelitev udeleženk kartela v Luksemburgu v kategorije, zato da se lahko različno obravnavajo. Poudariti je tudi treba, da je Komisija splošni izhodiščni znesek globe določila na 10 milijonov EUR. Torej, čeprav je Komisija težo kršitve določila glede na njeno naravo in njen geografski obseg, je menila, da je primerno določiti splošni izhodiščni znesek globe, ki ustreza polovici minimalnega praga 20 milijonov EUR, ki je v smernicah iz leta 1998 običajno predviden za to vrsto zelo resne kršitve (glej točko 1(A), drugi odstavek, tretja alineja).
- 172 Ob upoštevanju, po eni strani, posebej resne narave kartela in, po drugi strani, dejstva, da je obsegal znaten del skupnega trga, je treba ugotoviti, da izhodiščnega zneska 10 milijonov EUR, naloženega družbi Otis za kršitev v Luksemburgu, ni treba znižati.
- 173 Tožeča stranka v zadevi T-141/07 tudi trdi, da je izhodiščni znesek, določen za kartel v Luksemburgu, nesorazmeren v primerjavi z izhodiščnimi zneski, določenimi za kršitve v Belgiji, Nemčiji in na Nizozemskem.
- 174 Kot je bilo navedeno v točkah od 167 do 170 zgoraj, Komisiji ob upoštevanju pavšalne logike, na kateri temelji metodologija iz točke 1(A) smernic iz leta 1998, pri določanju splošnega izhodiščnega zneska globe ni treba upoštevati velikosti prizadetega trga in še manj določiti ta znesek v skladu s fiksnim odstotkom skupnega prometa na trgu (glej v tem smislu zgoraj v točki 167 navedeno sodbo BASF proti Komisiji, točka 134).
- 175 Tudi če bi morala Komisija, kadar v isti odločbi ugotovi več zelo resnih kršitev, upoštevati sorazmerje med splošnimi izhodiščnimi zneski in velikostjo posameznih zadevnih trgov, v obravnavanem primeru nič ne kaže na to, da je splošni izhodiščni znesek, določen za kartel v Luksemburgu, nesorazmeren v primerjavi s splošnimi izhodiščnimi zneski, določenimi za kartelev v Belgiji, Nemčiji in na Nizozemskem.
- 176 Iz preučitve upoštevanih podatkov je namreč razvidno, da je Komisija ob upoštevanju velikosti prizadetih trgov dosledno določila splošne izhodiščne zneske glob. Tako je Komisija določila večje splošne izhodiščne zneske za večje trge, ne da bi pri tem uporabila natančno matematično formulo, k čemur pa nikakor ni bila zavezana (glej točke od 167 do 170 zgoraj). Po eni strani je za očitno najpomembnejši, to je nemški trg, vreden 576 milijonov EUR, določila splošni izhodiščni znesek v višini 70 milijonov EUR. Za trga, ki mu po pomenu sledita (nizozemski in belgijski) in sta vredna 363 milijonov oziroma 254 milijonov EUR, je določila splošni izhodiščni znesek v višini 55 milijonov oziroma 40 milijonov EUR. Po drugi strani je Komisija za izrazito manjši luksemburški trg, vreden 32 milijonov EUR, kljub določbi iz smernic iz leta 1998, da se za zelo resne kršitve na podlagi njihove teže določi znesek v višini „nad 20 milijonov EUR“, menila, da je ta znesek primerno omejiti na 10 milijonov EUR.
- 177 V tem okviru je treba še navesti, da čeprav je luksemburški trg manjši v primerjavi z velikostjo trgov, na katere so se nanašale druge kršitve, je Komisija morala izhodiščni znesek globe določiti v znesku, ki je bil dovolj visok, da je izražal „zelo resno“ naravo zadevne kršitve.

- 178 Iz tega sledi, da je treba trditve tožeče stranke v zadevi T-141/07 zavrni v delu, v katerem se sklicuje na domnevno čezmernost splošnega izhodiščnega zneska globe, ki je bil določen za kršitev v Luksemburgu.
- 179 Na drugem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 v zvezi s kršitvijo v Nemčiji trdijo, da je Komisija izhodiščni znesek globe določila tako, da se je oprla na velikost trga dvigal in tekočih stopnic, ki je bil glede na točko 82 obrazložitve izpodbijane odločbe vreden 576 milijonov EUR. S tem naj bi kršila smernice iz leta 1998 in načelo sorazmernosti pri določitvi tega izhodiščnega zneska, ker naj bi karteli prizadeli samo prodajo tekočih stopnic in majhen del prodaje dvigal v Nemčiji. Tako naj Komisija ne bi opredelila niti trgov, ki so jih karteli prizadeli, niti velikosti teh trgov. Niti naj ne bi določila dejanskega vpliva kršitve. Iz dokumentov, ki jih je predložila družba Otis, pa naj bi izhajalo, da se kartel ni nanašal na celotni trg dvigal, ampak samo na projekte tekočih stopnic in projekte dvigal visoke vrednosti, ki naj bi bili projekti hitrih dvigal. Samo zelo majhen del projektov hitrih dvigal pa naj bi vključeval standardna dvigala. Tako naj bi po mnenju družbe Otis skupna prodaja, na katero je vplival kartel v Nemčiji, znašala 128 milijonov EUR, in ne 576 milijonov EUR (točki 82 in 280 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 180 Najprej je treba poudariti, da tudi tožeče stranke v zadevi T-145/07 ne izpodbijajo zakonitosti metodologije, opisane v točki 1(A) smernic iz leta 1998 v zvezi z določanjem splošnega izhodiščnega zneska globe, ki, kot je bilo navedeno v točki 174 zgoraj, ustreza pavšalni logiki. Poleg tega je v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 168 zgoraj, velikost zadevnega trga le eden od elementov, upoštevnihi za presojo teže kršitve, ki ga Komisiji ni treba upoštevati za določitev izhodiščnega zneska globe.
- 181 Prvič, v nasprotju s trditvami tožečih strank v zadevi T-145/07 Komisija splošnega izhodiščnega zneska globe za kršitev v Nemčiji ni določila tako, da se je oprla na velikost prizadetega trga. Kot izhaja iz točk od 657 do 671 obrazložitve izpodbijane odločbe, je Komisija namreč svojo ugotovitev v zvezi s presojo teže kršitev oprla na naravo zadevnih kršitev in njihov geografski obseg.
- 182 Drugič, kar zadeva določitev vpliva kršitve v Nemčiji, mora Komisija, kot je bilo navedeno že v točki 151 zgoraj, pri presoji teže kršitve oceniti dejanski vpliv na trg le, če se zdi, da ga je mogoče izmeriti. Vendar to v tem primeru ni bilo mogoče.
- 183 V nasprotju s trditvami tožečih strank iz točke 664 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri je Komisija odgovorila na trditev družb Otis in Kone v zvezi z domnevno omejenim vplivom kršitve, izhaja, da je bilo „nemogoče dokazati natančne učinke kršitve“ in da sporazumi v Nemčiji niso vplivali samo na tekoče stopnice in projekte dvigal visoke vrednosti, saj je bilo po mnenju Komisije verjetno, da „so dejavnosti kartela v zvezi s projekti dvigal v vrednosti več kot milijon EUR, ki vključujejo hitra dvigala in dvigala visoke vrednosti, vplivale na delovanje preostalega trga dvigal“. Komisija je v navedeni točki navedla še, da je bila skupna vrednost projekta pomembnejša od števila in vrste dvigal, da ni bilo mogoče dokazati natančnih učinkov kršitve in da je iz dejstev jasno razvidno, da namen strank ni bil izključiti nekatere vrste proizvodov, ampak se dogovoriti o projektih, pri katerih bi bilo mogoče najlažje izločiti konkurenco.
- 184 Poleg tega je treba ugotoviti, da tožeče stranke v zadevi T-145/07 ne dokažejo, da je bilo vpliv kršitve v Nemčiji mogoče izmeriti, ampak samo to, da naj bi se kršitev nanašala na domnevno omejen trg. Tako trdijo, da so predložile dokaz, da se je kartel v Nemčiji nanašal samo na projekte tekočih stopnic in projekte dvigal visoke vrednosti/hitrih dvigal ter da so bila standardna dvigala v navedene projekte vključena samo postransko. Domnevni trg standardnih dvigal naj torej ne bi bil prizadet. Te trditve je vsekakor treba zavrni.

- 185 Najprej, tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da se je kartel nanašal samo na projekte hitrih dvigal, za katere so bile družbe Otis, Kone in ThyssenKrupp edine družbe, ki so bile sposobne predložiti ponudbo, ter da se je na standardna dvigala nanašal samo postransko, če so bila del projekta dvigal visoke vrednosti/hitrih dvigal ali projekta tekočih stopnic, kar naj bi bilo potrjeno z dokumenti, priloženimi njihovi tožbi, med katerimi je pisna izjava dr. R.
- 186 V zvezi s tem je treba zavrniti trditev, da so projekti dvigal visoke vrednosti projekti hitrih dvigal. V nasprotju s trditvami tožečih strank v zadevi T-145/07 družbe Kone, Otis in ThyssenKrupp niso bile edine resnične ponudnice za projekte dvigal visoke vrednosti. Poleg družbe Schindler, za katero tožeče stranke poudarjajo, da po decembru 2000 ni več dejavno sodelovala pri pogovorih, je iz pisne izjave dr. R., ki so jo navedene tožeče stranke predložile v podporo svojim trditvam, razvidno, da čeprav so družbe Kone, Otis, Schindler in ThyssenKrupp pokrivalo celotno prodajo hitrih dvigal v Nemčiji leta 2003, so „[d]ruga podjetja [...] uspela dobiti znaten delež projektov dvigal v vrednosti več kot milijon EUR“, kar potrjuje, da glede na same izraze iz izvedenskega poročila, ki so ga predložile tožeče stranke v zadevi T-145/07, projekti dvigal visoke vrednosti niso enaki projektom hitrih dvigal.
- 187 Poleg tega, kot poudarja Komisija, glede na povprečno ceno hitrega dvigala, ki je približno 167.000 EUR, in trditev tožečih strank, da je vsak projekt visoke vrednosti vključeval vsaj eno hitro dvigalo, ni mogoče izključiti, da so bila v take projekte vključena številna standardna dvigala. V zvezi s tem je družba OEC v izjavi z dne [zaupno] pojasnila, da so omejevalni sporazumi v zvezi s projekti nove opreme poleg projektov tekočih stopnic vključevali „prestizhne projekte“. Družba OEC je tudi navedla, da v nekaterih omejenih primerih navedeni projekti niso vključevali hitrih dvigal, ampak so bili posebni projekti, ki so vključevali veliko enot. Družba Kone je prav tako izjavila, da je bil edini odločilni dejavnik skupna vrednost projekta, ne glede na število in vrsto dvigal (glej točko 254 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in točko 241 obrazložitve izpodbijane odločbe). Te trditve tožeče stranke sicer niso izpodbijale.
- 188 Kot navajajo same tožeče stranke, so lahko številne konkurentke, razen družb Otis, Kone in ThyssenKrupp, dale ponudbe za projekte v vrednosti več kot milijon EUR, ki so vključevali samo standardna dvigala. Tako v svoji tožbi na podlagi izjav dr. R. trdijo, da „[zaupno]“. Družba Kone je v svojih stališčih z dne 12. februarja 2004 prav tako trdila, da v segmentu dvigal [zaupno]. Trditev tožečih strank, v skladu s katero se je kartel nanašal samo na projekte dvigal, za katere so bile družbe Otis, Kone in ThyssenKrupp edine družbe, ki so bile sposobne predstaviti ponudbo, je torej treba zavrniti.
- 189 Dalje, tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da so navedbe iz točke 664 obrazložitve izpodbijane odločbe, v skladu s katerimi je obstajala verjetna ali posredna „razširitev“ pogovorov v zvezi z dvigali visoke vrednosti na vsa druga dvigala, nejasne, paradoksalne ter v nasprotju z dejanskimi in ekonomskimi dokazi.
- 190 V zvezi s tem je treba zavrniti očitek tožečih strank, ki se nanaša na nezadostno obrazložitev izpodbijane odločbe, ker naj Komisija ne bi pojasnila, kako so lahko pogovori o hitrih dvigalih posredno vplivali na preostalo prodajo dvigal in zakaj so verjetno vplivali nanjo. Komisija je namreč v točki 664 obrazložitve izpodbijane odločbe izrecno navedla, da so se karteli v Nemčiji nanašali na projekte, ki so v različnih kombinacijah vključevali tekoče stopnice, dvigala in hitra dvigala, ter da je bila skupna vrednost projekta pomembnejša od števila in vrste dvigal. Navedla je tudi, da so dejavnosti kartela v zvezi s projekti dvigal v vrednosti več kot milijon EUR, ki so vključevali hitra dvigala in dvigala visoke vrednosti, vplivale na delovanje preostalega trga dvigal, od katerega niso mogle biti ločene, saj so različno močno vplivale na vse vrste proizvodov (hitra dvigala, počasna dvigala in druga). Nazadnje je poudarila, da namen strank ni bil izključiti nekatere vrste proizvodov, ampak se dogovoriti o projektih, pri katerih bi bilo najlažje izločiti konkurenco (glej tudi točko 242 obrazložitve izpodbijane odločbe).

- 191 Poleg tega, kot izhaja iz točk 186 in 187 zgoraj, ni bilo dokazano, da je obstajal ločen in neprizadet trg za standardna dvigala, ker so projekti dvigal visoke vrednosti in projekti tekočih stopnic vključevali standardna dvigala in včasih celo samo taka dvigala.
- 192 Poleg tega v nasprotju s trditvami tožečih strank v zadevi T-145/07 ugotovitev, da so učinki – vsaj posredni – obstajali na celotnem trgu dvigal in tekočih stopnic, ni v nasprotju z domnevnimi dejanskimi in ekonomskimi dokazi, ki so jih predložile. V zvezi z njihovo trditvijo, v skladu s katero profitne marže, ki jih je družba Otis ustvarila s prodajo standardnih dvigal v okviru projektov v vrednosti manj kot milijon EUR, niso bile večje v obdobju kartela kot pred tem obdobjem ali po njem, je treba navesti, po eni strani, da je družba ThyssenKrupp potrdila, da se je začetni prag za to, da je bil projekt vključen v omejevalni sporazum, povečal s 500.000 DEM na 1.000.000 DEM leta 1998 in na 1.000.000 EUR z letom 2002 ter da so bili torej obravnavani tudi projekti v vrednosti manj kot milijon EUR (točka 241 obrazložitve izpodbijane odločbe), tako da je kartel lahko vplival tudi na profitne marže, ki jih je družba Otis ustvarila v okviru projektov v vrednosti manj kot milijon EUR. Po drugi strani, ker trditev tožečih strank temelji zgolj na podatkih v zvezi s prodajo skupine Otis, nikakor ni mogoče z zadostno gotovostjo določiti konkurenčnih parametrov, ki bi bili podani, če ne bi bilo kršitve. Poleg tega so tožeče stranke v okviru upravnega postopka same večkrat poudarile veliko oglaševalsko vrednost „prestiznih projektov“, zaradi česar je mogoče izključiti neobstoj kakršnega koli učinka kartela na trg standardnih dvigal.
- 193 Nazadnje je treba poudariti, da tudi če bi domnevali, da je Komisija želela upoštevati ta neobvezni element – to je vpliv kršitve na trg – in bi morala zato v izpodbijani odločbi navesti konkretne, verodostojne in zadostne indice, na podlagi katerih bi lahko presodila, kako je lahko kršitev dejansko vplivala na konkurenco na trgu (zgoraj v točki 122 navedena sodba Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 82), je treba šteti, da je zadevna institucija to obveznost vsekakor izpolnila.
- 194 Kar zadeva kršitev v Nemčiji, je poleg indicev, navedenih v točki 192 zgoraj, Komisija med drugim navedla, da so družbe Kone, Otis, Schindler in ThyssenKrupp po vrednosti pokrile več kot 60 % prodaje dvigal in skoraj 100 % trga tekočih stopnic (točki 51 in 232 obrazložitve izpodbijane odločbe). Poleg tega so imele po letu 2000 tri udeleženske kartela skupaj približno 75 % trga tekočih stopnic in skoraj 50 % trga dvigal (točki 278 in 280 obrazložitve izpodbijane odločbe). Prav tako je bil cilj kartela zamrzniti tržne deleže zadevnih podjetij (točka 236 in naslednje obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je opozorila še na pogostnost sestankov (točki 217 in 218 obrazložitve izpodbijane odločbe) in previdnostne ukrepe, ki so jih udeleženske sprejele za prikritje medsebojnih stikov (točke od 219 do 221 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 195 Tako je Komisija v točki 660 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila, da že samo dejstvo, da so bile uresničene različne protikonkurenčne ureditve, kaže na vpliv na trg, čeprav je dejanski vpliv težko izmeriti, saj zlasti ni mogoče ugotoviti, ali in koliko drugih projektov je bilo še vključenih v goljufanje pri ponudbi, niti za koliko projektov se je morda uporabljala razdelitev med članicami kartela, ne da bi bili za to potrebni stiki med njimi. V zvezi s tem je še dodala, da veliki skupni tržni deleži konkurentov kažejo na verjetne protikonkurenčne učinke, sorazmerna stabilnost teh tržnih deležev med celotnim trajanjem kršitev pa potrjuje te učinke.
- 196 Tretjič, tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da v nasprotju s točko 664 obrazložitve izpodbijane odločbe v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni bilo navedeno, da so pogovori o projektih dvigal v vrednosti več kot milijon EUR vplivali na trg dvigal v vrednosti manj kot milijon EUR. Zato naj bi bila kršena pravica do obrambe tožečih strank v zadevi T-145/07.
- 197 Kot je bilo navedeno v točki 122 zgoraj, temeljno načelo prava Unije, v skladu s katerim je treba v vseh postopkih upoštevati pravico do obrambe, zlasti zahteva, da obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ga Komisija naslovi na podjetje, ki mu namerava naložiti sankcijo zaradi kršitve pravil o konkurenci,

vsebuje bistvene elemente, uporabljene zoper to podjetje, kot so očitano ravnanje, njegova opredelitev in dokazi, na katere se opira Komisija, da bi to podjetje lahko v upravnem postopku, uvedenem zoper njega, učinkovito navajalo svoje trditve.

- 198 V obravnavanem primeru zlasti iz točke 583 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah izhaja, da je Komisija menila, da je kartel lahko učinkoval na celotni sektor dvigal in tekočih stopnic v Nemčiji, pri čemer se je posebej sklicevala na skupni tržni delež udeleženk v kartelu v sektorju dvigal v celoti in sektorju tekočih stopnic. Kar zadeva presojo teže vsake kršitve za določitev zneska globe, je Komisija v točki 617(b) obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah tudi navedla, da bo pri oceni teže kršitev upoštevala dejstvo, da so „bile ureditve razširjene po celotnem sektorju dvigal in tekočih stopnic“.
- 199 Tožeče stranke v zadevi T-145/07 so poleg tega stališče v zvezi s tem sprejele v svojem odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Tako so Komisiji med drugim navedle [*zaupno*].
- 200 Trditev, da je Komisija kršila pravico do obrambe tožečih strank, ker v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ni navedla, da so pogovori o projektih dvigal v vrednosti več kot milijon EUR vplivali na trg dvigal v vrednosti manj kot milijon EUR, torej nima dejanske podlage in jo je treba zavrniti.
- 201 Četrtrič, tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da je izhodiščni znesek 70 milijonov EUR, določen za kartel v Nemčiji, očitno nesorazmeren z zneskom prodaje, ki je bila dejansko predmet nezakonitih ureditev. Tako naj Komisija, čeprav naj bi v točki 664 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da bo upoštevala dejstvo, da dejavnosti kartela morda niso neposredno prizadele celotnega trga dvigal, ne bi upoštevala dejstva, da so pogovori potekali samo o omejenem podsklopu celotnega trga dvigal. Poleg tega naj bi Komisija pri določitvi izhodiščnega zneska globe za Nemčijo odstopila od metode izračuna zneska globe, uporabljene v izpodbijani odločbi. Ker je Komisija priznala, da je bil obseg kartelov v Nemčiji bolj omejen kot v treh državah Beneluksa, naj za izračun zneska globe, naložene za kršitev v Nemčiji, ne bi smela uporabiti enakih meril.
- 202 Najprej, v točki 174 zgoraj je bilo opozorjeno, da Komisiji ob upoštevanju pavšalne logike, na kateri temelji metodologija iz točke 1(A) smernic iz leta 1998, pri določanju splošnega izhodiščnega zneska globe ni treba upoštevati velikosti prizadetega trga.
- 203 Dalje je treba navesti, da čeprav Komisija ni poskusila dokazati natančnih učinkov kršitve (točka 660 obrazložitve izpodbijane odločbe), je v zvezi s kršitvijo v Nemčiji vseeno določila nižji izhodiščni znesek, da bi v korist zadevnih podjetij upoštevala možnost, da karteli niso neposredno prizadeli celotnega trga dvigal. Tako je Komisija, kot navaja v točki 664 obrazložitve izpodbijane odločbe, pri določitvi izhodiščnega zneska globe dejansko „upoštevala dejstvo, da dejavnosti kartela morda niso neposredno prizadele celotnega trga dvigal“. Očitno je namreč, da je bil izhodiščni znesek globe za kartel v Nemčiji določen v nižjem znesku, če je izražen kot odstotek skupne velikosti trga, kot zneski, ki so bili uporabljeni za druge karteje, na katere se nanaša izpodbijana odločba (glej točko 176 zgoraj).
- 204 Poleg tega bi tudi ob predpostavki, da je, kar zadeva dvigala, kartel v Nemčiji vplival samo na projekte dvigal visoke vrednosti/hitrih dvigal (glej točke od 184 do 191 zgoraj), izhodiščni znesek globe ostal upravičen, tudi če bi ga primerjali z zneski, določenimi za druge karteje. V zvezi s tem je treba poudariti, da je bil zadevni geografski trg, na katerega se je nanašal kartel v Nemčiji, očitno obsežnejši kot geografski trg, na katere so se nanašali drugi karteli.
- 205 Nazadnje, tudi če bi, kot trdijo tožeče stranke v zadevi T-145/07, kartel v Nemčiji prizadel le del trga dvigal, to je projekte dvigal visoke vrednosti/hitrih dvigal, bi skupni obseg prodaje, ki jo je prizadel kartel, po ocenah družbe Otis znašal 128 milijonov EUR, tako da bi izhodiščni znesek pomenil 54 % obsega prizadete prodaje.

- 206 Že pa je bilo odločeno, da so lahko izhodiščni zneski v tako visokem odstotku upravičeni v primerih zelo resnih kršitev (glej v tem smislu zgoraj v točki 167 navedeno sodbo BASF proti Komisiji, točke 130 in od 133 do 137, ter zgoraj v točki 137 navedeno sodbo Carbone-Lorraine proti Komisiji, točka 121). Poleg tega, kot je Komisija navedla v točki 659 obrazložitve izpodbijane odločbe, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da učinek protikonkurenčnega ravnanja pri presoji teže kršitve ni odločilno merilo. Elementi, ki zadevajo namernost nekega ravnanja, so lahko pomembnejši kot tisti, ki zadevajo njegove učinke, predvsem če gre za kršitve, ki so resne že po naravi, kot je razdelitev trgov (zgoraj v točki 159 navedena sodba Thyssen Stahl proti Komisiji, točka 118, zgoraj v točki 122 navedena sodba Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 96; zgoraj v točki 77 navedena sodba Krupp Thyssen Stainless in Acciai speciali Terni proti Komisiji, točka 199, in zgoraj v točki 71 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točka 251).
- 207 Tudi če bi morala Komisija, kadar v isti odločbi ugotovi več zelo resnih kršitev, upoštevati sorazmerje med splošnimi izhodiščnimi zneski in velikostjo različnih prizadetih trgov, v obravnavanem primeru nič ne kaže na to, da splošni izhodiščni zneski, določeni za kršitve v Belgiji, Nemčiji, Luksemburgu in na Nizozemskem, niso dosledni ali sorazmerni.
- 208 Kot je bilo navedeno v točki 176 zgoraj, je namreč iz preučitve upoštevanih podatkov razvidno, da je Komisija glede na velikost prizadetih trgov izhodiščne zneske za kršitve v zadevnih državah članicah določila razumno in dosledno.
- 209 Zato je treba vse očitke v zvezi s splošnimi izhodiščnimi zneski glob zavrniti.

– *Posebni izhodiščni zneski glob*

- 210 Treba je opozoriti, da v okviru izračuna glob, naloženih na podlagi člena 23(2) Uredbe št. 1/2003, različno obravnavanje zadevnih podjetij izhaja iz izvajanja pooblastil, ki jih ima Komisija na podlagi te določbe. Komisija mora namreč v okviru svojega polja proste presoje individualizirati sankcijo glede na ravnanja in značilnosti teh podjetij, da lahko v vsakem primeru zagotovi polno učinkovitost pravil Unije o konkurenci (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 109, in zgoraj v točki 108 navedeno sodbo Britannia Alloys & Chemicals proti Komisiji, točka 44).
- 211 Tako je v smernicah iz leta 1998 določeno, da je treba za kršitev neke teže, če vključuje več podjetij (na primer kartele), včasih splošne izhodiščne zneske primerno ponderirati, da bi tako določili poseben izhodiščni znesek, v katerem se upoštevata teža in zato dejanski vpliv kršitve vsakega od podjetij na konkurenco, zlasti ob večjem neskladju med velikostjo podjetij, ki storijo istovrstne kršitve (točka 1(A), šesti odstavek). Predvsem je treba upoštevati dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljev, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom, zlasti potrošnikom (točka 1(A), četrti odstavek).
- 212 V smernicah iz leta 1998 je še pojasnjeno, da lahko načelo enakega kaznovanja za isto ravnanje, če je zaradi okoliščin upravičeno, vodi k različnim globam, naloženim udeleženi podjetjem, ne da bi k taki diferenciaciji vodilo aritmetično izračunavanje (točka 1(A), sedmi odstavek).
- 213 Iz sodne prakse izhaja, da smernice iz leta 1998 ne določajo, da se znesek glob izračuna glede na promet, ki so ga ustvarila podjetja na zadevnem trgu. Tako Komisiji za oceno vpliva podjetja na trgu ali – v skladu z izrazi iz smernic – njegove dejanske gospodarske zmožnosti, da povzroči večjo škodo drugim subjektom, ni treba predhodno razmejiti trga in presoditi njegove velikosti (zgoraj v točki 122 navedena sodba Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 63). Vendar smernice iz leta 1998 tudi ne nasprotujejo temu, da bi se tak promet zaradi spoštovanja splošnih načel prava Unije, in če okoliščine to zahtevajo, upošteval pri določanju globe (sodbe Splošnega sodišča z dne 20. marca 2002

v zadevi LR AF 1998 proti Komisiji, T-23/99, Recueil, str. II-1705, točki 283 in 284; z dne 9. julija 2003 v zadevi Cheil Jedang proti Komisiji, T-220/00, Recueil, str. II-2473, točka 82, in z dne 25. oktobra 2005 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji, T-38/02, ZOdl., str. II-4407, točka 157).

- 214 V obravnavanem primeru iz točk od 672 do 685 obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja, da je Komisija za vsako od kršitev, ugotovljenih v členu 1 izpodbijane odločbe, podjetja „različno obravnavala, da bi tako upoštevala dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljic, da povzročijo večjo škodo konkurenci“ (točka 672 obrazložitve izpodbijane odločbe). Za vsako od kršitev je podjetja razvrstila v več kategorij, na podlagi katerih je določila posebne izhodiščne zneske glob glede na njihov promet, ustvarjen na posameznih nacionalnih trgih zadevnih proizvodov (točke od 673 do 685 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija se je – razen pri določanju posebnega izhodiščnega zneska za družbo Schindler zaradi njenega sodelovanja v kartelu v Nemčiji – pri določanju posebnih izhodiščnih zneskov za preostala podjetja oprla na promet v letu 2003, ki je po njenem mnenju zadnje leto, v katerem so bila zadevna podjetja dejavni člani obravnavanih kartelov (točke 674, 676, 680 in 684 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 215 Na prvem mestu, kar zadeva kršitev v Luksemburgu, tožeča stranka v zadevi T-141/07 opozarja, da mora Komisija v skladu s smernicami iz leta 1998 pri določanju izhodiščnega zneska globe upoštevati dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljev, da drugim subjektom povzročijo večjo škodo. Družba GTO pa naj bi bila majhna družba, vodena popolnoma samostojno, in naj nikakor ne bi mogla povzročiti večje škode na trgu. Tožeča stranka v zadevi T-141/07 naj bi bila tako po številu zaposlenih kot po prometu majhno lokalno podjetje, ki naj bi bilo dejavno samo na luksemburškem trgu.
- 216 V zvezi s tem je treba najprej ugotoviti, da je Komisija, kot izhaja iz zgornjih razmislekov (glej točke od 63 do 90 in od 96 do 105 zgoraj), v izpodbijani odločbi upravičeno menila, da je družba GTO za namen uporabe pravil o konkurenci tvorila gospodarsko enoto z družbama UTC in OEC, hčerinskimi družbami Otis in družbo GT. Trditve tožeče stranke v zadevi T-141/07 v zvezi z njeno domnevno majhnostjo je torej treba zavrnil.
- 217 Poleg tega tožeča stranka v zadevi T-141/07 ne izpodbija, da je bil „[p]romet družbe GTO [...] v letu 2003 največji med udeleženkami kartela v Luksemburgu“ (točka 681 obrazložitve izpodbijane odločbe) in da so udeleženke kartela skupaj predstavljale približno 80 % zadevnega trga (točki 324 in 325 obrazložitve izpodbijane odločbe). V teh okoliščinah družba GTO ne more trditi, da njeno sodelovanje v navedenem kartelu ni moglo povzročiti večje škode drugim subjektom, zlasti potrošnikom, v smislu točke 1(A), četrti odstavek, smernic iz leta 1998.
- 218 Na drugem mestu, kar zadeva kršitev v Nemčiji, se tožeče stranke v zadevi T-145/07 sklicujejo na neenako obravnavanje v primerjavi z družbo Schindler glede posebnih izhodiščnih zneskov glob.
- 219 Izhodiščni znesek globe, ki jim je bila naložena, naj bi bil namreč izračunan samo na podlagi narave in geografske razsežnosti nezakonitih ravnanj, medtem ko naj bi se pri izhodiščnem znesku globe, naložene družbi Schindler, upoštevalo dejstvo, da so se navedena ravnanja nanašala samo na del zadevnega trga proizvodov. Če bi bil pristop, ki ga je Komisija uporabila za družbo Schindler, uporabljen za položaj tožečih strank v zadevi T-145/07, bi to prav tako moralo privedi do znižanja izhodiščnega zneska njihove globe.
- 220 Treba je ugotoviti, da se, kar zadeva kartel v Nemčiji, položaj družbe Schindler razlikuje od položaja družbe Otis. Ni namreč sporno, da se je ves čas sodelovanja družbe Schindler v kartelu v Nemčiji, to je od avgusta 1995 do decembra 2000, kartel nanašal samo na tekoče stopnice (točka 213 obrazložitve izpodbijane odločbe in člen 1(2) izpodbijane odločbe). Družba Schindler je torej sodelovala le v sklopu kršitve v zvezi s tekočimi stopnicami, ki je bila ugotovljena v členu 1(2) izpodbijane odločbe. Nasprotno je družba Otis sodelovala v dveh sklopih kršitve, in sicer v sklopu v zvezi s tekočimi stopnicami od avgusta 1995 do decembra 2003 in v sklopu v zvezi z dvigali od decembra 2000 do decembra 2003 (točki 212 in 213 obrazložitve izpodbijane odločbe ter člen 1(2) izpodbijane odločbe). Namen

različnega obravnavanja pa je prav upoštevati razlike med podjetji na ravni njihove zmožnosti, da konkurenci povzročijo večjo škodo, ki je bila, kar zadeva družbo Schindler, zagotovo manjša, saj ni sodelovala v sklopu kartela, ki se je nanašal na dvigala.

- 221 V teh okoliščinah tožeče stranke v zadevi T-145/07 ne morejo upravičeno trditi, da so bile obravnavane diskriminatorno, ker se je za družbo Schindler pri določanju posebnega izhodiščnega zneska globe upošteval samo promet, ustvarjen na trgu tekočih stopnic. Nasprotno, Komisija je prav zaradi upoštevanja razlik med položajem družbe Schindler na eni strani in položaji drugih udeleženk v kartelu na drugi strani v skladu z načelom enakega obravnavanja upoštevala različen promet dveh kategorij zadevnih podjetij.
- 222 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba vse očitke v zvezi s posebnimi izhodiščnimi zneski glob zavrniti.
- 223 Ta tožbeni razlog je torej treba v celoti zavrniti.

Tožbeni razlog kršitve smernic iz leta 1998 in načela sorazmernosti pri določitvi stopnje povečanja izhodiščnega zneska globe na podlagi trajanja kršitve v Nemčiji

- 224 Tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da je 10-odstotno povečanje izhodiščnega zneska globe na leto zaradi trajanja kršitve v Nemčiji nesorazmerno. Prvič, pogovori naj bi se namreč več kot polovico trajanja ureditev nanašali samo na tekoče stopnice in naj bi torej lahko vplivali le na trg, na katerem je prodaja leta 2003 znašala 70 milijonov EUR (točka 82 obrazložitve izpodbijane odločbe). Drugič, družba Otis naj bi več kot polovico trajanja ureditev imela samo omejen tržni delež, njen položaj na trgu tekočih stopnic pa naj bi bil šibkejši od položajev družb Kone in ThyssenKrupp. Komisija bi torej morala uporabiti ponderiranje, ko je določila delež tekočih stopnic v izhodiščnem znesku, pri čemer bi morala upoštevati relativni položaj vsake od družb, vpletenih v ureditve v zvezi s tekočimi stopnicami, kot naj bi to storila pri družbi Schindler (točka 676 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 225 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu s členom 23(2) Uredbe št. 1/2003 trajanje kršitve eden od dejavnikov, ki jih je treba upoštevati pri določitvi globe za podjetja, ki kršijo pravila o konkurenci.
- 226 Glede trajanja kršitve smernice iz leta 1998 razlikujejo med kratkotrajnimi kršitvami (na splošno manj kot eno leto), za katere se izhodiščni znesek, določen na podlagi teže kršitve, ne bi smel povečati, srednje dolgimi kršitvami (na splošno od enega leta do petih let), za katere se lahko ta znesek poveča za 50 %, in dolgotrajnimi kršitvami (na splošno več kot pet let), za katere se lahko ta znesek poveča za 10 % na leto (točka 1(B), prvi odstavek, od prve do tretje alineje, smernic iz leta 1998).
- 227 Ni sporno, da je družba Otis v kartelu v Nemčiji sodelovala od 1. avgusta 1995 do 5. decembra 2003, to je obdobje kršitve osmih let in štirih mesecev, ki ustreza dolgotrajni kršitvi.
- 228 Komisija je torej na podlagi pravil, ki jih je sama postavila v smernicah iz leta 1998, na podlagi trajanja kršitve v Nemčiji za 80 % – to je za 10 % za vsako leto – povečala izhodiščni znesek globe.
- 229 Poleg tega navedenega 80-odstotnega povečanja ni mogoče šteti za očitno nesorazmerno glede na dolgotrajnost kršitve (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 8. oktobra 2008 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, T-68/04, ZOdl., str. II-2511, točka 113).
- 230 Tožeče stranke v svojih trditvah v bistvu zamenjujejo merilo teže in merilo trajanja, ki sta določeni v členu 23(3) Uredbe št. 1/2003. S svojimi trditvami namreč izpodbijajo povečanje izhodiščnega zneska globe za 10 % na leto, pri čemer se sklicujejo na elemente, povezane s presojo teže kršitve. Tako se sklicujejo na dejstvo, da se je, prvič, kartel v Nemčiji v prvih petih letih nezakonitih ureditev nanašal samo na tekoče stopnice in da so, drugič, imele več kot polovico trajanja kartela majhen delež na upoštevnem trgu, zlasti zaradi svojega šibkega položaja na trgu tekočih stopnic.

- 231 Tudi ob predpostavki, da bi bilo mogoče razmisleke v zvezi s težo kršitve upoštevati za določitev odstotka povečanja izhodiščnega zneska globe na podlagi trajanja, trditev tožečih strank nikakor ni mogoče sprejeti.
- 232 Prvič, ni sporno, da so kompleksne in tajne ureditve v zvezi s tekočimi stopnicami in dvigali v Nemčiji pomenile enotno in trajajočo kršitev (točka 569 obrazložitve izpodbijane odločbe), ker so si udeleženske ves čas trajanja kršitve prizadevale doseči skupen cilj, ki je bil med drugim razdelitev projektov in omejitev njihovega individualnega poslovnega ravnanja ob oddaji ponudb. Ker tožeče stranke v zadevi T-145/07 ne izpodbijajo opredelitve kršitve kot enotne in trajajoče, Komisiji ne morejo očitati, da je uporabila kumuliran izhodiščni znesek za ureditve, ki so se nanašale na tekoče stopnice in dvigala. Komisija je kršitev glede na njeno naravo in njen geografski obseg opredelila kot „zelo resno“ (točka 671 obrazložitve izpodbijane odločbe), in to ne glede na vprašanje, ali so se zadevni proizvodi spreminjali (dvigala in/ali tekoče stopnice). Ker je bila kršitev ves čas spornega obdobja „zelo resna“, je Komisija upravičeno uporabila isto stopnjo povečanja za celotno obdobje kršitve (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 12. septembra 2007 v zadevi Pryn in Pryn Consumer proti Komisiji, T-30/05, neobjavljena v ZOdl., točka 196).
- 233 Drugič, treba je opozoriti, da položaj družbe Otis ni primerljiv s položajem družbe Schindler (glej točki 220 in 221 zgoraj). Ker družba Otis ne izpodbija, najprej, da je sodelovala pri nezakonitih ureditvah, ki so se nanašale na tekoče stopnice in dvigala, dalje, da te nezakonite ureditve pomenijo enotno in trajajočo kršitev in, nazadnje, da je Komisija za različno obravnavanje podjetij uporabila njihov promet za proizvode, ki so bili predmet kartela, da bi upoštevala njihovo dejansko gospodarsko zmožnost povzročitve škode konkurenci, je Komisija upravičeno upoštevala tržni delež družbe Otis v letu 2003, ki je bilo zadnje polno leto dejavnosti kartela, na celotnem trgu tekočih stopnic in dvigal, da bi določila posebni izhodiščni znesek globe. Skupni promet, ki ga je družba Otis leta 2003 ustvarila na tem trgu, pa je bil podoben prometu družbe Kone in prometu družbe ThyssenKrupp (točka 677 obrazložitve izpodbijane odločbe). Uvrstitev družbe Otis v isto kategorijo kot družbi Kone in ThyssenKrupp zaradi določitve posebnega izhodiščnega zneska glob se tako zdi dosledna in objektivno utemeljena. Glede na razmisleke v točki 232 zgoraj tožeče stranke v zadevi T-145/07 tudi ne morejo izpodbijati uporabe iste stopnje povečanja navedenega zneska zaradi trajanja kršitve za vsa podjetja, ki spadajo v to isto kategorijo.
- 234 Ta tožbeni razlog je torej treba zavriniti.

Tožbeni razlog kršitve smernic iz leta 1998 in načela sorazmernosti pri uporabi skupinskega množitelja zaradi upoštevanja odvratilnega cilja pri določitvi izhodiščnega zneska glob

- 235 Komisija v izpodbijani odločbi opozarja na to, da je globe treba določiti „v višini, ki zagotavlja dovolj odvrtilen učinek, ob upoštevanju velikosti vsakega podjetja“ (točka 686 obrazložitve izpodbijane odločbe). Tako je Komisija, potem ko je ugotovila, da sta „[d]ružbi ThyssenKrupp in UTC/Otis [...] s svojim svetovnim prometom v višini 47.100.000.000 EUR oziroma 34.300.000.000 EUR mnogo pomembnejši akterki kot druge naslovnice“, menila, da je treba „izhodiščni znesek [globe] prilagoditi navzgor, da bi se upoštevali velikost in celotni viri“ teh podjetij, ter da je „uporaba množitelja 2 (100-odstotno povečanje) za izhodiščni znesek globe, ki jo je treba naložiti družbi ThyssenKrupp, in množitelja 1,7 (70-odstotno povečanje) za izhodiščni znesek globe, ki jo je treba naložiti družbi UTC/Otis, primerna“ (točka 690 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 236 Tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07 trdijo, da je Komisija kršila smernice iz leta 1998 in načelo sorazmernosti, ko je za izhodiščne zneske glob, naloženih družbam skupine Otis v štirih zadevnih državah članicah, uporabila množitelj 1,7, da bi zagotovila dovolj odvrtilen učinek navedenih glob.

- 237 Na prvem mestu tožeče stranke izpodbijajo upoštevanje prometa družbe UTC za določitev množitelja, ki zagotavlja odvracanje.
- 238 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da je Komisija upravičeno menila, da tožeče stranke v zadevah T-141/07, T-142/07, T-145/07 in T-146/07 tvorijo gospodarsko enoto (glej točke od 67 do 90 in od 106 do 120 zgoraj).
- 239 Dalje je treba poudariti, da potreba po zagotovitvi dovolj odvrčilnega učinka globe, kadar z njo ni mogoče utemeljiti splošnega zvišanja glob v okviru izvajanja politike konkurence, zahteva, da se globa določi ob upoštevanju zelenega vpliva na podjetje, ki mu je naložena, tako da globa ne bi bila zanemarljiva ali nasprotno pretirana, zlasti glede na finančne zmožnosti zadevnega podjetja, v skladu z zahtevami, ki izhajajo, po eni strani, iz potrebe po zagotovitvi učinkovitosti globe in, po drugi strani, iz upoštevanja načela sorazmernosti (sodba Splošnega sodišča z dne 8. julija 2008 v zadevi Lafarge proti Komisiji, T-54/03, neobjavljena v ZOdl., točka 670).
- 240 Res je, da Komisija v smernicah iz leta 1998 ni določila metodologije ali individualiziranih meril za upoštevanje cilja odvracanja, ki bi bila v primeru, da bi bila izrecno določena, lahko zavezujoča. V točki 1(A), četrti odstavek, smernic je v okviru navedb v zvezi z oceno teže kršitve omenjena le potreba po določitvi globe v višini, ki zagotavlja dovolj odvrčilen učinek (zgoraj v točki 83 navedena sodba Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, točka 193).
- 241 Vendar iz sodne prakse izhaja, da lahko Komisija kot upoštevno merilo za določitev odvrčilnega množitelja uporabi skupni promet vsakega podjetja, ki je del kartela (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 29. junija 2006 v zadevi Showa Denko proti Komisiji, C-289/04 P, ZOdl., str. I-5859, točki 17 in 18). Velikost in skupni viri podjetja sta tako upoštevni merili glede na zastavljeni cilj, to je zagotoviti učinkovitost globe tako, da se njen znesek prilagodi ob upoštevanju celotnih virov podjetja in njegove zmožnosti, da zbere sredstva za plačilo navedene globe. Namen določitve stopnje povečanja izhodiščnega zneska za zagotovitev dovolj odvrčilnega učinka globe je namreč bolj zagotoviti učinkovitost globe kot odražati škodljivost kršitve za običajno konkurenco in torej težo navedene kršitve (zgoraj v točki 239 navedena sodba Lafarge proti Komisiji, točka 672).
- 242 Zato Komisija ni kršila niti smernic iz leta 1998 niti načela sorazmernosti, ko se je za uporabo množitelja, ki zagotavlja odvracanje oprla na skupni promet skupine Otis.
- 243 Na drugem mestu tožeče stranke v zadevah T-145/07 in T-146/07 trdijo, da bi Komisija morala preučiti, ali je bilo odvracanje potrebno v zvezi z družbo Otis, pri čemer bi se morala opreti na verjetnost ponovitve kršitve, in da bi morala ustrezno upoštevati prizadevanja tožečih strank, da bi preprečile kršitve pravil o konkurenci, saj so storile vse, kar je bilo razumno mogoče za preprečitev kršitev, ugotovljenih v izpodbijani odločbi. Pri tem se sklicujejo na program skladnosti ravnanja s pravili o konkurenci, ki obstaja v skupini Otis, na svoje sodelovanje med upravnim postopkom in na odpoved pogodb zaposlenim, odgovornim za kršitev, ki naj bi poleg tega vložili veliko truda v prikrivanje svojega ravnanja pred svojimi nadrejenimi.
- 244 V obravnavanem primeru ni sporno, da Komisija pri uporabi množitelja za družbo Otis zaradi okrepitve odvrčilnega učinka glob ni ocenila verjetnosti ponovitve kršitve. Kot namreč izhaja iz točk od 688 do 690 obrazložitve izpodbijane odločbe, je upoštevala samo njeno velikost in njene celotne vire, zlasti njen svetovni promet.
- 245 Vendar neobstoj ocene verjetnosti ponovitve kršitve družbe Otis v ničemer ne vpliva na zakonitost množitelja (glej v tem smislu zgoraj v točki 167 navedeno sodbo BASF proti Komisiji, točka 229, in sodbo Splošnega sodišča z dne 12. decembra 2007 v združenih zadevah BASF in UCB proti Komisiji, T-101/05 in T-111/05, ZOdl., str. II-4949, točka 47 in navedena sodna praksa). Povezave med, na eni strani, velikostjo in celotnimi viri podjetij ter, na drugi strani, potrebo po zagotovitvi odvrčilnega učinka globe namreč ni mogoče izpodbijati. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da lahko veliko podjetje,

ki ima precejšnja finančna sredstva v primerjavi z drugimi udeleženci v kartelu, lažje zbere potrebna sredstva za plačilo globe, kar z vidika dovolj odvračilnega učinka globe utemeljuje naložitev – predvsem z uporabo množitelja – sorazmerno višje globe, kot je za isto kršitev naložena podjetju, ki takih sredstev nima (glej zgoraj v točki 167 navedeno sodbo BASF proti Komisiji, točka 235 in navedena sodna praksa).

- 246 Očitek v zvezi z neobstojem ocene verjetnosti ponovitve kršitve je torej treba zavrnilo.
- 247 Kar zadeva program skladnosti ravnanja s pravili o konkurenci, ki obstaja v skupini Otis, in dejstvo, da je ta odpovedala pogodbe zaposlenim, ki so bili odgovorni za kršitve, je treba navesti, da, kot je upravičeno poudarila Komisija v točki 688 obrazložitve izpodbijane odločbe, taki ukrepi v ničemer ne vplivajo na resničnost storjenih kršitev. Ker je namen povečanja izhodiščnega zneska za zagotovitev dovolj odvračilnega učinka globe zlasti zagotoviti učinkovitost globe glede na finančno zmožnost podjetja, Komisiji pri določitvi množitelja, ki se uporabi, ni treba upoštevati takih ukrepov (glej v tem smislu zgoraj v točki 245 navedeno sodbo BASF in UCB proti Komisiji, točka 52).
- 248 Iz istih razlogov je treba zavrnilo trditev v zvezi s sodelovanjem družbe Otis med upravnim postopkom. Treba je dodati, da je Komisija priznala dejansko sodelovanje družbe Otis in jo zato nagradila v okviru obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 in zunaj tega obvestila (glej poglavje 13.8 izpodbijane odločbe). Presoja tega sodelovanja s strani Komisije je predstavljena v točkah od 252 do 379 spodaj.
- 249 Na tretjem mestu tožeča stranka v zadevi T-146/07 navaja, da bi se Komisija z uporabo množitelja na podlagi prometa skupine lahko izognila zgornji meji 10 % prometa, določeni s členom 23(2) Uredbe št. 1/2003.
- 250 Tudi to trditev je treba zavrnilo. Tožeča stranka v zadevi T-146/07 namreč ne pojasni, kako bi bila lahko s povečanjem zneska gobe na podlagi prometa skupine kršena zgornja meja 10 % iz člena 23(2) Uredbe št. 1/2003, ki se nanaša na skupni promet zadevnega podjetja. Vsekakor tožeča stranka v zadevi T-146/07 ne trdi, da je bila v obravnavanem primeru zgornja meja 10 % prekoračena.
- 251 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba ta tožbeni razlog zavrnilo.

Tožbeni razlog kršitve obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, člena 253 ES ter načel varstva legitimnih pričakovanj, sorazmernosti, pravičnosti in enakega obravnavanja ter pravice do obrambe

- 252 Tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 opozarjajo, da so vložile vloge za priznanje imunitete pred globami ali znižanje glob na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002. Vendar naj bi Komisija pri presoji kakovosti in koristnosti njihovega sodelovanja kršila določbe navedenega obvestila, člen 253 ES ter načela varstva legitimnih pričakovanj, sorazmernosti, pravičnosti in enakega obravnavanja ter njihovo pravico do obrambe.

Obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002

- 253 Treba je opozoriti, da je Komisija v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002 opredelila pogoje, pod katerimi so lahko podjetja, ki sodelujejo z njo med preiskavo, katere namen je dokazati omejevalni sporazum, oproščena globe ali upravičena do znižanja globe, ki bi jo sicer morala plačati.

254 V obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002 je v odstavku 8 pod naslovom A najprej določeno:

„Komisija bo podjetju odobrila imuniteto pred sleherno globo, ki bi mu bila sicer naložena, če:

- (a) podjetje prvo predloži dokaz, ki po mnenju Komisije lahko omogoči, da Komisija sprejme sklep o izvedbi preiskave v smislu člena 14(3) Uredbe št. 17 v zvezi z domnevnim kartelom, ki vpliva na Skupnost; ali
- (b) podjetje prvo predloži dokaz, ki po mnenju Komisije lahko omogoči, da [ugotovi] kršitev člena 81 ES v zvezi z domnevnim kartelom, ki vpliva na Skupnost.“

255 Nato je v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002 v odstavku 20 pod naslovom B določeno, da so lahko „[p]odjetja, ki ne izpolnjujejo pogojev [za imuniteto pred globo iz naslova] A zgoraj, [...] upravičena do pravice do zmanjšanja sleherne globe, ki bi jim bil[a] sicer naložen[a]“, v odstavku 21 pa še, da mora podjetje „[d]a bi bilo [...] do tega upravičeno, [...] Komisiji zagotoviti dokaze o domnevni kršitvi, ki [pomenijo] znatno dodano vrednost glede na dokaze, ki jih Komisija že ima, in mora prekiniti svoje sodelovanje v kršitvi, na katero se sumi, najkasneje ob času, ko predloži dokaze“.

256 Pojem dodane vrednosti je pojasnjen v odstavku 22 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002:

„Koncept [pojem] ‚dodane vrednosti‘ se nanaša na obseg, v katerem zagotovljeni dokazi okrepijo, po svoji naravi in/ali stopnji podrobnosti, možnost Komisije, da dokaže zadevna dejstva. Pri tej oceni bo Komisija na splošno menila, da imajo pisni dokazi, ki izvirajo iz časovnega obdobja, na kater[o] se nanašajo dejstva, večjo vrednost kot naknadno [nastali] dokazi. Podobno se šteje, da imajo dokazi, ki so neposredno povezani z zadevnimi dejstvi, na splošno večjo vrednost kot tisti, ki so z njimi samo posredno povezani.“

257 V odstavku 23(b), prvi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 je za znižanje glob določena razvrstitev v tri kategorije:

- „ – prvo podjetje, ki izpolni pogoje iz [odstavka] 21: [od] 30[-] [do] 50[-odstotno] zmanjšanje ,
- drugo podjetje, ki izpolni pogoje iz [odstavka] 21: [od] 20[-] [do] 30[-odstotno] zmanjšanje,
- nadaljnja podjetja, ki izpolnijo pogoje iz [odstavka] 21: do 20[-odstotno] zmanjšanje.“

258 V odstavku 23(b), drugi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 je določeno:

„Da bi Komisija določila raven zmanjšanja znotraj vsakega od teh razredov, bo upoštevala čas, ob katerem so bili predloženi dokazi, ki izpolnjujejo pogoj iz [odstavka] 21, in stopnjo, do katere ti [pomenijo] dodano vrednost. Prav tako lahko upošteva obseg in trajnost sodelovanja podjetja po datumu predložitve.“

259 Nazadnje je v odstavku 23(b), zadnji pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 še določeno:

„[Č]e podjetje zagotovi dokaze, ki se nanašajo na dejstva, za katera Komisija prej ni vedela in ki se neposredno nanašajo na težo ali trajanje domnevnega kartela, Komisija teh elementov ne bo upoštevala pri določanju globe, ki naj se naloži podjetju, ki je te dokaze zagotovilo.“

Polje proste presoje Komisije in nadzor, ki ga izvaja sodišče Unije

- 260 Opozoriti je treba, da člen 23(2) Uredbe št. 1/2003, ki je pravna podlaga za nalaganje glob v primeru kršitev pravil konkurenčnega prava Unije, Komisiji omogoča polje proste presoje pri določanju glob (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 21. oktobra 1997 v zadevi Deutsche Bahn proti Komisiji, T-229/94, Recueil, str. II-1689, točka 127), ki je zlasti odvisna od njene splošne politike na področju konkurence (zgoraj v točki 210 navedena sodba Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točki 105 in 109). V tem okviru je Komisija za zagotovitev preglednosti in objektivnosti odločb na področju glob leta 2002 sprejela in objavila obvestilo o ugodni obravnavi. Gre za akt, ki je namenjen pojasnitvi – ob spoštovanju hierarhično višjih pravnih aktov – meril, ki jih Komisija namerava uporabiti v okviru izvajanja svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku. Iz tega izhaja samoomejevanje tega pooblastila (glej po analogiji sodbo Splošnega sodišča z dne 30. aprila 1998 v zadevi Vlaams Gewest proti Komisiji, T-214/95, Recueil, str. II-717, točka 89), ker se mora Komisija podrediti pravilom, ki si jih je naložila (glej po analogiji sodbo Splošnega sodišča z dne 12. decembra 1996 v zadevi AIUFFASS in AKT proti Komisiji, T-380/94, Recueil, str. II-2169, točka 57).
- 261 Vendar samoomejevanje pooblastila Komisije za odločanje po prostem preudarku, ki izhaja iz sprejetja obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, ni nezdržljivo z ohranitvijo znatnega polja proste presoje Komisije (glej po analogiji zgoraj v točki 164 navedeno sodbo Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji, točka 224).
- 262 Obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002 namreč vsebuje različne elemente prožnosti, ki Komisiji omogočajo, da svoje pooblastilo za odločanje po prostem preudarku izvršuje v skladu z določbami člena 23 Uredbe št. 1/2003, kot jih razlaga Sodišče (glej po analogiji zgoraj v točki 164 navedeno sodbo Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji, točka 224).
- 263 Zato je treba opozoriti, da ima Komisija široko polje proste presoje, kadar presoja, ali dokazi, ki jih predloži podjetje, ki želi, da se zanj uporabijo ugodnosti iz obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, pomenijo znatno dodano vrednost v smislu odstavka 21 zadevnega obvestila (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 10. maja 2007 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, C-328/05 P, ZOdl., str. I-3921, točka 88, in sodbo Splošnega sodišča z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, T-410/03, ZOdl., str. II-881, točka 555). V zvezi z odstavkom 8(a) in (b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 je treba ugotoviti, da široko polje proste presoje izhaja iz besedila te določbe, ki se izrecno sklicuje na predložitev dokazov, ki „po mnenju Komisije“ lahko omogočijo sprejetje sklepa o izvedbi preiskave oziroma ugotovitev kršitve. Za presojo kakovosti in koristnosti sodelovanja, ki ga ponudi podjetje, je namreč potrebna celovita presoja dejstev (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo z dne 10. maja 2007 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, točka 81, in zgoraj v točki 137 navedeno sodbo Carbone-Lorraine proti Komisiji, točka 271).
- 264 Komisija ima po tem, ko ugotovi, da dokazi pomenijo znatno dodano vrednost v smislu odstavka 21 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, polje proste presoje pri določanju natančne ravni znižanja globe, ki naj se prizna zadevnemu podjetju. V prvem pododstavku odstavka 23(b) navedenega obvestila so namreč določeni razponi za znižanje globe za različne kategorije obravnavanih podjetij, medtem ko so v drugem pododstavku tega odstavka določena merila, ki jih mora Komisija upoštevati pri določanju ravni znižanja v posameznih razponih.
- 265 Splošno sodišče lahko glede na polje proste presoje, ki se priznava Komisiji pri presoji sodelovanja podjetja na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, razveljavi le očitno prekoračitev tega polja (glej v tem smislu zgoraj v točki 263 navedeno sodbo z dne 10. maja 2007 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, točke 81, 88 in 89, ter zgoraj v točki 263 navedeno sodbo z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, točka 555).

Sodelovanje družbe Otis pri dokazovanju kršitve v Belgiji

- 266 Komisija je v točki 767 obrazložitve izpodbijane odločbe odločila, da „družbi Otis prizna 40-odstotno znižanje globe v razponu, določenem v odstavku 23, [prvi pododstavek], [točka] b, prva [alinea], obvestila o ugodni obravnavi [iz leta 2002]“.
- 267 Komisija je v točki 763 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, da je bila „[d]ružba Otis [...] drugo podjetje, ki je poslalo informacije v zvezi z Belgijo, kmalu po drugem nizu preiskav, opravljenih v Belgiji,“ in da „[v]loga družbe Otis [na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002] vključuje predvsem ustne izjave podjetja ter omejene dokaze iz zadevnega obdobja“.
- 268 Kar zadeva vrednost sodelovanja družbe Otis, je Komisija v točki 766 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, da je bilo to sodelovanje trajno in da je „okrepilo zmožnost Komisije, da dokaže kršitev, zlasti zaradi listinskih dokazov iz zadevnega obdobja, ki so zato pomenili znatno dodano vrednost“. Komisija je v navedeni točki obrazložitve izpodbijane odločbe dodala, da „[v]seeno predloženi dokazi zagotavljajo samo omejene informacije o dejstvih, s katerimi Komisija predhodno ni bila seznanjena“.
- 269 Po mnenju tožečih strank v zadevi T-145/07 bi morale biti družbi Otis priznane 50-odstotno znižanje globe, ker je v zgodnji fazi postopka predložila obsežne dokaze o kartelih v Belgiji, med katerimi so dokazi iz zadevnega obdobja, kot so sezname projektov. Pri tem se sklicujejo na svoj odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Po mnenju družbe Otis sta obseg in dokazna vrednost predloženih dokazov daleč presegala informacije, ki jih je predložila družba Kone v zvezi s kršitvijo v Nemčiji in za katere je Komisija odobrila 50-odstotno znižanje.
- 270 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da tožeče stranke v zadevi T-145/07 ne izpodbijajo, da sodelovanje družbe Otis spada v odstavek 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 in da je bilo to podjetje na podlagi tega upravičeno do znižanja globe v višini od 30 % do 50 %. 40-odstotno znižanje globe, priznано družbi Otis na podlagi njenega sodelovanja (točka 767 obrazložitve izpodbijane odločbe), je torej v razponu, ki je za ta namen določen z navedenim obvestilom.
- 271 Ne da bi bilo treba odločati o dopustnosti trditev tožečih strank, ki se v bistvu sklicujejo na stališča, navedena v dokumentu, priloženem tožbi, je treba ugotoviti, da v obravnavanem primeru ne dokažejo, da je Komisija očitno prekoračila svoje polje proste presoje, ko je družbi Otis priznala 40-odstotno znižanje globe na podlagi njenega sodelovanja pri dokazovanju kršitve v Belgiji.
- 272 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v odstavku 23(b), drugi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 določeno, da Komisija za določitev ravni znižanja globe v posameznem razredu sočasno upošteva „čas, ob katerem so bili predloženi dokazi, ki izpolnjujejo pogoj iz [odstavka] 21, in stopnjo, do katere ti [pomenijo] dodano vrednost“.
- 273 Iz neizpodbijanih ugotovitev v izpodbijani odločbi (točke 95, 96 in 766 obrazložitve izpodbijane odločbe) izhaja, da čeprav je družba Otis razmeroma kmalu po začetku postopka izpolnila pogoje iz odstavka 21 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, vseeno ostaja dejstvo, da so bili dokazi v zvezi s kartelom v Belgiji, ki jih je predložila družba Otis in so privedli do znižanja globe, Komisiji predloženi šele, ko je Komisija že prejela vlogo družbe Kone na podlagi navedenega obvestila, ki ji je omogočala ugotovitev kršitve v Belgiji (točka 760 obrazložitve izpodbijane odločbe). Poleg tega je Komisija že organizirala dva niza preiskav v Belgiji, zlasti v prostorih družbe Otis Belgija.
- 274 Ne glede na kakovost in koristnost dokazov, ki jih je predložila družba Otis, Komisija glede na datum predložitve dokazov ni očitno prekoračila svojega polja proste presoje, ko je družbi Otis priznala 40-odstotno znižanje globe na podlagi njenega sodelovanja pri dokazovanju kartela v Belgiji.

- 275 Te ugotovitve ne ovrže trditve v zvezi s 50-odstotnim znižanjem globe, priznanim družbi Kone v okviru kartela v Nemčiji. Treba je namreč ugotoviti, da presoja tega, kaj pomeni znatna dodana vrednost, po definiciji predpostavlja okoliščinam primerno analizo vseh dokazov, ki jih ima Komisija v zvezi z dano kršitvijo, tako da informacije, povezane z ločenimi kršitvami, v tem primeru kršitvami v Belgiji in Nemčiji, niso primerljive. Ker položaji različnih podjetij niso primerljivi, Komisija ni kršila načela enakega obravnavanja, ko je družbi Otis priznala 40-odstotno znižanje globe na podlagi njenega sodelovanja pri dokazovanju kartela v Belgiji, medtem ko je družbi Kone priznala 50-odstotno znižanje zaradi njenega sodelovanja pri dokazovanju kršitve v Nemčiji.
- 276 Vsekakor, prvič, tožeče stranke v zadevi T-145/07 ne podprejo svoje trditve, v skladu s katero sta obseg in dokazna vrednost dokazov, ki jih je v zvezi s kartelom v Belgiji predložila družba Otis, daleč presejala informacije, ki jih je predložila družba Kone v zvezi z Nemčijo.
- 277 Drugič, ni sporno, da je družba Kone 12. in 18. februarja 2004, to je v mesecu po prvi preiskavi Komisije 28. januarja 2004, Komisiji predložila dokaze z znatno dodano vrednostjo v zvezi s kartelom v Nemčiji (točke od 104 do 106 in 792 obrazložitve izpodbijane odločbe), medtem ko se je sodelovanje družbe Otis v zvezi s kartelom v Belgiji začelo [*zaupno*], to je po organizaciji drugega niza preiskav v tej državi članici 9. marca 2004 (točki 95 in 96 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 278 Tretjič, ko je družba Otis, katere sodelovanje je spadalo v odstavek 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, Komisiji predložila dokaze v zvezi s kartelom v Belgiji, je Komisija že imela dovolj dokazov za ugotovitev kršitve, ki jih je vsebovala predhodna vloga družbe Kone, za katero je bila družbi Kone priznana popolna imuniteta pred globami (točki 760 in 761 obrazložitve izpodbijane odločbe). Po drugi strani pa ni bila v zvezi s kršitvijo v Nemčiji imuniteta pred globami priznana nobenemu podjetju, kar pomeni, da Komisija ni imela dovolj dokazov za ugotovitev kršitve v Nemčiji, ko je družba Kone vložila svojo vlogo na podlagi tega obvestila.
- 279 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba vse očitke družbe Otis v zvezi z uporabo obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 za njeno sodelovanje pri dokazovanju kršitve v Belgiji zavriniti.

Sodelovanje družbe Otis pri dokazovanju kršitve v Nemčiji

- 280 Družbi Otis, ki je bila drugo podjetje, ki je [*zaupno*] vložilo vlogo na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 v zvezi s kartelom v Nemčiji (točka 107 obrazložitve izpodbijane odločbe), je bilo na podlagi odstavka 23(b) tega obvestila priznано 25-odstotno znižanje globe zaradi njenega sodelovanja pri dokazovanju kartela v Nemčiji (točka 800 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je v zvezi s tem podala pojasnila v točkah 796 in 799 obrazložitve izpodbijane odločbe:

„796 Ob upoštevanju pomena ter kakovosti in časa predložitve stališč družbe Otis predloženi dokazi dejansko pomenijo znatno dodano vrednost, ki okrepi zmožnost Komisije, da dokaže sporna dejstva. Vendar je to običajni pogoj za priznanje znižanja glob na podlagi [odstavkov] 21 in 22 obvestila o ugodni obravnavi [iz leta 2002]. Družba Otis ni dokazala, kako bi bilo mogoče njeno sodelovanje enačiti z izjemnimi okoliščinami. Poleg tega obvestilo o ugodni obravnavi [iz leta 2002] za drugo podjetje, ki je predložilo dokaze, dovoljuje največ od 20- do 30-odstotno znižanje.

[...]

- 799 Pri znižanju globe v predvidenem razponu se upoštevajo čas, ko so bili dokazi predloženi, stopnja njihove dodane vrednosti ter obseg in trajnost sodelovanja podjetja po predložitvi stališč. Družba Otis je pogoj iz [odstavka] 21 v celoti izpolnila šele po dopolnitvi z dne [*zaupno*]. Kljub temu so

izjave družbe Otis pomenile znatno dodano vrednost, ki je bistveno okrepila zmožnost Komisije, da dokaže kršitev. [zaupno]. Vendar pa predloženi dokazi ne vključujejo dokazov iz zadevnega obdobja.“

- 281 Na prvem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da je Komisija kršila obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002, ker je družba Otis izpolnila pogoje za priznanje imunitete pred globami na podlagi odstavka 8(b) navedenega obvestila. Komisija naj bi namreč družbo Otis obvestila, [zaupno], da ji je na podlagi navedenega obvestila še vedno na voljo imuniteta za Nemčijo in da bi ji lahko bila priznana pogojna imuniteta. Vendar pa naj bi bila vloga za imuniteto zavržena [zaupno]. V nasprotju z mnenjem Komisije naj bi ji dokazi, pojasnila in informacije, ki naj bi ji jih zagotovila družba Otis pred [zaupno], omogočili ugotovitev kršitve člena 81 ES v skladu z odstavkom 8(b) tega obvestila.
- 282 Treba je opozoriti, da lahko Splošno sodišče glede na polje proste presoje, ki se priznava Komisiji pri presoji sodelovanja podjetja na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, razveljavi le očitno prekoračitev tega polja (glej v tem smislu zgoraj v točki 263 navedeno sodbo z dne 10. maja 2007 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, točke 81, 88 in 89, ter zgoraj v točki 263 navedeno sodbo z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, točka 555).
- 283 Prav tako je treba opozoriti, da je eden od pogojev za priznanje imunitete na podlagi odstavka 8(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 ta, da podjetje prvo predloži dokaze, ki po mnenju Komisije lahko omogočijo, da ugotovi kršitev člena 81 ES v zvezi z domnevnim kartelom, ki vpliva na Skupnost.
- 284 Treba je ugotoviti, da je Komisija v času, ko je družba Otis vložila svojo vlogo na podlagi navedenega obvestila v zvezi s kršitvijo v Nemčiji, to je [zaupno], že opravila dva niza preiskav v tej državi, in sicer 28. januarja in 9. marca 2004 (točki 104 in 106 obrazložitve izpodbijane odločbe). Poleg tega je Komisija že poleti leta 2003 prejela informacije od tretje osebe obveščevalke (točka 91 obrazložitve izpodbijane odločbe), 12. februarja 2004 pa je prejela vlogo družbe Kone na podlagi tega obvestila (točka 105 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 285 Po mnenju tožečih strank v zadevi T-145/07 iz dopisa Komisije družbi Otis [zaupno] vseeno izhaja, da Komisija ni mogla ugotoviti kršitve v Nemčiji, preden ji je družba Otis predložila informacije.
- 286 Komisija je v tem dopisu, potem ko je opozorila, da [zaupno], je družbo Otis obvestila, da je zdaj sprejela odločitev o prvi vlogi na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 in da [zaupno]. Komisija je dodala, da bo preverila [zaupno]. Vendar je Komisija vseeno vztrajala pri dejstvu, da [zaupno] za njeno sodelovanje v kartelu v Nemčiji.
- 287 Treba je navesti, da je treba dopis [zaupno] razumeti z vidika odstavka 18 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, v skladu s katerim „Komisija ne bo preučevala drugih vlog za imuniteto pred globami, preden zavzame stališče do obstoječe vloge v zvezi z isto kršitvijo, na katero se sumi“. Namen tega dopisa je bil torej samo obvestiti družbo Otis o tem, da bo lahko Komisija, potem ko je odločila o vlogi za imuniteto drugega podjetja, v tem primeru o vlogi družbe Kone, zdaj obravnavala vlogo za imuniteto družbe Otis. Vendar pa ta dopis ne vsebuje nobene presoje kakovosti sodelovanja družbe Otis. Nasprotno, v dopisu je izrecno navedeno, da mora Komisija še preučiti, ali dokazi, ki jih je predložila družba Otis, izpolnjujejo pogoje iz odstavka 8(b) navedenega obvestila.
- 288 Glede kakovosti sodelovanja družbe Otis v zvezi s kartelom v Nemčiji je treba ugotoviti, da je to sodelovanje, kot izhaja iz spisa, v bistvu obsegalo enostranske izjave.

- 289 Enostranske izjave podjetja, čeprav podrobne, pa ne morejo zadostovati za ugotovitev kršitve, če niso podprte z natančnimi in skladnimi listinskimi dokazi. Nujno je namreč, da Komisija v odločbi navede natančne in skladne dokaze za utemeljitev trdnega prepričanja, da je bila kršitev storjena (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 6. julija 2000 v zadevi Volkswagen proti Komisiji, T-62/98, Recueil, str. II-2707, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 290 Res je, da je družba Otis v okviru svoje vloge na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 predložila nekatere listinske dokaze. [zaupno]
- 291 Vendar pa je dokazna vrednost teh dokazov omejena. Ti dokazi namreč kot taki ne vključujejo nobenega indica protikonkurenčnega ravnanja, ugotovljenega v izpodbijani odločbi. [zaupno]
- 292 V teh okoliščinah in čeprav so dokazi, ki jih je predložila družba Otis, vključevali nekatere dokumente iz zadevnega obdobja (in sicer obračune stroškov dveh zaposlenih družbe Otis), Komisija ni očitno prekoračila svojega polja proste presoje, ko je odločila, da stališča družbe Otis niso zadostovala za ugotovitev kršitve člena 81 ES v Nemčiji. Zato je Komisija družbi Otis upravičeno zavrnila priznanje imunitete pred globami na podlagi odstavka 8(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002.
- 293 Te ugotovitve ni mogoče ovreči z dejstvom, da izpodbijana odločba vsebuje številna sklicevanja na stališča družbe Otis. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Komisija v času, ko je prejela vlogo družbe Otis na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, že prejela vlogo družbe Kone na podlagi istega obvestila ter da je ta vloga družbe Kone tako kot vloga družbe Otis v bistvu vsebovala enostranske izjave in ni bila podprta z nobenimi drugimi dokazi kot z lastnimi pisnimi izjavami, pripravljenimi po spominu (točka 788 obrazložitve izpodbijane odločbe). Ker se Komisija ni mogla opreti samo na enostranske izjave družbe Kone, da bi ugotovila kršitev v Nemčiji, niti na izjave družbe Otis, se je morala v izpodbijani odločbi (točke od 209 do 288 obrazložitve izpodbijane odločbe) sklicevati na vse druge koroborativne dokaze, med katerimi so bili dokazi, ki jih je predložila družba Otis, ki pa sami po sebi vseeno niso bili zadostni za ugotovitev kršitve (glej točko 289 zgoraj).
- 294 Na drugem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 menijo, da Komisija v času, ko je zavrnila vlogo za imuniteto družbe Otis, [zaupno], ni v celoti analizirala informacij, ki jih je predložilo to podjetje, in zlasti dokumentov [zaupno]. Če bi Komisija te dokumente pravilno analizirala, bi družbi Otis priznala imuniteto.
- 295 To trditev je treba zavrniti, ker iz analize, ki je bila opravljena v točkah od 282 do 293 zgoraj, izhaja, da vse informacije, ki jih je Komisiji predložila družba Otis, in torej tudi dokumenti [zaupno], niso izpolnjevale pogojev iz odstavka 8(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002. Enostranske izjave družbe Otis, ki niso bile podprte z natančnimi in skladnimi listinskimi dokazi, namreč same po sebi Komisiji niso mogle omogočiti, da bi ugotovila kršitev v Nemčiji.
- 296 Vsekakor je trditev tožečih strank v zadevi T-145/07, da Komisija ni analizirala dokumentov [zaupno], napačna. Treba je namreč navesti, da se Komisija v dopisu, ki ga je poslala družbi Otis [zaupno] in v katerem jo je obvestila, da bo preučila, ali družba Otis izpolnjuje pogoje iz odstavka 8(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, sklicuje prav na izjavo, dano [zaupno], in na dokument, predložen [zaupno]. Komisija je poleg tega uporabila, po eni strani, informacije, ki jih je predložila družba Otis [zaupno] (glej točke 108, 228, 253, 255, 257, 265, 266, 268 in 270 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ter točke 213, 240, 242, 244, od 251 do 254, 257 in 260 obrazložitve izpodbijane odločbe), in [zaupno] (glej točke 255, 275 in 282 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ter točki 242 in 272 obrazložitve izpodbijane odločbe). Kar zadeva elektronsko pošto družbe Otis za Komisijo [zaupno], zadostuje ugotovitev, da vsebuje samo predlog družbe Otis, da bi svoje zaposlene in, kolikor je mogoče, svoje nekdanje zaposlene dala na voljo Komisiji.

- 297 Na tretjem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da je imela Komisija nepopoln spis dokumentov, ki jih je predložila družba Otis, in da je bila zato dejanska podlaga za njeno presojo sodelovanja družbe Otis nepopolna, in torej nepravilna. Tako naj v izpodbijani odločbi ne bi bili upoštevani prispevek [zaupno], ki vključuje preglednico, v kateri so povzeta potovanja v Nemčijo, prispevek [zaupno], ki vključuje obračune potnih stroškov in dva CD-ROM-a z elektronskimi sporočili, prispevek [zaupno], ki vključuje povzetek ukrepov, ki jih je sprejela družba Otis, da bi pomagala Komisiji, in prispevek [zaupno], ki vključuje ponudbo, da se nekdanji zaposleni družbe Otis dajo na voljo Komisiji. Poleg tega naj v izpodbijani odločbi ne bi bilo omenjeno, da je družba Otis s Komisijo sodelovala tako, da je odgovarjala na njene neformalne zahteve po informacijah v zvezi z Nemčijo.
- 298 Ta očitke je treba zavrniti iz enakih razlogov, kot so bili navedeni v točki 295 zgoraj. Vsekakor je treba ugotoviti, da so v nasprotju s trditvami tožečih strank v zadevi T-145/07 prispevki družbe Otis [zaupno] del spisa Komisije, da so bili ustrezno navedeni v točki 108 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in točki 107 obrazložitve izpodbijane odločbe ter da jih je Komisija tudi uporabila, kar izhaja iz točk 231, 232 in 258 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ter točk 216, 217, 245 in 247 obrazložitve izpodbijane odločbe. Kar zadeva CD-ROM-a, ki sta bila predložena Komisiji in naj ne bi bila vključena v spis, zadostuje ugotoviti, da sta, kot navajajo tožeče stranke v zadevi T-145/07, del prispevka družbe Otis [zaupno], ki je bil ustrezno omenjen v točki 107 obrazložitve izpodbijane odločbe. Neobstoj posebnega sklicevanja na navedena CD-ROM-a v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in izpodbijani odločbi je mogoče pojasniti z dejstvom, da nista vsebovala koristnih informacij za preiskavo Komisije, kar med drugim izhaja iz analize nekaterih dokumentov na teh CD-ROM-ih, ki jih je družba Otis predložila v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča. Kar zadeva prispevek [zaupno], ki vključuje povzetek ukrepov, ki jih je družba Otis sprejela, da bi pomagala Komisiji, in prispevek [zaupno], ki vključuje ponudbo, da se nekdanji zaposleni družbe Otis dajo na voljo Komisiji, je treba ugotoviti, da to niso informacije v zvezi s kartelom v Nemčiji. Nazadnje, elektronska sporočila, ki domnevno niso bila vključena v spis Komisije, se v bistvu, kot pravilno navaja Komisija, nanašajo samo na povsem praktične vidike sodelovanja družbe Otis (kot je določitev sestankov ali odsotnost nekaterih sodelavcev). Očitka tožečih strank v zadevi T-145/07, ki se nanaša na napake pri presoji sodelovanja družbe Otis, torej ni mogoče sprejeti.
- 299 Na četrtem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 navajajo, da Komisija v izpodbijani odločbi ni pojasnila razlogov, iz katerih je zavrnila vlogo za imuniteto družbe Otis. Komisija naj bi s tem kršila člen 253 ES, obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002, načelo varstva legitimnih pričakovanj in pravico do obrambe družbe Otis, tako da bi bilo treba globo, naloženo družbi Otis za kartel v Nemčiji, odpraviti.
- 300 Iz odstavka 31 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, na katerega se tožeče stranke posebej sklicujejo, izhaja, da se „dejstvo, da je podjetje sodelovalo s Komisijo med njenim upravnim postopkom, navede v sleherni odločbi, da se obrazloži razlog za imuniteto ali zmanjšanje globe“.
- 301 Poleg tega je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso vprašanje, ali je obrazložitev posamezne odločbe v skladu z zahtevami iz člena 253 ES, presojati ne samo glede na njeno besedilo, ampak tudi glede na njeno sobesedilo in glede na celoto pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 25. junija 1998 v združenih zadevah British Airways in drugi proti Komisiji, T-371/94 in T-394/94, Recueil, str. II-2405, točka 94 in navedena sodna praksa).
- 302 Poleg tega je Sodišče že ugotovilo, da je obrazložitev lahko implicitna, če zadevnim osebam omogoča, da se seznanijo z razlogi, iz katerih so bili zadevni ukrepi sprejeti, Splošnemu sodišču pa, da razpolaga z dovolj elementi za nadzor (glej v tem smislu zgoraj v točki 123 navedeno sodbo Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točka 372, in sodbo Sodišča z dne 8. februarja 2007 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji, C-3/06 P, ZOdl., str. I-1331, točka 46).

- 303 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da je Komisija v točki 795 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da „[d]ružba Otis prosi za imuniteto na podlagi [odstavka] 8(b) obvestila o ugodni obravnavi [iz leta 2002], pri čemer trdi, da je bila prvo podjetje, ki je predložilo dodatne elemente, brez katerih Komisija ne bi mogla dokazati obstoja kartela v Nemčiji“.
- 304 Čeprav Komisija na to trditev ni odgovorila izrecno, je nanjo odgovorila implicitno, ko je v točkah od 796 do 800 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, da dokazi, ki jih je predložila družba Otis, tej družbi dajejo pravico do 25-odstotnega znižanja globe na podlagi odstavkov od 21 do 23 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002.
- 305 Glede na pravni okvir, v katerem je bilo preučeno sodelovanje družbe Otis, je njena vloga za imuniteto pred globami nujno morala biti zavrnjena, ker pogoji iz odstavka 8(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 niso bili izpolnjeni ali, z drugimi besedami, ker Komisija na podlagi dokazov, ki jih je predložila družba Otis, ni mogla ugotoviti kršitve v Nemčiji.
- 306 Izpodbijana odločba torej družbi Otis omogoča, da se seznanjajo z utemeljitvami za to, da ji Komisija ni priznala imunitete pred globami za njeno sodelovanje v okviru obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, Splošnemu sodišču pa, da opravi nadzor zakonitosti. Zato je treba očitke v zvezi s kršitvijo člena 253 ES in obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 zavrniti. Ker tožeče stranke v zadevi T-145/07 svoj očitek v zvezi s kršitvijo njihove pravice do obrambe opirajo samo na domnevni neobstoj obrazložitve izpodbijane odločbe v zvezi z zavrnitvijo vloge za imuniteto družbe Otis, je treba tudi ta očitek zavrniti. Enako velja za očitek v zvezi s kršitvijo načela varstva legitimnih pričakovanj, na podlagi katerega naj bi Komisija morala zagotoviti pojasnila v zvezi s svojo odločitvijo, da ji ne prizna imunitete.
- 307 Na petem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da če bi Splošno sodišče ugotovilo, da družbi Otis ni mogoče priznati imunitete pred globami, je Komisija vseeno kršila obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002, ker ji ni priznala „delne imunitete“ za nekatere vidike nezakonitih ureditev, ki jih je družba Otis prva razkrila, v skladu z odstavkom 23(b), zadnji pododstavek, tega obvestila. Tako naj Komisija ne bi smela družbi Otis naložiti globe za kartel v zvezi z dvigali za obdobje od decembra 2000 do junija 2002 in za kartel v zvezi s tekočimi stopnicami za obdobje od avgusta 1995 do junija 2002.
- 308 Odstavek 23(b), zadnji pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 določa, da „če podjetje zagotovi dokaze, ki se nanašajo na dejstva, za katera Komisija prej ni vedela in ki se neposredno nanašajo na težo ali trajanje domnevnega kartela, Komisija teh elementov ne bo upoštevala pri določanju globe, ki naj se naloži podjetju, ki je te dokaze zagotovilo.“
- 309 Tudi če je sodelovanje družbe Otis pomenilo znatno dodano vrednost glede na dokaze, ki jih je Komisija že imela, zaradi česar je Komisija družbi Otis odobrila 25-odstotno znižanje globe na podlagi odstavka 23(b), prvi pododstavek, druga alineja, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (točke od 796 do 800 obrazložitve izpodbijane odločbe), je Komisija lahko upravičeno menila, da to podjetje ne more zahtevati dodatnega znižanja globe na podlagi odstavka 23(b), zadnji pododstavek, navedenega obvestila.
- 310 V zvezi s tem je treba opozoriti, prvič, da je Komisija v času, ko ji je družba Otis poslala svojo vlogo, [zaupno], že prejela vlogo družbe Kone in sicer 12. februarja 2004 v zvezi z isto kršitvijo in tudi informacije tretje osebe obveščevalke. Poleg tega je v Nemčiji v sektorjih dvigal in tekočih stopnic že organizirala dva niza preiskav. Tako je družba Kone v svoji vlogi z dne 12. februarja 2004 Komisijo že obvestila [zaupno]. Poleg tega tožeče stranke v zadevi T-145/07 ne izpodbijajo ugotovitve Komisije v zvezi enotno in trajajočo kršitvijo v sektorju dvigal in tekočih stopnic, tako da trditev, da družbi Otis ne bi smela biti naložena globa za „kartel v zvezi z dvigali“ za obdobje od decembra 2000 do junija 2002 in za „kartel v zvezi s tekočimi stopnicami“ za obdobje od avgusta 1995 do junija 2002, ni mogoče sprejeti.

- 311 V teh okoliščinah v nasprotju s trditvami tožečih strank v zadevi T-145/07 dejstvo, da Komisija ni bila seznanjena z natančnimi podrobnostmi glede datumov in krajev sestankov med konkurenti, ni upoštevno, ker za presojo dejanskega stanja glede na člen 81 ES ni nujno potrebno, da Komisija ugotovi datum in, *a fortiori*, kraj sestankov med konkurenti (sodba Splošnega sodišča z dne 20. aprila 1999 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji, od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 in T-335/94, Recueil, str. II-931, točka 675; glej v tem smislu tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 15. marca 2000 v združenih zadevah Cimenteries CBR in drugi proti Komisiji, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491, točka 2354). Iz navedenega izhaja, da je bila Komisija v nasprotju s trditvami tožečih strank, ko so te vložile svojo vlogo na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, že obveščena o obstoju kartela od avgusta 1995.
- 312 Po drugi strani je, kot je bilo navedeno že v točki 295 zgoraj, vloga družbe Otis vsebovala enostranske izjave, ki jim ni bil priložen noben natančen in skladen listinski dokaz o kršitvi. V teh okoliščinah vloga družbe Otis v zvezi z Nemčijo ni vsebovala dokazov, ki bi neposredno vplivali na opredeljive elemente teže ali trajanja kršitve. Prispevek družbe Otis je namreč lahko samo posredno vplival na dokazovanje trajanja in teže kršitve, ker je bilo treba vsak element njenega prispevka potrditi z drugimi dokazi, ki jih je Komisija zbrala med preiskavo.
- 313 Očitek v zvezi z neuporabo odstavka 23(b), zadnji pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 je torej treba zavrniti.
- 314 Tudi tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da je Komisija kršila člen 253 ES, ker ni navedla, zakaj družbi Otis ni bilo mogoče priznati „delne imunitete“ na podlagi odstavka 23(b), zadnji pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002.
- 315 Vendar je treba ugotoviti, da odstavek 23(b), zadnji pododstavek iz oddelka B obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 z naslovom „Zmanjšanje globe“, spada v okvir določanja ravni znižanja globe, ki se lahko prizna podjetju, ki je Komisiji predložilo dokaze z znatno dodano vrednostjo. Ker je Komisija v okviru presoje sodelovanja družbe Otis na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (točke od 795 do 800 obrazložitve izpodbijane odločbe) tej priznala 25-odstotno znižanje globe na podlagi odstavka 23(b), prvi pododstavek, druga alineja, navedenega obvestila, je implicitno, ampak nujno, zavrnila vlogo družbe Otis za uporabo odstavka 23(b), zadnji pododstavek, tega obvestila.
- 316 Glede na pravni okvir, v katerem je bilo preučeno sodelovanje družbe Otis, in ker je Komisija v točkah od 795 do 800 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila, da se družbi Otis lahko prizna samo 25-odstotno znižanje globe, je bila njena vloga za uporabo zadnjega pododstavka odstavka 23(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 nujno zavrnjena, ker pogoji iz te določbe niso bili izpolnjeni ali, z drugimi besedami, ker dokazi, ki jih je predložila v zvezi z dejstvi, s katerimi Komisija predhodno ni bila seznanjena, niso neposredno zadevali teže ali trajanja domnevnega kartela.
- 317 Izpodbijana odločba torej družbi Otis omogoča, da se seznanjajo z utemeljitvami za to, da Komisija ni uporabila odstavka 23(b), zadnji pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 pri določitvi znižanja globe, Splošnemu sodišču pa, da opravi nadzor zakonitosti. Očitek v zvezi s kršitvijo člena 253 ES je torej treba zavrniti.
- 318 Na šestem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da če bi Splošno sodišče menilo, da bi bilo treba družbi Kone priznati imuniteto za Nemčijo, bi bilo treba sodelovanje družbe Otis analizirati v okviru prvega razpona znižanja, določenega v odstavku 23(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, ter bi morale privedi do 50-odstotnega znižanja globe v zvezi z Nemčijo oziroma vsekakor mnogo večjega od 25-odstotnega. Tega očitka ni mogoče sprejeti. Temelji namreč na čisti predpostavki, da bi bilo treba družbi Kone priznati imuniteto za Nemčijo, ki pa nikakor ni utemeljena.

- 319 Na sedmem mestu, glede 25-odstotnega znižanja globe, ki je bilo priznано družbi Otis zaradi njenega sodelovanja v okviru obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, prvič, da to znižanje ni dovolj obrazloženo, kar je v nasprotju s členom 253 ES.
- 320 Ta očitke je treba zavrnilo. Komisija je v točkah od 796 do 800 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila razloge, iz katerih je družbi Otis priznala 25-odstotno znižanje globe na podlagi njenega sodelovanja v okviru obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002. Izpodbijana odločba torej družbi Otis omogoča, da se seznanijo z utemeljitvami navedenega znižanja, Splošnemu sodišču pa, da opravi nadzor zakonitosti.
- 321 Drugič, tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da bi morala Komisija v skladu z odstavkoma 21 in 22 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 družbi Otis priznati 50-odstotno znižanje globe oziroma vsekakor mnogo večje znižanje od 25-odstotnega, saj je sodelovanje družbe Otis pomenilo znatno dodano vrednost, ki je Komisiji omogočila dokazati kršitev.
- 322 V zvezi s tem je treba najprej ugotoviti, da je bil prvi prispevek družbe Otis v okviru njene vloge na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 v zvezi s kršitvijo v Nemčiji [*zaupno*] predložen po vlogi družbe Kone v zvezi z isto kršitvijo, ki je bila vložena 12. februarja 2004 in dopolnjena 18. februarja 2004. Družba Kone je bila torej prvo podjetje, ki je izpolnilo pogoj iz odstavka 21 navedenega obvestila.
- 323 Uporaba razpona znižanja globe, določenega v prvi alineji odstavka 23(b), prvi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, za sodelovanje družbe Otis je bila izključena, ker je ta pravica pridržana prvemu podjetju, ki izpolni pogoje iz odstavka 21 navedenega obvestila.
- 324 Sodelovanje družbe Otis kot drugega podjetja, ki je izpolnilo pogoj iz odstavka 21 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, tako nujno spada pod drugo alinejo odstavka 23(b), prvi pododstavek, tega obvestila. Na tej podlagi je imelo navedeno podjetje pravico do znižanja globe v višini od 20 % do 30 %. 25-odstotno znižanje globe, priznано družbi Otis na podlagi njenega sodelovanja pri dokazovanju kršitve v Nemčiji (točka 800 obrazložitve izpodbijane odločbe), je torej v razponu, ki je za ta namen določen z navedenim obvestilom.
- 325 Ker družba Otis ni bila prvo podjetje, ki je vložilo vlogo na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 v zvezi z Nemčijo, ji ni bilo mogoče priznati 50-odstotnega znižanja globe. Njena trditev, da je v nasprotju z navedbami iz točke 799 obrazložitve izpodbijane odločbe izpolnila pogoje, določene v odstavku 21 tega obvestila, pred [*zaupno*], je v zvezi s tem neupoštevna.
- 326 Dalje je treba opozoriti, da ima Komisija polje proste presoje pri določanju natančne ravni znižanja globe, ki jo je treba priznati v okviru razponov, določenih v odstavku 23(b), prvi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, in da lahko Splošno sodišče razveljavi le očitno prekoračitev tega polja (glej v tem smislu zgoraj v točki 263 navedeno sodbo z dne 10. maja 2007 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, točke 81, 88 in 89, ter zgoraj v točki 263 navedeno sodbo z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, točka 555).
- 327 Treba je torej preučiti, ali so tožeče stranke v zadevi T-145/07 dokazale, da je Komisija očitno prekoračila svoje polje proste presoje, ko je za družbo Otis določila 25-odstotno znižanje globe na podlagi njenega sodelovanja pri dokazovanju kršitve v Nemčiji. V zvezi s tem tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da so bili dokazi, ki jih je Komisija imela, preden je družba Otis predložila svoje dokumente, nejasni in so se nanašali samo na leti 2002 in 2003, da je družba Otis še naprej sodelovala tudi po zavrnitvi njene vloge za imuniteto in da ugotovitve iz izpodbijane odločbe temeljijo na informacijah, ki jih je predložila družba Otis, kar dokazuje njihovo znatno dodano vrednost.

- 328 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v odstavku 23(b), drugi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 določeno, da Komisija za določitev ravni znižanja globe v upoštevnem razponu – v tem primeru v razponu od 20 % do 30 % – sočasno upošteva „čas, ob katerem so bili predloženi dokazi, ki izpolnjujejo pogoj iz [odstavka] 21, in stopnjo, do katere ti [pomenijo] dodano vrednost“.
- 329 Po eni strani tudi ob predpostavki, da je družba Otis, kot trdijo tožeče stranke v zadevi T-145/07, že pred [zaupno] izpolnila pogoje iz odstavka 21 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, vseeno ostaja dejstvo, da to podjetje nikakor ni moglo izpolniti navedenih pogojev pred [zaupno], to je pred datumom, ko je družba Otis vložila vlogo za Nemčijo (točka 107 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je tedaj že imela izjave obveščevalca (točka 91 obrazložitve izpodbijane odločbe), je že organizirala dva niza preiskav v Nemčiji (točke 104, 106 in 107 obrazložitve izpodbijane odločbe) in je že prejela vlogo družbe Kone, v kateri so bili opisani cilji, organizacija, udeleženske, namen in trajanje kartela.
- 330 Po drugi strani je treba v zvezi s stopnjo dodane vrednosti sodelovanja družbe Otis opozoriti, da je to podjetje v okviru svoje vloge na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 za svoje sodelovanje pri kršitvi v Nemčiji Komisiji v bistvu predložilo enostranske izjave v zvezi z navedeno kršitvijo. Res je, da so, kot poudarja Komisija v točki 799 obrazložitve izpodbijane odločbe, „[i]zjave družbe Otis [...] pomenile znatno dodano vrednost, ki je bistveno okrepila zmožnost Komisije, da dokaže kršitev“. Vseeno pa imajo dokazi, ki jih podjetje pripravi za vlogo na podlagi navedenega obvestila, manjšo vrednost kot pisni dokazi iz obdobja, na katero se nanašajo dejstva (glej odstavek 22 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002).
- 331 Poleg tega je treba v zvezi z dokumenti iz obdobja kršitve, ki jih je družba Otis predložila Komisiji, opozoriti, da je bila njihova dokazna vrednost omejena, ker niso vključevali nobenega indica protikonkurenčnega ravnanja, ugotovljenega v izpodbijani odločbi (glej točko 291 zgoraj).
- 332 Glede na navedeno Komisija ni očitno prekoračila svojega polja proste presoje, ko je družbi Otis na podlagi njenega sodelovanja pri dokazovanju kartela v Nemčiji priznala znižanje globe, ki se uvršča v sredino upoštevnega razpona na podlagi druge alineje odstavka 23(b), prvi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002.
- 333 Tretjič, tudi ob predpostavki, da je bil, kot trdijo tožeče stranke v zadevi T-145/07, prispevek družbe Otis kakovostnejši od prispevka družbe Kone, na podlagi take ugotovitve ne bi bilo mogoče meniti, da je Komisija očitno kršila načeli sorazmernosti in pravičnosti, ko je družbi Otis priznala 25-odstotno znižanje globe, družbi Kone pa 50-odstotno znižanje. Ni namreč sporno, da je družba Kone sodelovala pred družbo Otis in da je bilo sodelovanje družbe Kone dovolj kakovostno, da se je zanj štelo, da pomeni znatno dodano vrednost v zvezi z dokazi, ki jih je Komisija že imela. Ker je v interesu Skupnosti, da se tajni karteli čim prej odkrijejo in prepovejo, je v skladu z načeloma sorazmernosti in pravičnosti, da se bolj nagradi prvo podjetje, ki s svojim sodelovanjem znatno okrepi zmožnost Komisije, da dokaže zadevno kršitev.
- 334 Četrtoč, v zvezi z očitkom tožečih strank v zadevi T-145/07, da različno obravnavanje družb Otis in Kone krši načelo enakega obravnavanja, je treba opozoriti, da je družba Kone sodelovala pred družbo Otis in da se je sodelovanje družbe Kone začelo kmalu po prvem nizu preiskav v Nemčiji, medtem ko se je sodelovanje družbe Otis začelo šele po drugem nizu preiskav (točke od 104 do 107 obrazložitve izpodbijane odločbe). Tudi ob predpostavki, da je bila kakovost prispevka družbe Otis v bistvu boljša od kakovosti prispevka družbe Kone, je treba navesti, da se dodana vrednost vloge na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 presoja na podlagi dokazov, ki jih Komisija že ima. Komisija pa je imela v času, ko je vlogo vložila družba Otis, na voljo veliko več dokazov, kot jih je imela, ko je vlogo vložila družba Kone.

- 335 Ker položaji različnih podjetij niso primerljivi, Komisija ni kršila načela enakega obravnavanja, ko je družbi Kone priznala 50-odstotno znižanje globe na podlagi prve alineje odstavka 23(b), prvi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, družbi Otis pa 25-odstotno znižanje globe na podlagi druga alineje navedene določbe.
- 336 Petič, trditev tožečih strank v zadevi T-145/07, ki je navedena v opombi v repliki in se nanaša na kršitev pravice do obrambe, ker navedene tožeče stranke v upravnem postopku niso imele dostopa do informacij, ki jih je predložil obveščevalec, prav tako ni mogoče sprejeti, ker ne pojasnijo, kako bi bila lahko vsebina izpodbijane odločbe drugačna, če bi imele dostop do teh dokumentov (glej zgoraj v točki 159 navedeno sodbo Thyssen Stahl proti Komisiji, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 337 Na osmem mestu in podredno tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da če bi Splošno sodišče menilo, da družbi Otis ni mogoče priznati 50-odstotnega znižanja globe na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, bi vseeno moralo njeno sodelovanje šteti za olajševalno okoliščino na podlagi smernic iz leta 1998.
- 338 Ta očitke, ki je bil naveden v opombi v tožbi in ga tožeče stranke niso nikakor razvile, ne izpolnjuje pogojev iz člena 44(1)(c) Poslovnika in je zato nedopusten.
- 339 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba vse očitke družbe Otis v zvezi z uporabo obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 za njeno sodelovanje pri dokazovanju kršitve v Nemčiji zavrniti.

Sodelovanje družbe Otis pri dokazovanju kršitve v Luksemburgu

- 340 Komisija je v točki 823 obrazložitve izpodbijane odločbe odločila, da „družbi Otis prizna 40-odstotno znižanje globe v razponu, določenem v [odstavku] 23, [prvi pododstavek], [točka] b, prva [alineja], obvestila o ugodni obravnavi [iz leta 2002]“.
- 341 Komisija je v točki 818 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, da je bila „[d]ružba Otis [...] drugo podjetje, ki je vložilo vlogo [na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002], s katero je zagotovilo informacije v zvezi s kartelom v Luksemburgu“. V točki 819 obrazložitve izpodbijane odločbe je pojasnila, da je družba Otis predložila [zaupno]. Komisija je v točki 820 obrazložitve izpodbijane odločbe dodala [zaupno].
- 342 Glede vrednosti sodelovanja družbe Otis je Komisija v točkah 821 in 822 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla še:
- „821 Komisija ugotavlja, da kombinacija, na eni strani, izjav [zaupno] in, na drugi strani, dokazov iz zadevnega obdobja [zaupno], ki jih je predložila družba Otis, pomeni znatno dodano vrednost. [zaupno]
- 822 [...] Družba Otis je v celoti izpolnila pogoj iz [odstavka] 21 po svoji dopolnitvi z dne [zaupno], s čimer je zagotovila dodano vrednost, ki je bistveno okrepila zmožnost Komisije, da dokaže kršitev, in je izrecno potrdila datuma začetka in konca kartela. Vendar pa so bile nove informacije, predložene v stališčih, omejene [zaupno].“
- 343 Tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 trdijo, da sodelovanje družbe Otis na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 glede na merila, opredeljena v odstavku 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, tega obvestila, upravičuje največje, to je 50-odstotno znižanje globe, ob upoštevanju datuma, ko je Komisiji predložila dokaze, dodane vrednosti dokazov, kar zadeva razumevanje kršitve s strani Komisije in listinske dokaze, ki so ji bili tako dani na voljo, ter njenega trajnega in popolnega sodelovanja ves čas preiskave. Tožeča stranka v zadevi T-141/07 v zvezi s tem pojasnjuje, da so dokazi, ki jih je predložila družba GTO, med drugim omogočili natančno določitev trajanja kartela,

izpostavitve obstoja popravnega mehanizma, s katerim se niso nadomeščale izgube poslov v korist konkurentov, ki niso bili člani kartela, in opis mehanizma spremljanja cen s strani udeleženk kartela. Tožeče stranke v zadevi T-145/07 navajajo še, da so bili dokazi, ki jih je predložila družba Otis v zvezi s kartelom v Luksemburgu, mnogo obsežnejši od dokumentov, ki jih je v zvezi z Nemčijo predložila družba Kone in za katere je Komisija priznala 50-odstotno znižanje.

- 344 V zvezi s tem je treba najprej ugotoviti, da tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 ne izpodbijajo, da sodelovanje družbe Otis spada v prvo alineo odstavka 23(b), prvi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 in da je bilo to podjetje na podlagi tega upravičeno do znižanja globe v višini od 30 % do 50 %. 40-odstotno znižanje globe, priznано družbi Otis na podlagi njenega sodelovanja (točka 823 obrazložitve izpodbijane odločbe), je torej v razponu, ki je za ta namen določen z navedenim obvestilom.
- 345 Dalje je treba opozoriti, da ima Komisija polje proste presoje pri določanju natančne ravni znižanja globe, ki jo je treba priznati v okviru razponov, določenih v odstavku 23(b), prvi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, in da lahko Splošno sodišče razveljavi le očitno prekoračitev tega polja (glej v tem smislu zgoraj v točki 263 navedeno sodbo z dne 10. maja 2007 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, točke 81, 88 in 89, ter zgoraj v točki 263 navedeno sodbo z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, točka 555).
- 346 V odstavku 23(b), drugi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 je določeno, da Komisija za določitev ravni znižanja globe v posameznem razponu sočasno upošteva „čas, ob katerem so bili predloženi dokazi, ki izpolnjujejo pogoj iz [odstavka] 21, in stopnjo, do katere ti [pomenijo] dodano vrednost“. Poleg tega lahko Komisija v skladu z isto določbo „upošteva obseg in trajnost sodelovanja podjetja po datumu predložitve“.
- 347 Prvič, iz neizpodbijanih ugotovitev izpodbijane odločbe nedvoumno izhaja, da čeprav je družba Otis s svojim sodelovanjem izpolnila pogoje iz odstavka 21 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, vseeno ostaja dejstvo, da so bili dokazi družbe Otis v zvezi s kartelom v Luksemburgu, ki so privedli do znižanja globe, Komisiji predloženi šele, ko je ta, po eni strani, od družbe Kone že pridobila informacije v zvezi z navedenim kartelom, ki so ji omogočile ugotoviti kršitev in za katere je bila družbi Kone priznana imuniteta na podlagi odstavka 8(b) navedenega obvestila (točka 816 obrazložitve izpodbijane odločbe), in, po drugi strani, že izvedla preiskavo v prostorih domnevnih udeleženk kartela v Luksemburgu (točka 116 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 348 Drugič, glede stopnje dodane vrednosti, ki so jo dokazi družbe Otis pomenili v primerjavi z dokazi, ki jih je Komisija že imela, je treba v obravnavanem primeru ugotoviti tako kot Komisija, da ker je družba Kone Komisiji že predložila dokaze, ki so ji omogočili ugotovitev kršitve v Luksemburgu, je bila dodana vrednost sodelovanja družbe Otis, ki je Komisiji predložila nekatere informacije, s katerimi še ni bila seznanjena, in nekatere nove listinske dokaze, to je sezname projektov, nujno omejena.
- 349 V teh okoliščinah Komisija ne glede na obseg in trajnost sodelovanja družbe Otis ni očitno prekoračila svojega polja proste presoje, ko je družbi Otis priznala 40-odstotno znižanje globe na podlagi njenega sodelovanja pri dokazovanju kartela v Luksemburgu.
- 350 Te ugotovitve ne ovrže trditev tožečih strank v zadevi T-145/07 v zvezi s 50-odstotnim znižanjem globe, priznanim družbi Kone v okviru kartela v Nemčiji.
- 351 Kot je bilo navedeno v točki 275 zgoraj, je namreč treba ugotoviti, da presoja tega, kaj pomeni znatna dodana vrednost, po definiciji predpostavlja okoliščinam primerno analizo vseh dokazov, ki jih ima Komisija v zvezi z dano kršitvijo, tako da informacije, povezane z ločenimi kršitvami, v tem primeru kršitvama v Luksemburgu in Nemčiji, niso primerljive. Ker položaji različnih podjetji niso primerljivi,

Komisija ni kršila načela enakega obravnavanja, ko je družbi Otis priznala 40-odstotno znižanje globe na podlagi njenega sodelovanja pri dokazovanju kartela v Luksemburgu, medtem ko je družbi Kone priznala 50-odstotno znižanje zaradi njenega sodelovanja pri dokazovanju kršitve v Nemčiji.

- 352 Vsekakor, po eni strani, tožeče stranke v zadevi T-145/07 ne utemeljijo svoje trditve, v skladu s katero sta obseg in dokazna vrednost dokazov, ki jih je v zvezi s kartelom v Luksemburgu predložila družba Otis, „daleč“ presegala informacije, ki jih je družba Kone predložila v zvezi z Nemčijo.
- 353 Po drugi strani, ko je družba Otis, katere sodelovanje je spadalo v odstavek 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, Komisiji predložila dokaze v zvezi s kartelom v Luksemburgu, je Komisija že imela dovolj dokazov za ugotovitev kršitve, ki jih je vsebovala predhodna vloga družbe Kone, za katero je bila družbi Kone priznana popolna imuniteta pred globami (točka 816 obrazložitve izpodbijane odločbe). Nasprotno ni bila v zvezi s kršitvijo v Nemčiji imuniteta pred globami priznana nobenemu podjetju. Komisija torej ni imela dovolj dokazov za ugotovitev kršitve v Nemčiji, ko je družba Kone vložila svojo vlogo na podlagi navedenega obvestila. Tudi ob predpostavki, da, kot trdijo tožeče stranke v zadevi T-145/07, dokazi v zvezi s kršitvijo v Nemčiji, ki jih je predložila družba Kone, katere sodelovanje je prav tako spadalo pod odstavek 23(b), prvi pododstavek, prva alineja, tega obvestila, niso bili tako podrobni kot dokazi, ki jih je v zvezi s kartelom v Luksemburgu predložila družba Otis, Komisija ni očitno prekoračila svojega polja proste presoje, ko je družbi Otis priznala 40-odstotno znižanje globe, družbi Kone pa 50-odstotno znižanje globe za njuno sodelovanje v zvezi s kartelom v Luksemburgu oziroma s kartelom v Nemčiji, ker se v skladu z odstavkom 21 navedenega obvestila dodana vrednost dokazov presoja na podlagi dokazov, ki jih Komisija že ima.
- 354 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba vse očitke družbe Otis v zvezi z uporabo obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 za njeno sodelovanje pri dokazovanju kršitve v Luksemburgu zavrnilo.

Tožbeni razlog kršitve načel varstva legitimnih pričakovanj in sorazmernosti pri določitvi znižanja glob, odobrenega za sodelovanje zunaj okvira obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002

- 355 Komisija je v točki 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah napovedala, da bo „priznala znižanje [globe] za sodelovanje zunaj obvestila o ugodni obravnavi [iz leta 2002], zlasti če podjetje ni izpodbijalo dejstev ali ji je zagotovilo dodatno pomoč, zaradi katere je bilo mogoče razjasniti ali dopolniti dejstva, ki jih je ugotovila Komisija“.
- 356 Komisija je v točki 758 obrazložitve izpodbijane odločbe pojasnila, da se je „[v] obsegu, v katerem bi na podlagi točke 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah nastala pričakovanja v obravnavanem primeru, [...] odločila to točko razlagati v korist podjetij, ki so na njeni podlagi pripomgla k dokazovanju dejanskega stanja kršitve iz [izpodbijane] odločbe tako, da niso izpodbijala dejstev ali so predložila druge dodatne informacije ali pojasnila“.
- 357 Tako je Komisija vsem udeležencem v štirih kršitvah – razen, na eni strani, podjetjem, ki jim je priznala imuniteto pred globami (točke 762, 817 in 839 obrazložitve izpodbijane odločbe), in, na drugi strani, družbi Kone v okviru kartela na Nizozemskem (točka 851 obrazložitve izpodbijane odločbe) – priznala 1-odstotno znižanje globe za sodelovanje zunaj obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, ker niso izpodbijala dejstev, navedenih v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah (točke 768, 774, 777, 794, 801, 806, 813, 824, 829, 835, 845, 854, 855 in 856 obrazložitve izpodbijane odločbe).
- 358 Na prvem mestu tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 menijo, da lahko upravičeno zahtevajo najmanj 10-odstotno znižanje glob, ki so bile družbi Otis naložene za kršitve v Belgiji, Nemčiji in Luksemburgu, ker niso izpodbijale dejstev, navedenih v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah. Taka upravičena pričakovanja naj bi po njihovem mnenju izhajala iz točke 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in prakse odločanja Komisije, na podlagi katere naj bi bilo podjetju,

ki ne izpodbija resničnosti dejstev, očitanih v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, priznано 10-odstotno znižanje globe. Poleg tega naj bi ekipa Komisije dala taka zagotovila zastopniku družbe Otis 7. marca 2006.

- 359 Prvič, treba je opozoriti, da ima pravico sklicevati se na varstvo legitimnih pričakovanj vsak posameznik, ki je v položaju, v katerem mu je uprava Unije s tem, da mu je dala natančna zagotovila, vzbudila utemeljena pričakovanja (sodbi Sodišča z dne 14. oktobra 1999 v zadevi Atlanta proti Evropski skupnosti, C-104/97 P, Recueil, str. I-6983, točka 52, in z dne 15. julija 2004 v združenih zadevah Di Lenardo in Dilexport, C-37/02 in C-38/02, ZOdl., str. I-6911, točka 70, ter sodbi Splošnega sodišča z dne 17. decembra 1998 v zadevi Embassy Limousines & Services proti Parlamentu, T-203/96, Recueil, str. II-4239, točka 74, in z dne 15. novembra 2007 v zadevi Enercon proti UUNT (Vetrna turbina), T-71/06, neobjavljena v ZOdl., točka 36).
- 360 Nasprotno se na kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj ne more sklicevati oseba, ki ji uprava ni dala natančnih zagotovil (sodbi Splošnega sodišča z dne 14. septembra 1995 v zadevi Lefebvre in drugi proti Komisiji, T-571/93, Recueil, str. II-2379, točka 72, in z dne 29. januarja 1998 v zadevi Dubois et Fils proti Svetu in Komisiji, T-113/96, Recueil, str. II-125, točka 68). Taka zagotovila so natančne, brezpogojne in skladne informacije iz pooblaščenih in zanesljivih virov (sodba Splošnega sodišča z dne 21. julija 1998 v združenih zadevah Mellett proti Sodišču, T-66/96 in T-221/97, RecFP, str. I-A-449 in II-1305, točki 104 in 107).
- 361 Drži, da v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002 v nasprotju z Obvestilom o nenalaganju ali zniževanju glob v primeru kartelov (UL C 207, 18.7.1996, str. 4, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996) ni določeno nobeno znižanje globe za podjetja, ki ne izpodbijajo dejanskega stanja, na katero je Komisija oprla svoje obtožbe v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah. Vendar Komisija v točki 758 obrazložitve izpodbijane odločbe priznava, da so lahko podjetja na podlagi točke 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah upravičeno pričakovala, da jim bo – če ne bodo izpodbijala dejstev – znižana globa zunaj obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002.
- 362 Komisija je v točki 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah napovedala, da bo „priznala znižanje [globe] za sodelovanje zunaj obvestila o ugodni obravnavi [iz leta 2002], zlasti če podjetje ni izpodbijalo dejstev ali ji je zagotovilo dodatno pomoč, zaradi katere je bilo mogoče razjasniti ali dopolniti dejstva, ki jih je ugotovila Komisija“. Za tako trditev ni mogoče šteti, da pomeni natančno zagotovilo, ki bi pri tožečih strankah lahko vzbudilo utemeljena pričakovanja, da jim bo odobreno več kot 1-odstotno znižanje globe. V točki 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah namreč nista navedena obseg ali stopnja znižanja, ki bi bilo, kjer je to ustrezno, odobreno zadevnim podjetjem, tako da ta točka nikakor ni mogla vzbuditi nikakršnega legitimnega pričakovanja v tem smislu. V zvezi s tem trditev tožečih strank, ki jo Komisija izpodbija, in sicer da je Komisija zastopniku družbe Otis na sestanku [zaupno] navedla, da bo točka 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah uporabljena enako kot v okviru obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996, ni podprta z nobenim dokazom in jo je torej treba zavriniti.
- 363 Drugič, treba je zavriniti trditev tožečih strank, da je Komisija odstopala od svoje predhodne prakse, na podlagi katere naj bi bilo podjetju, ki ne izpodbija resničnosti dejstev, očitanih v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, priznано 10-odstotno znižanje globe, ki bi mu bila sicer naložena, ker, kot je bilo navedeno v točki 163 zgoraj, v skladu z ustaljeno sodno prakso praksa odločanja Komisije ne more biti pravni okvir za globe na področju konkurence.
- 364 Poleg tega tožeče stranke ne izpodbijajo, da se za njihovo vlogo uporablja samo obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002, pri čemer je bila ta vloga tudi oblikovana izrecno na podlagi tega obvestila. Zato praksa odločanja Komisije ali sodna praksa v zvezi z uporabo točke D(2), druga alineja, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 pri tožečih strankah nikakor ne moreta vzbuditi legitimnega pričakovanja, temeljčega na točki 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, glede ravni znižanja globe, ki bi bilo priznано zaradi neizpodbijanja dejstev v zvezi s karteli v Belgiji, Nemčiji in Luksemburgu.

- 365 Na drugem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 trdijo, da je Komisija kršila načelo sorazmernosti, ko ni priznala 10-odstotnega znižanja zaradi neizpodbijanja dejstev.
- 366 Glede tega je treba opozoriti, da načelo sorazmernosti zahteva, naj ravnanje institucij Unije ne prestopi meje tistega, kar je primerno in potrebno za uresničitev legitimnih ciljev, ki jim sledi zadevna ureditev, pri tem pa je treba takrat, ko je mogoče izbirati med več primernimi ukrepi, uporabiti najmanj omejujočega, povzročene neugodnosti pa ne smejo biti čezmerne glede na zastavljene cilje (sodba Sodišča z dne 5. maja 1998 v zadevi Združeno kraljestvo proti Komisiji, C-180/96, Recueil, str. I-2265, točka 96, in zgoraj v točki 232 navedena sodba z dne 12. septembra 2007 v zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 223).
- 367 Glede ravni morebitnega znižanja globe zaradi neizpodbijanja dejstev je treba navesti, da iz sodne prakse izhaja, da je mogoče šteti, da je podjetje, ki izrecno izjavi, da ne izpodbija navedb v zvezi z dejstvi, na katera Komisija opira svoje očitke, pripomoglo k poenostavitvi naloge te institucije, da ugotovi in kaznuje kršitve pravil Unije o konkurenci (sodbi Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998 v zadevi Mo och Domsjö proti Komisiji, T-352/94, Recueil, str. II-1989, točka 395, in SCA Holding proti Komisiji, T-327/94, Recueil, str. II-1373, točka 157).
- 368 Vendar je Komisija v točki 758 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da bo treba „[p]ri obsegu znižanja [...] upoštevati, da lahko sodelovanje, ponujeno po izdaji obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ko Komisija že dokaže vse elemente kršitve ter je podjetje že seznanjeno z vsemi elementi preiskave in ima dostop do preiskovalnega spisa, kvečjemu obrobno pripomore k preiskavi Komisije“. Dodala je še, da je „[n]a splošno [...] priznanje dejstev v teh okoliščinah kvečjemu dokaz v podporo dejstvu, ki bi jih Komisija običajno obravnavala kot dovolj dokazana z drugimi dokazi, vključenimi v spis“.
- 369 V zvezi s tem je treba opozoriti, da obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002 zahteva visoko stopnjo sodelovanja s Komisijo, saj poleg tega predvideva „tesnejš[o] usklajenost med ravno glob in vrednostjo prispevka podjetja pri odkrivanju kršitve“ (odstavek 5 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002). Tako, po eni strani, obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002 drugače kot obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996 ne določa znižanja glob zaradi neizpodbijanja dejstev in, po drugi strani, kar zadeva vloge, predložene Komisiji na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, največje znižanje, ki ga lahko dosežejo podjetja, ki niso niti prvo niti drugo podjetje, ki izpolnjuje pogoj iz odstavka 21 tega obvestila, vendar katerih dokazi vseeno pomenijo znatno dodano vrednost v primerjavi z dokazi, ki jih Komisija že ima, znaša 20 %.
- 370 Ob upoštevanju zgoraj navedenega, dejstva, da se znižanja, priznana v obravnavanem primeru za neizpodbijanje dejstev, dodajo znižanjem glob, ki so že bila priznana v okviru obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, in obrobne vrednosti sodelovanja, ponujenega po obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah (točka 758 obrazložitve izpodbijane odločbe), Komisija ni kršila načela sorazmernosti, ko družbi Otis ni priznala 10-odstotnega znižanja glob zaradi neizpodbijanja dejstev v zvezi s karteli v Belgiji, Nemčiji in Luksemburgu.
- 371 Na tretjem mestu tožeče stranke v zadevi T-145/07 navajajo, da Komisija družbi Otis ni priznala nobenega znižanja globe za njeno sodelovanje in njena dodatna pojasnila ali dodatne informacije, ki jih je predložila v svojem odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in tudi po predložitvi tega odgovora, zaradi česar je kršila upravičena pričakovanja, ki jih je pri družbi Otis vzbudila točka 614 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah. Družba Otis naj bi torej imela pravico do dodatnega znižanja.
- 372 Prvič, družba Otis naj bi v zvezi s kršitvijo v Nemčiji predložila dodatna pojasnila in dodatne informacije, zlasti o nezakonitih sestankih. Tako naj Komisija, preden je prejela odgovor družbe Otis na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ne bi imela dovolj dokazov, da bi dokazala, da so sestanki potekali [zaupno]. Ti sestanki naj bi bili navedeni v opombi 333 izpodbijane odločbe.

- 373 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da za presojo dejanskega stanja glede na člen 81 ES ni nujno potrebno, da Komisija ugotovi datum in, *a fortiori*, kraj sestankov med konkurenti (glej točko 311 zgoraj).
- 374 Poleg tega in vsekakor iz spisa in zlasti iz stališč družbe Kone z dne 18. februarja 2004 izhaja, da je bila Komisija pred „dodatno pomočjo“ družbe Otis seznanjena s sestanki [zaupno], pri čemer je bil zadnjenavedeni sestanek poleg tega že naveden v točki 260 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 375 V teh okoliščinah in tudi če je družba Otis po obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah Komisijo dejansko obvestila o sestanku [zaupno], s katerim Komisija ni bila seznanjena, Komisija ni očitno prekoračila svojega polja proste presoje, ko ni priznala znižanja globe za dodatne informacije, ki jih je družba Otis predložila v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v zvezi s štirimi nezakonitimi sestanki v okviru kršitve v Nemčiji.
- 376 Drugič, družba Otis naj bi v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in pozneje predložila dodatne informacije, ki jih Komisija sploh ni upoštevala. Tako naj bi družba Otis v [zaupno] na svoj odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah predlagala popravke nekaterih ugotovitev Komisije. Družba Otis naj bi v [zaupno] na svoj odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah prav tako predložila informacije o odpuščenih zaposlenih in v [zaupno] na svoj odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah priložila natisnjeno različico elektronskega seznama, s katero so bile razkrite skrite vrstice z dodatnimi informacijami. Družba Otis naj bi predložila tudi ekonomske dokaze o obsegu ureditev v zvezi z dvigali, ki so se uporabljale v Nemčiji. Poleg tega, [zaupno], naj bi se predstavniki družbe Otis sestali z ekipo, pristojno za zadevo, da bi odgovorili na kakršna koli vprašanja in se pogovorili o drugih možnostih, ki naj bi jih imela družba Otis za nadaljevanje svojega sodelovanja pri preiskavi. Nazadnje, družba Otis naj bi pojasnila najnovejši razvoj sodne prakse, da bi Komisiji pomagala določiti pravilnega naslovnika odločbe v Luksemburgu.
- 377 Vendar je treba ugotoviti, da z nobenim od elementov, navedenih v predhodni točki, Komisiji niso bila zagotovljena pojasnila ali koristne informacije, s katerimi ne bi bila že seznanjena. Tako je družba Otis v [zaupno] na svoj odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah samo predlagala nekaj popravkov v zvezi s „postranskimi“ ali nebistvenimi ugotovitvami iz navedenega obvestila. Družba Otis je v bistvu predlagala, da bi moralo biti iz sklicevanj na njene zaposlene razvidno, da so bili ti v nekaterih primerih odpuščeni. Družba Otis je v [zaupno] na svoj odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah predložila informacije o zaposlenih, ki so bili odpuščeni. Tovrstne informacije niso take, da bi Komisiji olajšale nalogo, da ugotovi in kaznuje kršitev (zgoraj v točki 167 navedena sodba BASF proti Komisiji, točka 589). Tudi natisnjen elektronski seznam, ki je bil priložen odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, nima nikakršne dodane dokazne vrednosti, ker je družba Otis Komisiji že predložila elektronsko različico tega seznama, [zaupno]. Poleg tega tožeče stranke ne pojasnijo, čemu naj bi koristile domnevno prikrite informacije v elektronski različici tega seznama. Kar zadeva domnevne ekonomske dokaze v zvezi z obsegom kartela v Nemčiji, navedeni dokazi niso olajšali ugotovitve kršitve, saj Komisija ni sprejela trditev družbe Otis, da sta bila trg dvigal in trg hitrih dvigal ločena trga. Družba Otis tudi ne dokaže, kako so sestanki s Komisijo v [zaupno] zagotovili nove informacije, ki naj bi olajšale ugotovitev in kaznovanje kršitve. Nazadnje, ugotovitve in kaznovanja kršitve ni olajšalo niti dejstvo, da je družba Otis Komisiji v poskusu za čim večje znižanje glob navedla pravne argumente v zvezi z domnevo o odgovornosti matičnih družb v zvezi z njihovimi hčerinskimi družbami, ki so bili v nasprotju s stališčem Komisije.
- 378 Iz navedenega izhaja, da očitkov družbe Otis v zvezi s tem, da ji Komisija ni priznala znižanja globe, ker je predložila pojasnila in dodatne informacije, ni mogoče sprejeti.
- 379 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba ta tožbeni razlog v celoti zavrnil.

Tožbeni razlog kršitve člena 23(2) Uredbe št. 1/2003

- 380 Tožeče stranke v zadevah T-141/07 in T-145/07 trdijo, da je treba znesek glob, naloženih družbi GTO, v skladu s členom 23(2) Uredbe št. 1/2003 omejiti na 10 % njenega prometa.
- 381 Glede na to, da navedene tožeče stranke ne trdijo, da globa, naložena družbi GTO v izpodbijani odločbi, presega zgornjo mejo 10 % prometa vseh podjetij, ki sestavljajo gospodarsko enoto, ki je v predhodnem poslovnem letu storila kršitve, je treba ugotoviti, da se ta očitek prekriva z očitki, preučeni v točkah od 63 to 90 in od 106 do 120 zgoraj, v zvezi s pripisom ravnanja družbe GTO družbam UTC, OEC in Otis Belgija. Iz preudarkov v zvezi s tem pa izhaja, da je Komisija tem družbam upravičeno pripisala ravnanje njihove hčerinske družbe, ki z njimi tvori gospodarsko enoto. Ta tožbeni razlog je torej treba zavrniti.

Tožbeni razlog kršitve načela sorazmernosti pri izračunu končnega zneska glob

- 382 Tožeča stranka v zadevi T-141/07 trdi, da je končni znesek globe, ki ji je bil naložen, nesorazmeren.
- 383 Kot je bilo navedeno v točki 366 zgoraj, načelo sorazmernosti zahteva, naj ravnanje institucij Unije ne prestopi meje tistega, kar je primerno in potrebno za uresničitev legitimnih ciljev, ki jim sledi zadevna ureditev, pri tem pa je treba takrat, ko je mogoče izbirati med več primernimi ukrepi, uporabiti najmanj omejujočega, povzročene neugodnosti pa ne smejo biti čezmerne glede na zastavljene cilje.
- 384 Iz tega izhaja, da globe ne smejo biti čezmerne z vidika zastavljenih ciljev – to je z vidika upoštevanja pravil o konkurenci – in da mora biti globa, ki je naložena podjetju zaradi kršitve predpisov na področju konkurence, sorazmerna s kršitvijo, ki se presodi celostno, zlasti ob upoštevanju njene teže (zgoraj v točki 232 navedena sodba z dne 12. septembra 2007 v zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 224). Poleg tega lahko Komisija pri določanju zneska glob utemeljeno upošteva potrebo po tem, da se z zadevnimi globami zagotovi dovolj odvrčilen učinek (glej v tem smislu zgoraj v točki 210 navedeno sodbo Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točka 108, in sodbo Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998 v zadevi Europa Carton proti Komisiji, T-304/94, Recueil, str. II-869, točka 89).
- 385 Da bi tožeča stranka v zadevi T-141/07 dokazala kršitev načela sorazmernosti, se, prvič, sklicuje na nacionalno razsežnost nezakonitega ravnanja v Luksemburgu, katerega vpliv na trg naj bi bil omejen. Pri tem se opira izključno na trditve, ki jih je razvila v okviru tožbenih razlogov v zvezi z domnevno napačno opredelitvijo kršitve in domnevno čezmernostjo izhodiščnega zneska globe, naložene za kršitev v Luksemburgu. Drugič, svoje trditve opira na majhnost družbe GTO in dejstvo, da je bila ta vodena popolnoma samostojno, ter se v ta namen sklicuje izključno na trditve, ki jih je predstavila v okviru tožbenega razloga v zvezi z uporabo skupinskega množitelja zaradi upoštevanja odvrčilnega cilja pri določitvi izhodiščnega zneska globe. Tretjič, trdi, da v času dejanskega stanja v Luksemburgu ni bilo zakonodaje v zvezi z upoštevanjem pravil o konkurenci in nobenega nacionalnega organa za konkurenco. Četrto, trdi, da je tesno in obsežno sodelovala s Komisijo, pri čemer se opira na elemente, predstavljene v okviru tožbenega razloga v zvezi s sodelovanjem med upravnim postopkom.
- 386 Tožeča stranka v zadevi T-141/07 je, ko je bila v zvezi s tem zaslišana na obravnavi, potrdila, da ta tožbeni razlog nima samostojnega pomena v primerjavi z drugimi tožbenimi razlogi, v katerih je navedla enake trditve. Ker torej tožeča stranka ne navaja drugih trditvev kot tistih, ki jih je razvila v okviru drugih tožbenih razlogov svoje tožbe, je treba trditve v zvezi z omejeno velikostjo trga, domnevno omejenim vplivom kršitve, domnevno majhnostjo družbe GTO in njenim sodelovanjem med upravnim postopkom, zavrniti iz razlogov, navedenih v točkah od 148 do 165, od 167 do 172, od 238 do 242, od 344 do 354 in od 359 do 364 zgoraj.

387 Kar zadeva trditev, da v Luksemburgu ni bilo zakonodaje v zvezi z upoštevanjem pravil o konkurenci in organa za konkurenco, je treba poudariti, da čeprav je res, da Luksemburg v času kršitve ni imel nobene nacionalne zakonodaje v zvezi z upoštevanjem pravil o konkurenci in nobenega nacionalnega organa za konkurenco, se je Uredba št. 17 v skladu z njenim členom 24 uporabljala v vseh državah članicah ves čas trajanja kršitve. Ta tožbeni razlog je torej treba zavriniti.

388 Iz tega sledi, da je treba tožbe v celoti zavriniti.

Stroški

389 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni.

390 Tožeče stranke v zadevah T-141/07, T-142/07, T-145/07 in T-146/07 s svojimi predlogi niso uspele, zato se jim v skladu s predlogi Komisije naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (osmi senat)

razsodilo:

- 1. Zadeve T-141/07, T-142/07, T-145/07 in T-146/07 se za namene te sodbe združijo.**
- 2. Tožbe se zavrnejo.**
- 3. V zadevi T-141/07 se družbi General Technic-Otis Sàrl naloži plačilo stroškov.**
- 4. V zadevi T-142/07 se družbi General Technic Sàrl naloži plačilo stroškov.**
- 5. V zadevi T-145/07 se družbam Otis SA, Otis GmbH & Co. OHG, Otis BV in Otis Elevator Company naloži plačilo stroškov.**
- 6. V zadevi T-146/07 se družbi United Technologies Corporation naloži plačilo stroškov.**

Martins Ribeiro

Wahl

Dittrich

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourg, 13. julija 2011.

Podpisi

Kazalo

Upravni postopek	3
Preiskava Komisije	3
Belgija	3
Nemčija	3
Luksemburg	4
Nizozemska	4
Obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah	4
Izpodbijana odločba	5
Postopek in predlogi strank	9
Pravo	11
Tožbeni razlog kršitve načela, ki ureja pripisovanje odgovornosti za kršitve člena 81 ES, načel domneve nedolžnosti, individualizacije kazni in enakega obravnavanja, pravice do obrambe in člena 253 ES pri pripisu kršitev, ki so jih storile hčerinske družbe, njihovim matičnim družbam	11
Uvodne ugotovitve	11
Pripis kršitev, ki so jih storile hčerinske družbe Otis, družbama UTC in OEC	13
Pripis kršitve, ki jo je storila družba GTO, družbam GT, Otis Belgija, OEC in UTC	18
– Izpodbijana odločba	18
– Pripis kršitve, ki jo je storila družba GTO, družbi GT	18
– Pripis kršitve, ki jo je storila družba GTO, družbam Otis Belgija, OEC in UTC	20
– Kršitev pravice do obrambe	22
– Kršitev načela enakega obravnavanja	23
Tožbeni razlog kršitve smernic iz leta 1998, načel sorazmernosti in enakega obravnavanja, pravice do obrambe in člena 253 ES pri določitvi izhodiščnega zneska glob na podlagi teže kršitev	24
Uvodne ugotovitve	24
Izpodbijana odločba	25
Opredelitev kršitve v Luksemburgu kot „zelo resne“	26
Domnevna nezakonitost izhodiščnih zneskov glob	29
– Splošni izhodiščni zneski glob	29

– Posebni izhodiščni zneski glob	35
Tožbeni razlog kršitve smernic iz leta 1998 in načela sorazmernosti pri določitvi stopnje povečanja izhodiščnega zneska globe na podlagi trajanja kršitve v Nemčiji	37
Tožbeni razlog kršitve smernic iz leta 1998 in načela sorazmernosti pri uporabi skupinskega množitelja zaradi upoštevanja odvratilnega cilja pri določitvi izhodiščnega zneska glob	38
Tožbeni razlog kršitve obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, člena 253 ES ter načel varstva legitimnih pričakovanj, sorazmernosti, pravičnosti in enakega obravnavanja ter pravice do obrambe	40
Obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002	40
Polje proste presoje Komisije in nadzor, ki ga izvaja sodišče Unije	42
Sodelovanje družbe Otis pri dokazovanju kršitve v Belgiji	43
Sodelovanje družbe Otis pri dokazovanju kršitve v Nemčiji	44
Sodelovanje družbe Otis pri dokazovanju kršitve v Luksemburgu	52
Tožbeni razlog kršitve načel varstva legitimnih pričakovanj in sorazmernosti pri določitvi znižanja glob, odobrenega za sodelovanje zunaj okvira obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002	54
Tožbeni razlog kršitve člena 23(2) Uredbe št. 1/2003	58
Tožbeni razlog kršitve načela sorazmernosti pri izračunu končnega zneska glob	58
Stroški	59

i — Točka 103 tega besedila je bila jezikovno popravljena po njegovi prvotni objavi na spletu.